

Ραδάμανθς

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟ ΕΚΤΟ

Χειμώνας-Άνοιξη, 2015

“Ραδάμανθους”

© Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

Εξώφυλλο: Τμήμα από τη Δωδεκάδελτο επιγραφή της Γόρτυνος.

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: Γραφικές τέχνες Μ. & Μ. Πατεράκης Ο.Ε.

Κομνηνών 68 Ηράκλειο - Τηλ.: 2810 227.933 - E-mail: printpat@otenet.gr

Ραδάμανθς

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 26ο, Χειμώνας-Άνοιξη 2015

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Ροζάκης Άρης, Πρόεδρος Δ.Σ.Η.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Δ.Σ.Η.

Ροζάκης Άρης, Πρόεδρος

Λογοθέτης Νίκος, Αντιπρόεδρος

Κοσμάδακη Αικατερίνη, Αντιπρόεδρος

Κουβίδης Νικόλαος, Γεν. Γραμματέας

Βοργιάς Εμμανουήλ, Ταμίας

Αρχανιωτάκης Λεωνίδας

Ατσάλης Εμμανουήλ

Γερωνυμάκης Γεώργιος

Κουτρομπής Κων/νος

Λαμπρινός Φραγκίσκος

Παπαδαντωνάκης Νίκος

Σαρχιανάκης Μιχάλης

Ταγαράκης Εμμανουήλ

Τζωρτζάκης Κυριάκος

Φλαμουράκης Νίκος, μέλη.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ανδρέας Λιανέρης, Πρόεδρος

Αμοναχάκης Γεώργιος

Αμοναχάκης Ιωάννης

Βρέντζου Μαρία

Δαμανάκη Μαρία

Δασκαλάκη Ευρήνη

Δερμιτζάκη Βιβή

Καραγιάννης Νίκος

Κάτης Βαγγέλης

Μαργαρίτης Κων/νος

Μηλιάκης Ηρακλής

Μουστάκας Δημήτριος

Παπαδάκη Αγγελική

Παπαμαρθαάκη Ευρήνη

Πατεράκη Πάτρα

Περσελάκη Αριέττα

Φουκάκης Χριστόφορος

Χαριτάκης Εμμανουήλ

Χριστοφοράκης Φιλίμων

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ

Φουκάκης Χριστόφορος

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Ταβελάρη Δέσποινα

Φραγκούλης Γιώργος

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Δικαστικό Μέγαρο Ηρακλείου

Τηλ.: 2810 288.312, 220.758, Fax: 2810 288.311

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ: www.dsh.gr

e-mail: radamanthys@dsh.gr

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: 15 €

Στα μέλη του Δ.Σ.Η. διανέμεται δωρεάν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΘΡΑ & ΜΕΛΕΤΕΣ

Αθανάσιου Η. Καραγιάννη

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΗ ΔΙΕΘΝΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ 9

Οδυσσέα Σπαχή

Η ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ

ΜΕ ΤΙΣ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ 13

Χαρίλαου Βεργινιώτη

Η ΕΠΙΔΟΣΗ ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΚΛΗΤΟ 21

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρειος Πάγος (Α1 Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 74/2013 27

ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Άρειος Πάγος (Α1 Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 1751/2014 30

Άρειος Πάγος (Α1 Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 767/2014 33

Μονομελές Εφετείο Αθηνών - Αριθ. 1437/2014 36

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 815/2014 41

ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

Άρειος Πάγος (Γ' Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 1202/2014 42

Εφετείο Ανατολικής Κρήτης - Αριθ. 140/2014 44

ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 555/2014 47

Ειρηνοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 112/2014 48

ΔΙΚΑΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Άρειος Πάγος (Δ' Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 564/2014 51

ΔΙΚΑΙΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 320/2014 53

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

Άρειος Πάγος (Γ' Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 1119/2014 55

Άρειος Πάγος (Β2 Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 815/2014 57

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Άρειος Πάγος (Ολομέλεια) - Αριθ. 3/2000 58

Άρειος Πάγος (ΣΤ' Ποινικό Τμήμα) - Αριθ. 277/2014 60

Άρειος Πάγος (Α' Ποινικό Τμήμα) - Αριθ. 1017/2012 65

Άρειος Πάγος (ΣΤ' Ποινικό Τμήμα) - Αριθ. 129/2012 70

Άρειος Πάγος (Ε' Ποινικό Τμήμα) - Αριθ. 1317/2010 72

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Συμβούλιο της Επικρατείας (Ολομέλεια) - Αριθμ. 4003/2014 79

Συμβούλιο της Επικρατείας (Ολομέλεια) - Αριθμ. 1501/2014 81

Τριμελές Διοικητικό Εφετείο Χανίων - Αριθ. 456/2014 90

Περυλγήφεις Καταστατικών Δικηγορικών Εταιρειών 97

ΑΡΘΡΑ & ΜΕΛΕΤΕΣ

9

εταιρικής επιχείρησης. Όταν μάλιστα τα παραπάνω δικαιώματα αποτυπώνονται υπό μορφή εταιρικών μετοχών, τότε μιλάμε για εταιρεία κεφαλαιουχικού τύπου (Ανώνυμη, Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία, κ.λπ.), όταν δε περαιτέρω η κεφαλαιουχική αυτή εταιρεία, προς άντληση των απαραίτητων κεφαλαίων για την επίτευξη των σκοπών της, προβαίνει και στην διάθεση των μετοχών της σε απεριόριστο αριθμό ατόμων - εταίρων, τότε μιλάμε για διάθεση μετοχών με δημόσια εγγραφή.

Διαβάζοντας συνεπώς το παραπάνω χωρίο του Θουκυδίδη, αυτομάτως μας έρχεται στο μυαλό, ότι αυτό που έκαναν στην προκειμένη περίπτωση οι Κορίνθιοι δεν είναι τίποτε άλλο (τίποτα περισσότερο και τίποτα λιγότερο) από μια πρώιμη, πλήν ολοκληρωμένη, μορφή κεφαλαιουχικής εταιρείας - επιχείρησης, αφού ενυπάρχουν σ' αυτήν όλα τα «στοιχεία» που και σήμερα είναι απαραίτητα για την ύπαρξη και τον χαρακτηρισμό της ως τέτοιας, ήτοι:

1) Υπάρχει η έννοια της επιχείρησης: Η προκήρυξη - σύσταση αποικίας (της οποίας όλοι γνωρίζουμε την έννοια).

2) Υπάρχει η έννοια του σκοπού της επιχείρησης: Η οικονομική εκμετάλλευση της αποικίας και η διαμοίραση κερδών (διαμοίραση στους μετόχους εύφορης γής, η απόκτηση νέων εδαφών, η εκμετάλλευση της ναυσιπλοΐας, του εμπορίου κ.λπ.).

3) Υπάρχει η έννοια της εταιρείας: Η επιχείρηση απαρτίζεται από πολλούς (ένωση προσώπων) οι οποίοι αποσκοπούν σε ένα κοινό (εταιρικό) σκοπό και μάλιστα οικονομικό (εκμετάλλευση αποικίας).

4) Υπάρχει η έννοια της κεφαλαιουχικής εταιρείας: Το κεφάλαιο της είναι διαιρεμένο σε ίσης αξίας μετοχές (των πενήντα δραχμών εκάστη αφού προφανώς, όπως στο κείμενο καταμαρτυρείται, όλοι οι μέτοχοι θα έχουν ίσα δικαιώματα και συνεπώς η αξία της εγχρήματης μετοχής θα ισούται αξιακά με την σε είδος/προσωπική εργασία μετοχή των άλλων μετόχων).

5) Υπάρχει η έννοια της συμμετοχής στην εταιρεία με την μορφή μετοχής (μιάς μετοχής, ίσης για όλους οι οποίοι θα αποκτήσουν την ιδιότητα του μετόχου).

6) Υπάρχει η έννοια της ενσωμάτωσης στην μετοχή αυτή όλων των παραπάνω δικαιωμάτων επί της εκμετάλλευσης της επιχείρησης - αποικίας, αφού μόνον αυτοί (οι μέτοχοι) θα έχουν δικαίωμα να απολαύσουν τα δικαιώματα από την εκμετάλλευση της αποικίας.

7) Υπάρχει η έννοια των δύο ειδών (ισοδύναμης) μετοχής: Της μετοχής κατά την οποία οι μέτοχοι θα εισφέρουν σε είδος (αυτοί δηλαδή που θα εκστρατεύσουν αμέσως για την αποικία προσφέροντας τις προσωπικές τους υπηρεσίες, π.χ. πολεμώντας, επανδρώνοντας τα πλοία, καλλιεργώντας, κ.λπ.), και της μετοχής κατά την οποία οι μέτοχοι, αντί της προσωπικής τους εργασίας εισφέρουν κεφάλαιο, ήτοι το ποσόν των 50 δραχμών κατά εταίρο/μέτοχο.

8) Υπάρχει η έννοια της διάθεσης των μετοχών με δημόσια εγγραφή, αφού αυτές

προσφέρονται σε και αποκτώνται από απεριόριστο και αόριστο αριθμό ατόμων - επενδυτών.

Κατά τούτο μόνον διαφέρει από τη σύγχρονη κεφαλαιουχική εταιρεία, κατά το ότι δηλαδή η σύγχρονη διαθέτει εκ των προτέρων ορισμένο αριθμό μετοχών προς διάθεση ενώ η Κορινθιακή εκ των προτέρων αόριστο ή τουλάχιστον όχι γνωστό σε εμάς (διότι απεριόριστος εκ των πραγμάτων δεν θα μπορούσε να είναι). Τούτο όμως, ακόμα και αν συντρέχει, καθόλου δεν μειώνει τον χαρακτήρα της ως κεφαλαιουχικής.

Τεράστια λοιπόν εντύπωση προκαλεί σήμερα το παραπάνω οικονομικό εγχείρημα των αρχαίων Κορινθίων, και ιδιαίτερα το φαινόμενο της χρηματικής αποτύπωσης της μετοχικής συμμετοχής (μετοχή) σε ένα τόσο πρώιμο οικονομικό στάδιο. Τη στιγμή δηλαδή που ένα μεγάλο μέρος (ίσως το μεγαλύτερο) του ανθρώπινου παγκόσμιου πληθυσμού ζούσε σε έναν κόσμο «μη οικονομικό» (ήταν δηλαδή κυνηγοί και συλλέκτες), ένα άλλο επίσης μεγάλο ζούσε στο στάδιο της ανταλλακτικής οικονομίας και ένα τρίτο, το πιο μικρό και πιο πολιτισμένο, ασκούσε εμπόριο.

Παρ’ όλο όμως που την εποχή αυτή ασκούνταν, έστω και περιορισμένα, εμπόριο και μάλιστα εν πολλοίς (γύρω από τη λεκάνη της Μεσογείου) εγχρήματο, οικονομική δραστηριότητα εταιρικής πολυμετοχικής (κεφαλαιουχικής) μορφής και τέτοιας οργάνωσης, δεν νομίζουμε ότι την εποχή αυτή απαντάται οπουδήποτε αλλού στον κόσμο. Ή τουλάχιστον δεν μας είναι γνωστή.

Κατόπιν τούτου, είναι εντελώς εσφαλμένο και πρέπει να διορθωθεί, το διεθνώς αποδεκτό ότι η πρώτη στον κόσμο, με «κατά μετοχάς» μορφή, εταιρεία που έχει συσταθεί, ήταν η Ολλανδική «Ενωμένη Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών» (Vereenigde Oostindische Compagnie Ολλανδιστί), η οποία δημιουργήθηκε στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας το 1602 και είχε σαν σκοπό την εισαγωγή και εμπορία σπόρων τουλίπας από την Ανατολή, και η οποία για την απόκτηση κεφαλαίων, πωλούσε μετοχές που αντιπροσώπευαν τον εξοπλισμό και την επάνδρωση πλοίων, τα οποία έπλεαν προς και από τις τότε Ανατολικές Ινδίες και έφεραν σπόρους τουλίπας τις οποίες εμπορεύονταν η εταιρεία και μοίραζε τα κέρδη στους μετόχους της.

Έκανε δηλαδή αυτό ακριβώς που έκαναν και οι αρχαίοι Κορίνθιοι, δύο χιλιάδες χρόνια νωρίτερα: Με τα χρήματα μάλιστα που συνέλεξαν οι Κορίνθιοι από την «δημόσια εγγραφή» των εγχρημάτων (πεννηντάδραχμων) μετοχών, (όπως αμέσως παρακάτω μας παραδίδει ο Θουκυδίδης: «Αυτών δε Κορινθίων νήες παρεσκευάζοντο τριάκοντα και τρισχίλιοι οπλίται») κατασκεύασαν σε συντομότερο χρονικό διάστημα τριάντα (30) τριήρεις και εξόπλισαν τρεις χιλιάδες οπλίτες, τους οποίους απέστειλαν στην Επίδαμνο.

Μάλιστα μπορεί να παρατηρήσει κανείς, ότι το Κορινθιακό «μοντέλο» είναι πιο σύνθετο και ενδιαφέρον από το Ολλανδικό, αφού στην πρώτη περίπτωση προβλέπονται, όπως προεκτέθηκε, δύο ειδών μετοχές (σε είδος και σε χρήμα), ενώ στη δεύτερη ένα.

Είναι αυτό που και η (νέο)Ελληνική Πολιτεία νομοθέτησε λίαν πρόσφατα (Ν. 4072/2012) στις περί Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρείας διατάξεις (παρ' ότι η δια προσωπικής εργασίας (συμ)μετοχή εταίρου στην εταιρεία προβλέπονταν και στο προηγούμενο εταιρικό δίκαιο και ίσχυε στις προσωπικές εταιρείες), τώρα θεσμοθετήθηκε και για τις κεφαλαιουχικού χαρακτήρα τοιαύτες και μάλιστα με πολύ πιο ορισμένο και επίσημο τρόπο.

Τέλος, ο παραπάνω αναλυτικά εκτεθείς οικονομικός εταιρικός θεσμός των αρχαίων Ελλήνων, εκτός από την τεράστια νομική και οικονομική του αξία, έχει και την, καθόλου μικρότερη, γλωσσική τοιαύτη: Παραμένει αψευδής μάρτυρας της διά μέσου των αιώνων συνέχειας της Ελληνικής γλώσσας, αφού ο όρος «μετέχειν» που απαντάται στο παραπάνω) αρχαίο κείμενο, χρησιμοποιείται στη γλώσσα μας μέχρι σήμερα, με αναλλοίωτη όχι μόνον τη γλωσσολογική του μορφή αλλά και την πλήρη ταυτότητα της εννοίας στον νομικό/εμπορικό και οικονομικό τομέα (μετοχή, μέτοχος κ.λπ.).

Η ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΝΕΟΤΕΡΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ*

Οδυσσέα Σπαχή**

1. ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Α. Έχει γίνει σχεδόν καθολικά αποδεκτό, τόσο από τους θεωρητικούς όσο και από τα δικαστήρια εν γένει, ότι η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια περιλαμβάνει και την προσωρινή δικαστική προστασία. Η κατοχύρωση αυτή εδράζεται, καταρχάς, στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, που διασφαλίζει για όλα τα πρόσωπα το δικαίωμα δικαστικής προστασίας, στην οποία περιλαμβάνεται, ασφαλώς, και η προσωρινή δικαστική προστασία. Πέραν τούτου, όμως, η προσωρινή δικαστική προστασία στην ελληνική έννομη τάξη κατοχυρώνεται και από το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Το εν λόγω άρθρο κατοχυρώνει το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας υπό τη διατύπωση της «δίκαιης δίκης» και το οποίο, επίσης εφαρμόζεται, καταρχάς, και επί της παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας¹. Οι παραπάνω διατάξεις δεν αποκλείουν στον κοινό νομοθέτη να θεσπίζει δικονομικές προϋποθέσεις και γενικότερα διατυπώσεις για την παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας από τα δικαστήρια. Οι προϋποθέσεις όμως αυτές πρέπει να συνάπτονται και να είναι ανάλογες με τη λειτουργία των δικαστηρίων και την ανάγκη αποτελεσματικής απονομής της δικαιοσύνης. Οι ανωτέρω περιορισμοί δεν πρέπει να επιφέρουν υπέρβαση των ορίων, η οποία θα συνιστούσε άμεση ή έμμεση κατάλυση του κατοχυρωμένου συνταγματικά ατομικού δικαιώματος παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας².

2. ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Ν. 3900/2010

Α. Στο άρθρο 69 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Ν. 2717/1999, Φ.Ε.Κ. Α', 97)

* Η μελέτη αυτή αποτελεί εισήγηση, που παρουσιάστηκε στις 18 Ιανουαρίου 2014 κατά την διημερίδα με τίτλο «Επίκαιρα ζητήματα Φορολογικού Δικαίου», η οποία διοργανώθηκε από την Ένωση Ελλήνων Νομικών στην Αίθουσα Τελετών του Εφετείου Αθηνών.

** Ο Οδυσσέας Σπαχής είναι Εφέτης Διοικητικών Δικαστηρίων, ΜΔΕ στην κατεύθυνση Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικής Επιστήμης.

1. Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Micallef κατά Μάλτας της 15/10/2009.

2. Πρβλ. Σ.τ.Ε 136/2013, Ολομ. 601/2012, 3087/2011, 1583/2010 κ.α., βλ. και απόφαση ΕΔΑΔ της 16ης Νοεμβρίου 2006, Τσαλκτζής κατά Ελλάδας.

ορίζεται ότι: «1. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και η άσκησή της δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης. 2. Κατ' εξαίρεση, αν με την πράξη καταλογίζονται χρηματικά ποσά που αναφέρονται σε φορολογικές εν γένει απαιτήσεις του Δημοσίου ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ή αυτοτελείς χρηματικές κυρώσεις για παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας, η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής, καθώς και η άσκησή της αναστέλλουν την εκτέλεση της πράξης». Περαιτέρω, στο άρθρο 200 του ανωτέρω Κώδικα προβλέπεται ότι: «Σε κάθε περίπτωση που η προθεσμία ή η άσκηση της προσφυγής δεν συνεπάγεται κατά νόμο την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης εκτελεστής ατομικής διοικητικής πράξης και εφόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν έχει χορηγηθεί αναστολή από την αρμόδια διοικητική αρχή, μπορεί, ύστερα από αίτηση εκείνου που άσκησε την προσφυγή, να ανασταλεί, με συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου, εν όλω ή εν μέρει η εκτέλεση της πράξης αυτής». Τέλος, στο άρθρο 202 του Κώδικα αυτού, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 34 του Ν. 3900/2010 (Φ.Ε.Κ. Α', 213) ορίζεται ότι: «1. Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή μόνον εφόσον ο αιτών επικαλεσθεί και αποδείξει ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης θα του προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη ή αν το δικαστήριο εκτιμά ότι το ένδικο βοήθημα είναι προδήλως βάσιμο. 2. Ειδικώς επί φορολογικών, τελωνειακών και διαφορών με χρηματικό αντικείμενο το δικαστήριο διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης της πράξης, κατά το μέρος που συνεπάγεται τη λήψη ενός ή περισσότερων αναγκαστικών μέτρων είσπραξης ή διοικητικών μέτρων για τον εξαναγκασμό ή τη διασφάλιση της είσπραξης της οφειλής, εφόσον ο αιτών αποδεικνύει ότι η βλάβη, την οποία επικαλείται, προέρχεται από τα μέτρα αυτά. 3. Σε κάθε περίπτωση, η αίτηση απορρίπτεται: α) εάν η προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή αβάσιμη, ακόμη και αν η βλάβη του αιτούντος από την άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης είναι ανεπανόρθωτη, β) αν κατά τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημόσιου συμφέροντος, κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. γ) Αν η δήλωση που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 203 έχει ουσιώδεις παραλείψεις ή ανακρίβειες (η περίπτωση γ' της παρ. 3 προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 12 του Ν. 4051/2012, Φ.Ε.Κ. Α' 40/29.2.2012).

Β. Στο άρθρο 203 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, όπως η παρ. 2 αυτού τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με την παράγραφο 12 του άρθρου 12 του Ν. 4051/2012 (Φ.Ε.Κ. Α' 40/29.2.2012) και με το άρθρο πρώτο της παρ. 6α της από 30.4.2012 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Φ.Ε.Κ. Α' 103/30.4.2012) η οποία κυρώθηκε με το άρθρο δεύτερο του Ν. 4079/2012 (Φ.Ε.Κ. Α' 180/20.9.2012), προβλέπονται τα εξής: «1. ... 2. ... Στις φορολογικές και τελωνειακές εν γένει διαφορές, μαζί με την αίτηση αναστολής συνυποβάλλεται και επικυρωμένο αντίγραφο της προσφυγής. Στις διαφορές του προηγούμενου εδαφίου, η αίτηση αναστολής περιλαμβάνει με ποινή το απαράδεκτο της ασκήσεώς της, κατάσταση στην οποία ο αιτών δηλώνει: α) το παγκόσμιο εισόδημά του από κάθε πηγή και β) την περιουσιακή του

κατάσταση στην Ελλάδα και οπουδήποτε στην αλλοδαπή ... Αν ο αιτών είναι νομικό πρόσωπο, δηλώνεται και το παγκόσμιο εισόδημα από κάθε πηγή, καθώς και η περιουσιακή κατάσταση οπουδήποτε στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή συνδεδεμένου νομικού προσώπου με τον αιτούντα, καθώς και των φυσικών προσώπων που σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις ευθύνονται ατομικά για τις φορολογικές και τελωνειακές υποχρεώσεις του νομικού προσώπου ... Η περιουσιακή κατάσταση περιλαμβάνει ιδίως τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα σε ακίνητα, τις καταθέσεις οποιουδήποτε είδους και τα συναφή τραπεζικά προϊόντα, τις επενδύσεις σε κινητές αξίες, τα μηχανοκίνητα ιδιωτικά μέσα μεταφοράς, τα δάνεια και τις δωρεές, τις μετοχές, τα μερίδια, τα δικαιώματα ψήφου ή συμμετοχής σε κεφάλαιο σε οποιαδήποτε μορφής νομική οντότητα, όπως ορίζεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 51Α του Κ.Φ.Ε. και τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα σε κινητά μεγάλης αξίας. Μαζί με την περιουσιακή κατάσταση, δηλώνεται από τον αιτούντα και η εκτιμώμενη αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων που περιλαμβάνονται σε αυτήν...». Σχετικά με τον καθορισμό του τύπου και του περιεχομένου της ανωτέρω δήλωσης περιουσιακής κατάστασης εκδόθηκε η υπ’ αριθμ. ΠΟΛ. 1182 (Φ.Ε.Κ. Β’ 1816/ 25.07.2013) κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Γ. Ενώπιον του Δικαστηρίου προβλήθηκε ως λόγος της αίτησης αναστολής εκτέλεσης περί το ότι η παραπάνω διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 203 Κ.Δ.Δ, με την οποία τίθεται ως προϋπόθεση του παραδεκτού της άσκησης της αίτησης αναστολής εκτέλεσης να περιλαμβάνεται σε αυτή και κατάσταση στην οποία ο αιτών δηλώνει το παγκόσμιο εισόδημά του από κάθε πηγή και την περιουσιακή του κατάσταση στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή, περιορίζει υπέρμετρα την άσκηση του δικαιώματος προσωρινής δικαστικής προστασίας και αντίκειται στα άρθρα 20 (παρ. 1) και 25 (παρ. 1) του Συντάγματος. Το Δικαστήριο απάντησε επ’ αυτού³ ότι από τις παραπάνω διατάξεις δεν κωλύεται ο νομοθέτης να θεσπίζει δικονομικές προϋποθέσεις και γενικότερα διατυπώσεις για την εγκυρότητα της άσκησης ενδίκων βοηθημάτων, αρκεί οι προϋποθέσεις αυτές να συνάπτονται με τη λειτουργία των δικαστηρίων και την απονομή της δικαιοσύνης, να είναι πρόσφορες, να μην παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας και να μην υπερβαίνουν τα όρια, πέραν των οποίων οι προϋποθέσεις αυτές ισοδυναμούν με κατάλυση του ατομικού δικαιώματος παροχής έννομης δικαστικής προστασίας, πρέπει δε πάντως η νομότυπη τήρησή τους να απόκειται στις δυνατότητες του διαδικού. Με τι σκέψεις αυτές έκρινε το Δικαστήριο ότι δεν υπερβαίνει τα επιτρεπτά αυτά όρια η θέσπιση με την παρ. 3 του άρθρου 203 του Κ.Δ.Δ του απαραδέκτου της άσκησης αίτησης αναστολής, όταν δεν περιλαμβάνεται σε αυτή κατάσταση με την οποία ο αιτών δηλώνει το παγκόσμιο εισόδημά του από κάθε πηγή και την περιουσιακή του κατάσταση στην Ελλάδα και στην αλλοδαπή.

3. Διοικ. Εφ.Αθ. (Συμβ.) 191/2013.

3. Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Α. Από το Συμβούλιο της Επικρατείας⁴ και, εν συνεχεία, από τα Διοικητικά Δικαστήρια έχει γίνει δεκτό ότι κατά την έννοια των προαναφερόμενων διατάξεων αναστολή εκτέλεσης ατομικής διοικητικής πράξης, που έχει προσβληθεί με το ένδικο βοήθημα της προσφυγής, χορηγείται όταν το ένδικο αυτό βοήθημα παρίσταται προδήλως βάσιμο, γεγονός το οποίο συντρέχει, ιδίως, όταν στηρίζεται σε πάγια νομολογία ή σε νομολογία της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σε κάθε δε περίπτωση δεν αρκεί η απλή πιθανολόγηση της ευδοκίμησής του. Περαιτέρω, για να θεμελιωθεί λόγος αναστολής εκτέλεσης ατομικής διοικητικής πράξης, που έχει προσβληθεί, κατά τα παραπάνω, ο αιτών πρέπει να επικαλεστεί και να αποδείξει ότι η άμεση εκτέλεση της πράξης αυτής θα του προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη. Ως τέτοια νοείται όχι μόνον η κατά κυριολεξία μη αναστρέψιμη βλάβη, αλλά και εκείνη της οποίας η αποκατάσταση, υπό τις συγκεκριμένες κάθε φορά οικονομικές και λοιπές συνθήκες, είναι για το διάδικο δυσχερής σε τέτοιο βαθμό, ώστε να αδυνατεί, πράγματι, να την επιτύχει. Εξάλλου, ειδικώς επί φορολογικών, τελωνειακών και διαφορών με χρηματικό αντικείμενο μπορεί και πάλι να θεμελιωθεί η αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης, αν το Δικαστήριο εκτιμήσει ότι η προσφυγή είναι προδήλως βάσιμη, ενώ, στις περιπτώσεις των διαφορών αυτών, αν ο αιτών επικαλεστεί ως λόγο αναστολής ανεπανόρθωτη -με την πιο πάνω έννοια- βλάβη από τη λήψη από τη Διοίκηση σε βάρος του των συγκεκριμένων αναγκαστικών ή διοικητικών μέτρων που αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 202 του Κ.Δ.Δ., η αποδοχή της αίτησης δεν θα συνεπάγεται την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης καθ' εαυτήν, αλλά την απαγόρευση της λήψης των συγκεκριμένων πιο πάνω μέτρων σε βάρος του αιτούντος⁵.

4. ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΘΕΛΕΛΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

Α. Σε συμφωνία με την παραπάνω ερμηνεία του νόμου έχει γίνει δεκτό⁶ ότι η αίτηση αναστολής εκτέλεσης θα απορριφθεί εάν ο αιτών δεν επικαλείται, ως λόγο αναστολής εκτέλεσης, και δεν αποδεικνύει, εν συνεχεία, την ανεπανόρθωτη βλάβη, που τυχόν θα υποστεί από τη λήψη σε βάρος του κάποιου μέτρου αναγκαστικής εκτέλεσης κατά τον Κ.Ε.Δ.Ε. ή διοικητικού μέτρου για τον εξαναγκασμό ή τη διασφάλιση της οφειλής. Ειδικότερα έχει κριθεί⁷ ότι πρέπει να γίνεται συγκεκριμένη μνεία των ως άνω μέτρων και ο αιτών να μην επικαλείται εντελώς αόριστα τη λήψη οποιουδήποτε γενικώς διοικητικού ή αναγκαστικού μέτρου

4. Βλ. Ε.Α. Σ.τ.Ε 496/2011.

5. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ (Συμβ.) 290/2013, 282/2013, 279/2013, 195/2013, 113/2013, 106/2013, Διοικ.Εφ.Λαρ. (Συμβ) 50/2012.

6. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 279/2013.

7. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 174/2013.

εκτέλεσης σε βάρος του. Δηλαδή, πρέπει να προσδιορίζονται με την αίτηση αναστολής εκτέλεσης συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία, κινητά και ακίνητα του αιτούντος σε σχέση με τα οποία, η λήψη οποιουδήποτε αναγκαστικού μέτρου ή άλλου μέτρου διοικητικής εκτέλεσης (π.χ. κατάσχεση ή πλειστηριασμός) θα προκαλέσει σε αυτόν βλάβη ανεπανόρθωτη.

Β. Εξ άλλου, γίνεται σχεδόν παγίως δεκτό⁸ ότι οι λόγοι της προσφυγής δεν είναι προδήλως βάσιμοι, εάν προϋποθέτουν ενδελεχή έρευνα και εκτίμηση του νομικού και πραγματικού μέρους της υπόθεσης, η οποία ανήκει στην κρίση του Δικαστηρίου που θα δικάσει την προσφυγή και όχι στην επείγοντος χαρακτήρα κρίση του Δικαστηρίου, δικάζοντας ως Συμβουλίου. Επίσης, λόγος προσφυγής για το ότι δεν τηρήθηκε η διαδικασία της προηγούμενης ακρόασης πριν την έκδοση του φύλλου ελέγχου φορολογίας εισοδήματος, κατά παράβαση του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος κρίθηκε⁹, ομοίως, μη προδήλως βάσιμος, καθ’ όσον η τήρηση του τύπου αυτού δεν προβλέπεται στο νόμο για τη φορολογία εισοδήματος. Περαιτέρω, κρίθηκε¹⁰ ότι η οικονομική και μόνο αδυναμία δεν προβλέπεται, σύμφωνα με τις διατάξεις που παρατέθηκαν προηγουμένως, ως λόγος αναστολής εκτέλεσης και, ως εκ τούτου, ο σχετικός λόγος προβάλλεται αλυσιτελώς. Τέλος, για το εν λόγω ζήτημα της πρόδηλης βασιμότητας έχει κριθεί¹¹ ότι λόγοι της προσφυγής, όπως: 1) η έλλειψη αιτιολογίας, 2) η έλλειψη έκθεσης ελέγχου γιατί οι αποφάσεις επιβολής προστίμου ΚΒΣ του Προϊσταμένου Δ.Ο.Υ. στηρίζονται σε έκθεση ελέγχου των υπαλλήλων του Σ.Δ.Ο.Ε. κι όχι της αρμόδιας Δ.Ο.Υ., 3) οι πλημμέλειες της έκθεσης ελέγχου και των εκθέσεων κατάσχεσης των υπαλλήλων του Σ.Δ.Ο.Ε., 4) η μη τήρηση της διαδικασίας της προηγούμενης ακρόασης, 5) η εσφαλμένη κρίση της φορολογικής αρχής για την εικονικότητα των επίδικων συναλλαγών, δεν είναι προδήλως βάσιμοι. Και τούτο διότι απαιτείται, στις περιπτώσεις αυτές, ενδελεχής έρευνα και εκτίμηση των σχετικών με την υπόθεση στοιχείων και υπαγωγή των περιστατικών που προκύπτουν από αυτά στις εφαρμοστέες διατάξεις, κατά την ορθή έννοιά τους.

Γ. Ως προς το εξαιρετικά ενδιαφέρον ζήτημα του πιστοποιητικού φορολογικής ενημερότητας έχουν διατυπωθεί διαφορετικές κρίσεις. Έτσι έχει γίνει δεκτό¹² ότι λόγος αναστολής εκτέλεσης, κατά τον οποίο, η εκκρεμότητα του χρέους από πράξεις επιβολής φόρου προστιθέμενης αξίας, συνεπαγόμενη τη μη χορήγηση φορολογικής ενημερότητας, εκ μέρους της φορολογικής αρχής, θα προκαλέσει παράλυση της οικονομικής δραστηριότητας, της αιτούσας ανώνυμης εταιρείας, είναι απορριπτέος, διότι η τυχόν βλάβη της, εκ του λόγου τούτου, δεν είναι άμεση αλλά ενδεχόμενη και υποθετική, αφού, συναρτάται (κατ’ άρθρο 26 του Ν. 1892/1990) προς την υποβολή εκ μέρους της, ενόψει ορισμένων συναλλαγών ή ενεργειών

8. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 290/2013,174/2013,113/2013 κ.α.

9. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 290/2013, Διοικ.Εφ.Λαρ (Συμβ) 50/2012.

10. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 195/2013.

11. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ.(Συμβ.) 191/2013.

12. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 174/2013.

της, αιτήσεως, για χορήγηση αποδεικτικού φορολογικής ενημερότητας. Με άλλη δικαστική απόφαση¹³ κρίθηκε ότι μεταξύ των διοικητικών μέτρων, των οποίων μπορεί να διαταχθεί η αναστολή λήψεώς τους, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 202 του Κ.Δ.Δ, δεν μπορεί ερμηνευτικά να περιληφθεί και το μέτρο της άρνησης χορήγησης αποδεικτικού φορολογικής ενημερότητας από την αρμόδια οικονομική αρχή. Και τούτο διότι, η χορήγηση αναστολής στην περίπτωση αυτή θα οδηγούσε στην υποκατάσταση του Δικαστηρίου στην αρμοδιότητα της Διοίκησης. Σε αντίθεση με τα ανωτέρω με δικαστική απόφαση του¹⁴, το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπ' όψη ότι η βλάβη, που θα υποστεί η αιτούσα από τη λήψη σε βάρος της του μέτρου της μη χορηγήσεως πιστοποιητικού φορολογικής ενημερότητας, είναι ανεπανόρθωτη, καθ' όσον θα θέσει σε κίνδυνο την άσκηση της επαγγελματικής της δραστηριότητας, έκρινε, σταθμίζοντας τη βλάβη αυτή προς το δημόσιο συμφέρον (ικανοποίηση της απαιτήσεως του Δημοσίου), ότι η αίτηση αναστολής εκτέλεσης πρέπει να γίνει δεκτή και κατά το μέρος που αφορά τη λήψη του διοικητικού μέτρου της μη χορηγήσεως πιστοποιητικού φορολογικής ενημερότητας. Με παρόμοιο σκεπτικό¹⁵ με άλλη απόφασή του το Δικαστήριο αποφάσισε ότι πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναστολής εκτέλεσης κατά το μέρος που συνεπάγεται την επιβολή σε βάρος της αιτούσας του μέτρου της άρνησης χορήγησης πιστοποιητικού φορολογικής ενημερότητας.

Δ. Σχετικά με την πρόσθετη προϋπόθεση περί του παγκόσμιου εισοδήματος, το Ελληνικό Δημόσιο με την έκθεση των απόψεών του ισχυρίστηκε κατά την εκδίκαση αίτησης αναστολής εκτέλεσης πως η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, σύμφωνα με την περ. γ' της παρ. 3 του άρθρου 202 του Κ.Δ.Δ, γιατί η δήλωση της αιτούσας περί του παγκόσμιου από κάθε πηγή εισοδήματός της και της περιουσιακής της κατάστασης στην Ελλάδα και οπουδήποτε στην αλλοδαπή, η κατάθεση της οποίας είναι υποχρεωτική με ποινή το απαράδεκτο της αίτησης κατ' άρθρο 203 παρ. 2 του Κ.Δ.Δ, έχει ουσιώδεις παραλείψεις και ανακρίβειες. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω δήλωση, η αιτούσα δεν δήλωσε το ποσοστό συμμετοχής της σε ανώνυμη εταιρεία. Ο ισχυρισμός αυτός του Ελληνικού Δημοσίου απορρίφθηκε από το Δικαστήριο¹⁶, γιατί η προτασόμενη παράλειψη της δήλωσης της αιτούσας δεν θεωρήθηκε ως ουσιώδης και τούτο γιατί, μπορεί μεν να μην αναφέρεται από προφανή παραδρομή το παραπάνω ποσοστό συμμετοχής της στην εταιρεία, αριθμητικά, αναφέρεται, όμως, στην ίδια δήλωση ότι κατέχει μετοχές της παραπάνω εταιρείας, με αξία κτήσης και τρέχουσα αξία, η οποία αντιστοιχεί προφανώς στο ποσοστό συμμετοχής της στην ίδια εταιρεία.

Δ. Είναι χρήσιμο να αναφερθούν ενδεικτικά σκεπτικά αποδοχής και απόρριψης αίτησης αναστολής εκτέλεσης. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο¹⁷ λαμβάνοντας υπόψη ότι η αιτούσα

13. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ (Συμβ.) 199/2012.

14. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 290/2013.

15. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 191/2013.

16. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 282/2013.

17. Διοικ.Εφ.Αθ. (Συμβ.) 191/2013.

αδυνατεί να καταβάλει το ποσό των 14.229.604,33 ευρώ, προκειμένου να αποτρέψει τη λήψη σε βάρος της, εκ μέρους του Δημοσίου, διοικητικών μέτρων (όπως άρνηση χορήγησης πιστοποιητικού φορολογικής ενημερότητας) ή αναγκαστικών μέτρων (κατάσχεση κινητού εξοπλισμού, κατάσχεση απαιτήσεων εις χείρας τρίτων), για την είσπραξη του ποσού αυτού, έκρινε, στη συνέχεια, ότι η λήψη σε βάρος της αιτούσας τέτοιων μέτρων θα καταστήσει αδύνατη την υγιή και ομαλή συνέχιση της άσκησης της επιχειρηματικής της δραστηριότητας και, επομένως, αυτή θα υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη, μη δυνάμενη να αποκατασταθεί σε περίπτωση ευδοκίμησης της οικείας προσφυγής. Με το σκεπτικό αυτό το Δικαστήριο αποφάσισε ότι πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναστολής εκτέλεσης κατά των προσβαλλόμενων πράξεων κατά το μέρος που η εκτέλεση αυτών συνεπάγεται τη λήψη σε βάρος της αιτούσας του διοικητικού μέτρου της άρνησης χορήγησης πιστοποιητικού φορολογικής ενημερότητας και της κατάσχεσης αφενός του κινητού εξοπλισμού της και αφετέρου των απαιτήσεών της εις χείρας τρίτων, για την είσπραξη του ποσού των 14.229.604,33 ευρώ. Με την ίδια απόφαση το Δικαστήριο έκρινε ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί και το δημόσιο συμφέρον, πρέπει, κατ’ εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 205 παρ. 3 του Κ.Δ.Δ, να οριστεί ως προϋπόθεση ισχύος της αναστολής της λήψης σε βάρος της αιτούσας του αναγκαστικού μέτρου της κατάσχεσης απαιτήσεών της εις χείρας τρίτων, η κατάθεση από αυτή στο Ελληνικό Δημόσιο εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένης Τράπεζας, για το ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ (500.000 ευρώ), μέσα σε προθεσμία 30 ημερών από την επίδοση της δικαστικής απόφασης.

Σε άλλη περίπτωση, το Δικαστήριο, ως Συμβούλιο¹⁸, εκτιμώντας τα δεδομένα της υπόθεσης, ήτοι την περιουσία και τα οικογενειακά εισοδήματα του αιτούντος, όπως απεικονίστηκαν και παρατέθηκαν, έκρινε ότι η βλάβη, η οποία θα προκληθεί σε αυτόν από τη λήψη κάποιου από τα αναφερόμενα στο άρθρο 202 παρ. 2 του Κ.Δ.Δ μέτρα, δεν παρίσταται ανεπανόρθωτη. Τούτο δε διότι ο αιτών επικαλέσθηκε αορίστως ότι η λήψη κάποιου από τα παραπάνω μέτρα θα του προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη, χωρίς να εξειδικεύει, περαιτέρω, τον ισχυρισμό του και, πάντως, χωρίς να τον αποδεικνύει. Περαιτέρω, το Δικαστήριο απέρριψε και τον ισχυρισμό του αιτούντος περί ανεπανόρθωτης ηθικής βλάβης, συνιστάμενης στην προσβολή της προσωπικότητάς του, εμφανιζόμενος, ενώ δεν οφείλει, ως οφειλέτης και δη δύστροπος. Και τούτο διότι, η ηθική βλάβη την οποία επικαλέσθηκε ο αιτών, ως συνέπεια της άμεσης εκτέλεσης των προσβαλλόμενων φορολογικών πράξεων, είναι επανορθώσιμη σε περίπτωση ευδοκίμησης της σχετικής προσφυγής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Με το νεότερο νομοθετικό καθεστώς θεσπίζονται νέες, σαφώς αυστηρότερες, δικονομικές προϋποθέσεις για την αναστολή εκτέλεσης των φορολογικών πράξεων, οι οποίες, όμως, όπως προαναφέρθηκε, κρίθηκαν, μέχρι τώρα τουλάχιστον, ότι ευρίσκονται εντός του

18. Βλ. Διοικ.Εφ.Αθ (Συμβ.) 12/2013.

συνταγματικού πλαισίου. Επισημαίνεται η ουσιώδης δικονομική προϋπόθεση ότι ο διάδικος πρέπει όχι μόνον να επικαλεσθεί, αλλά και να αποδείξει ότι η εκτέλεση της φορολογικής πράξης θα του προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη. Στο νομοθετικό κείμενο έχει εξαλειφθεί, επίσης, ο όρος «δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη» και έχει παραμείνει μόνον ο όρος της «ανεπανόρθωτης βλάβης». Εξ άλλου έχει προβλεφθεί πλέον ότι η αίτηση αναστολής εκτέλεσης απορρίπτεται σε κάθε περίπτωση αν η δήλωση που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 203 του Κ.Δ.Δ έχει ουσιώδεις παραλείψεις ή ανακρίβειες. Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι, όπως έχει ερμηνευθεί ο σχετικός νόμος με την υπ' αριθμ. 496/2011 απόφαση του Σ.τ.Ε, η αναστολή εκτέλεσης καταλογιστικής του φόρου πράξης είναι, πλέον δυνατή, μόνο κατά το μέρος που συνεπάγεται την λήψη των προαναφερόμενων μέτρων.

Η ΕΠΙΔΟΣΗ ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΚΛΗΤΟ

Χαρίλαου Βερβενιώτη*

1. Αντίκλητος είναι το πρόσωπο το οποίο από το νόμο ή με διορισμό του από τους διαδίκους έχει την εξουσία να παραλαμβάνει δικόγραφα εν γένει, αποφάσεις και άλλα έγγραφα που απευθύνονται στον διάδικο. Οι επιδόσεις προς τον αντίκλητο έχουν αποτελέσματα για τον διάδικο σαν να είχαν επιχειρηθεί προς τον ίδιο.

Κάθε διάδικος (ή άλλος ενδιαφερόμενος) μπορεί να διορίσει αντίκλητο, είτε γενικό είτε για ορισμένες υποθέσεις ή δίκες, ένα ή και περισσότερους με μονομερή δήλωσή του, σύμφωνα με τις διατυπώσεις του άρθρου 142 Κ.Πολ.Δ. Με τον ίδιο τρόπο μπορεί να αντικαταστήσει ή να ανακαλέσει τους αντικλήτους του, είτε όλους είτε κάποιον ή κάποιους από αυτούς. Μπορεί επίσης να αντικαταστήσει τους αντικλήτους του, όταν οι ήδη διορισθέντες παραιτηθούν. Αν η αντικατάσταση ή η ανάκληση ή η παραίτηση περιορίζεται σε έναν από τους αντικλήτους, η ιδιότητα των άλλων παραμένει σε ισχύ.

Η εξουσία του αντικλήτου παύει όταν πεθάνει, όταν περατωθεί η υπόθεση ή η πράξη για την οποία διορίστηκε, ή δύο ημέρες μετά την ανάκληση ή την παραίτηση του. Αν στο διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της ανάκλησης και της παραίτησης μέχρι τη συμπλήρωση των δύο αυτών ημερών γίνει επίδοση προς τον αντίκλητο, αυτή είναι έγκυρη και ισχυρή και δεσμεύει τον διάδικο.

Αντίκλητος, ένας ή περισσότεροι, μπορούν να διορισθούν έγκυρα και με ρήτρα σε σύμβαση. Στον αντίκλητο που διορίστηκε με τον τρόπο αυτόν, και μάλιστα στη διεύθυνση του που αναφέρεται στη σύμβαση, ύστερα από παραγγελία του αντισυμβαλλομένου ή των καθολικών ή ειδικών διαδόχων του, γίνεται η επίδοση όλων των εξώδικων ή διαδικαστικών πράξεων που έχουν σχέση με τη σύμβαση, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι αποφάσεις ή πράξεις που επιβάλλουν αυτοπρόσωπη ενέργεια από τον παραλήπτη της επίδοσης, εκτός αν η σύμβαση έχει ρητά διαφορετική ρύθμιση. Σε περίπτωση αμφιβολίας, η επίδοση στον αντίκλητο που διορίστηκε με σύμβαση είναι δυνητική. Η παρ. 3 εφαρμόζεται και γι' αυτούς τους αντικλήτους (που ορίζονται με σύμβαση), αλλά η ανάκληση ή η παραίτηση ισχύει απέναντι στον αντισυμβαλλόμενο ή στους καθολικούς ή ειδικούς διαδόχους του μόνο από την κοινοποίησή της σ' αυτούς και μόνο αν περιέχει διορισμό άλλου αντικλήτου στην ίδια πόλη, με σημείωση της συγκεκριμένης διεύθυνσής του. Τα ίδια ισχύουν και σε περίπτωση που μεταβληθεί η διεύθυνση του διοριζόμενου αντικλήτου, η οποία είχε δηλωθεί στη σύμβαση ή στο μεταγενέστερο διορισμό του.

2. Ως αντίκλητος μπορεί να διορισθεί συγκεκριμένο πρόσωπο, ειδικά προσδιορισμένο με την διεύθυνση του, όχι και χωρίς συγκεκριμένο πρόσωπο ο εκάστοτε φορέας της δημό-

* Ο Χαρίλαος Βερβενιώτης είναι δικηγόρος στο Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών.

σιας αρχής, όπως είναι ο γραμματέας ορισμένου δικαστηρίου υπό την αφηρημένη έννοια της ιδιότητάς του αυτής (Ολ.Α.Π 371/1975, ΝοΒ 23.763, Α.Π. 664/2007, Ελλ.Δ/νη 2007.806).

Σύμφωνα με το άρθρο 119 παρ. 1 έως 3 Κ.Πολ.Δ, ο διάδικος οφείλει να αναγράφει στα δικόγραφα του την ακριβή διεύθυνση της κατοικίας ή της έδρας του νομικού προσώπου ή του γραφείου και να γνωστοποιεί στον αντίδικο του με σχετικό δικόγραφο την τυχόν μεταβολή της. Κατά το άρθρο 121 Κ.Πολ.Δ, αν δεν τηρηθούν οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 119 Κ.Πολ.Δ, επιτρέπεται να γίνουν όλες οι επιδόσεις στον αντίκλητο, ακόμη και εκείνες που πρέπει να γίνουν στον ίδιο τον διάδικο. Αν δεν υπάρχει αντίκλητος ή υπάρχει, αλλά είναι άγνωστη η διεύθυνση του, καθώς και του ίδιου του διαδίκου, οι επιδόσεις αυτές μπορεί να γίνουν στη γραμματεία του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου διεξάγεται η δίκη.

Κατά την έννοια της παραγράφου αυτής, ο γραμματέας του δικαστηρίου στην προκειμένη περίπτωση δεν αναφέρεται αφηρημένα, όπως στην προαναφερόμενη περίπτωση, αλλά προσδιορίζεται συγκεκριμένα αναφορικά με διεξαγόμενη συγκεκριμένη δίκη. Κατά το άρθρο 143 (παρ. 1) Κ.Πολ.Δ, ο δικαστικός πληρεξούσιος που διορίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 96 Κ.Πολ.Δ είναι αυτοδικαίως και αντίκλητος για όλες τις επιδόσεις που αναφέρονται στη δίκη στην οποία είναι πληρεξούσιος, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η επίδοση της οριστικής απόφασης (παρ. 1). Η επίδοση μπορεί να γίνει στον αντίκλητο, εκτός αν πρόκειται για αποφάσεις ή πράξεις που επιβάλλουν αυτοπρόσωπη ενέργεια του ενδιαφερόμενου, οι οποίες πρέπει να επιδίδονται στον ίδιο (παρ. 2).

3. Η κατά το άρθρο 143 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ επίδοση στον πληρεξούσιο δικηγόρο και όχι στον ίδιο τον διάδικο δεν αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 Συντ.), ούτε στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ για δίκαιη δίκη (Α.Π. 1078/2007, ΝοΒ 2008.1537).

Ο αντίκλητος της παρ. 1 πρέπει να έχει διοριστεί νόμιμα δικαστικός πληρεξούσιος σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 96 Κ.Πολ.Δ, αν δε για το διορισμό του προβλέπονται με ειδικές διατάξεις άλλοι τρόποι διορισμού του, αρκεί ο διορισμός με τις διατάξεις αυτές. Έτσι, αντίκλητοι είναι και τα πρόσωπα που αναφέρονται στα άρθρα 472 παρ. 1, 665 παρ. 1, 743 Κ.Πολ.Δ.

Ο τύπος της δικαστικής πληρεξουσιότητας διέπεται από το άρθρο 11 Α.Κ. και, συνεπώς, για τον διορισμό του δικαστικού πληρεξουσίου δεν απαιτείται αναγκαίως συμβολαιογραφικό έγγραφο, αλλά αρκεί η πληρεξουσιότητα από αλλοδαπό να έχει δοθεί σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του δικαίου της πολιτείας του.

Αν ο διορισμός του δικηγόρου (και αντικλήτου) γίνει με δήλωση του διαδίκου στα πρακτικά, τα πρακτικά και η απόφαση αποτελούν πλήρη απόδειξη, χωρίς να επιτρέπεται ανταπόδειξη για το ότι ο διορισμός υπάρχει και είναι νόμιμος. Έτσι, αν ο διάδικος παραστήθηκε στη δίκη «δια» του πληρεξουσίου δικηγόρου, ο οποίος αναφέρεται ως πληρεξούσιος του και στην απόφαση, η τελευταία αποτελεί σύμφωνα με το άρθρο 312 Κ.Πολ.Δ πλήρη απόδειξη περί του νόμιμου διορισμού του. Ανατροπή της απόφασης αυτής μπορεί να γίνει μόνο με την προσβολή της απόφασης ως πλαστής (βλ. όμως και αντίθετη νομολογία).

4. Κατά το άρθρο 104 Κ.Πολ.Δ, για τις προπαρασκευαστικές πράξεις και τις κλήσεις έως τη συζήτηση στο ακροατήριο θεωρείται ότι υπάρχει πληρεξουσιότητα, ενώ για τη συζήτηση στο ακροατήριο απαιτείται ρητή πληρεξουσιότητα, και αν δεν υπάρχει κηρύσσονται άκυρες όλες οι πράξεις, ακόμη και εκείνες που είχαν γίνει προηγουμένως. Το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως, σε κάθε στάση της δίκης, την έλλειψη πληρεξουσιότητας, καθώς και την υπέρβασή της.

Οι πράξεις που επιχειρούνται από μη νόμιμα διορισμένο δικηγόρο είναι άκυρες. Χωρεί όμως έγκριση, η οποία έχει αναδρομική ισχύ και ισχυροποιεί όλες τις πράξεις που ενήργησε ο δικηγόρος χωρίς να έχει πληρεξουσιότητα, είτε ρητώς είτε και σιωπηρώς με την παράστασή του στο ακροατήριο (Α.Π. 203/2003, ΕΕΝ 2004.25) και αν ακόμη απαιτείται για την πράξη ειδική πληρεξουσιότητα (Ολ.Α.Π 203/2003, ΕΕΝ 2004.25, Α.Π. 36/2006, ΝοΒ 2006.105). Η έγκριση αναπληρώνει την έλλειψη της πληρεξουσιότητας και, επομένως, λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως (άρθρο 104) (Ολ.Α.Π 626/1980, Ολ.Α.Π 1408/1984, Α.Π. 203/2003, ΕΕΝ 2004.25). Η έγκριση δεν μπορεί να είναι επιλεκτική, αλλά άπαξ και δόθηκε αφορά όλες τις πράξεις, και τις ωφέλιμες και τις δυσμενείς (Α.Π. 1085/2000, Ε/Μ 2001.434, Α.Π. 203/2003, ΕΕΝ 2004.25).

Στις πράξεις που ισχυροποιούνται αναδρομικά ανήκουν όχι μόνο αυτές που διενήργησε ο ίδιος ο δικηγόρος, αλλά και αυτές που διενήργησε και απηύθυνε προς αυτόν ο αντίδικος. Έτσι, αν η απόφαση ή άλλη διαδικαστική πράξη επιδόθηκε στο φερόμενο αλλά μη εισέτι διορισμένο δικαστικό πληρεξούσιο και αντίκλητο, ο διάδικος μπορεί εκ των υστέρων να εγκρίνει ρητώς ή σιωπηρώς και την επίδοση αυτή (Α.Π. 425/2005, Χρ.ΙΔ 2005.915).

Η έγκριση ισχυροποιεί τόσο τις επιχειρηθείσες από τον δικηγόρο πράξεις όσο και εκείνες που προέρχονται από τρίτους (Α.Π. 203/2003, ΕΕΝ 2004.25). Διότι η έγκριση αφορά τις πράξεις και όχι το πρόσωπο από το οποίο ή προς το οποίο αυτές επιχειρήθηκαν (Α.Π. 1085/2000, Ελλ.Δ/νη 2001. 434, Α.Π. 203/2003, ΕΕΝ 2004.25).

5. Αν ο διορισμένος δικαστικός πληρεξούσιος παρέστη στη δίκη και διόρισε μεταπληρεξούσιο (υποκατάστατο), αντίκλητος είναι μόνο ο τελευταίος, ο οποίος είναι και ο πραγματικός δικαστικός πληρεξούσιος του διαδίκου, εφόσον όμως ο αρχικός πληρεξούσιος είχε δικαίωμα διορισμού μεταπληρεξουσίου.

Η πληρεξουσιότητα που έχει δοθεί με δήλωση του διαδίκου στα πρακτικά της δίκης ισχύει μόνο μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης σε κάθε βαθμό, εκτός αν η πληρεξουσιότητα έχει χορηγηθεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο (άρθρο 96), οπότε η διάρκεια της προκύπτει από το έγγραφο αυτό. Η πάροδος 5ετίας από τη χορήγηση της πληρεξουσιότητας συνεπάγεται και την παύση της ιδιότητας του αντικλήτου, εκτός αν από το έγγραφο της πληρεξουσιότητας προκύπτει ότι η ιδιότητα του αντικλήτου διατηρείται και μετά την παύση της πληρεξουσιότητας (Α.Π. 160/1986).

6. Αν είναι διορισμένοι περισσότεροι πληρεξούσιοι δικηγόροι είτε της ίδιας χωρικής αρμοδιότητας είτε άλλης (και έχουν συμπαρασταθεί στη δίκη), αντίκλητοι είναι όλοι. Ο διάδικος δικαιούται να επιδώσει την απόφαση κατ' επιλογή, είτε στον ίδιο τον διάδικο είτε στον αντίκλητο του. Στην περίπτωση που παρέστησαν περισσότεροι πληρεξούσιοι, αρκεί η προς

τον ένα επίδοση, κατ' επιλογή του επιδίδοντος. Αν ο συμπαριστάμενος δικηγόρος ανήκει στη δικαστική περιφέρεια άλλου Πρωτοδικείου ή Εφετείου, η επίδοση μπορεί να γίνει εγκύρως και σ' αυτόν (Α.Π. 532/1968, ΝοΒ 17.44, Α.Π. 669/2004, Ελλ.Δ/νη 2004.1639, Α.Π. 1078/2007, ΝοΒ 2008. 1537).

7. Η επίδοση γίνεται υποχρεωτικά στον αντίκλητο κατά τα άρθρα 142 και 143 Κ.Πολ.Δ για τον διαμένοντα στην αλλοδαπή ή για τον άγνωστης διαμονής διάδικο και εφόσον έχει διορισθεί νόμιμα κατά τα άρθρα 142, 143, 96 Κ.Πολ.Δ και εξακολουθεί να ισχύει ο διορισμός του (Α.Π. 332/1986, ΝοΒ 35.72, Α.Π. 1354/2006, ΝοΒ 2007.390).

8. Αν η επίδοση έγινε σε ορισμένο πρόσωπο ως αντίκλητο του διαδίκου, ο διάδικος που την επίστευσε φέρει το βάρος να αποδείξει την ιδιότητα του αντικλήτου. Αν η ιδιότητα αυτή δεν αποδειχθεί, η επίδοση θεωρείται ως μη γενόμενη και δεν κινεί την προθεσμία ούτε εις βάρος του αποδέκτη ούτε εις βάρος του ιδίου (Α.Π. 2007/1968, ΝοΒ 1968.717, Α.Π. 507/1972, ΝοΒ 20.1311, Α.Π. 36/2006, ΝοΒ 2006.1049, Α.Π. 1354/2006 ΝοΒ 55.399).

9. Ειδική περίπτωση αντικλήτου αναγράφεται στην παρ. 3 του άρθρου 143 Κ.Πολ.Δ, κατά την οποία η επίδοση της κλήσης για τη συζήτηση της αγωγής ή ένδικου μέσου μπορεί να γίνει και σε όποιον έχει υπογράψει τα δικόγραφα αυτά ως πληρεξούσιος δικηγόρος του ενάγοντος.

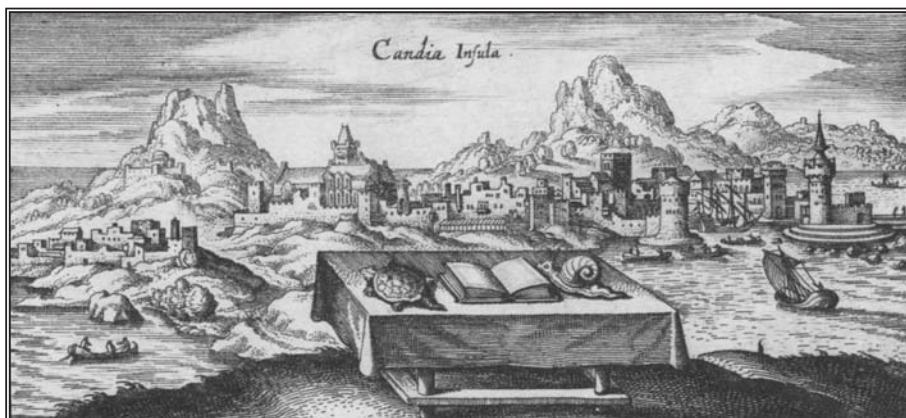
Τα δικόγραφα αυτά επιδίδονται μόνο στον δικηγόρο που τα υπογράφει όχι και σ' αυτόν που τα κατέθεσε στη γραμματεία του δικαστηρίου ή σ' αυτόν που υπογράφει την παραγγελία επίδοσης. Στον αντίκλητο της παρ. 3 επιδίδεται μόνο η αγωγή ή το ένδικο μέσο με την σχετική παραγγελία, όχι και η κλήση για την αναβολή ή τη ματαίωση ή την κήρυξη απαράδεκτης της νέας συζήτησης. Η διάταξη δεν ισχύει για τους πρόσθετους λόγους, οι οποίοι δεν μπορούν να επιδοθούν στον δικηγόρο που υπογράφει το αναιρετήριο ή το δικόγραφο των πρόσθετων λόγων (Α.Π. 38/1975, ΝοΒ 24.49, Α.Π. 1100/1979, ΝοΒ 28.508, Α.Π. 1534/1979, ΝοΒ 28.1085, Α.Π. 439/1983, ΕΕΝ 51.33).

Μπορούν όμως να επιδοθούν στον αναιρεσίβλητο, αν αυτός επισπεύδει τη συζήτηση της αναίρεσης (άρθρο 569 παρ. 2). Το ίδιο θα δεχτούμε, κατ' αναλογία, για την ταυτότητα του νομικού λόγου και στους πρόσθετους λόγους των ένδικων μέσων της έφεσης και της αναψηλάφησης, καθώς και των ένδικων βοηθημάτων στα οποία προβλέπονται πρόσθετοι λόγοι (ανακοπή, τριτανακοπή).

NΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρειος Πάγος (Α1 Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 74/2013

Πρόεδρος: Βασίλειος Λυκούδης (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Ιωάννης Σίδερης, Νικόλαος Λεοντής, Γεώργιος Γεωργέλλης, Δημήτριος Κράνης (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόροι: Ευφροσύνη Αρμελίδου - Στάθη, Εμμανουήλ Γιαννακάκης

Άρθρα: 255, 261 Α.Κ., 93 παρ. 3 Σ, 559 αρ. 1, 14, 19 Κ.Πολ.Δ

Η έννοια της διαδικαστικής πράξης ως λόγος διακοπής της παραγραφής. Λόγοι αναστολής της παραγραφής. Ανωτέρα βία. Τέτοια συνιστά και ο προσδιορισμός της συζήτησης της υπόθεσης, λόγω φόρτου εργασίας των δικαστηρίων, σε δικάσιμο πέραν του χρόνου της παραγραφής, αφού ο διάδικος δεν έχει τη δυνατότητα να ενεργήσει κάποια διαδικαστική πράξη, η οποία και μόνο θα μπορούσε να επιφέρει την διακοπή της παραγραφής.

[...] Κατά τη διάταξη του άρθρου 261 Α.Κ., την παραγραφή διακόπτει η έγερση της αγωγής. Η παραγραφή που διακόπηκε με τον τρόπο αυτό αρχίζει και πάλι από την τελευταία διαδικαστική πράξη των διαδίκων ή του δικαστηρίου. Από την τελευταία αυτή διάταξη, συνάγεται ότι αν η παραγραφή διακόπηκε με την άσκηση της αγωγής, η ίδια παραγραφή, δηλαδή ομοειδής και ισόχρονη με αυτή που διακόπηκε, αρχίζει σε κάθε περίπτωση -και ανεξαρτήτως από το είδος αυτής ως βραχυπρόθεσμης ή συνήθους- ευθύς μετά την έγερση της αγωγής και διακόπτεται μετά από κάθε διαδι-

καστική πράξη των διαδίκων ή του δικαστηρίου. Έτσι επί αξιώσεως που έχει καταστεί επίδικη, η παραγραφή στην οποία υπόκειται μπορεί να συμπληρωθεί κατά τη διάρκεια της επιδικίας. Ως διαδικαστική δε πράξη, που συνεπάγεται κατά την ως άνω διάταξη του άρθρου 261 Α.Κ., τη διακοπή της παραγραφής θεωρείται κάθε πράξη των διαδίκων ή των νομίμων αντιπροσώπων και πληρεξουσίων τους ή της δικαστικής αρχής που περιέχει τα στοιχεία δικαστικής ενέργειας και είναι αναγκαία για την έναρξη, συνέχιση ή αποπεράτωση της δίκης. Σύμφωνα με το σκοπό της ίδιας διά-

τάξης για να αρχίσει εκ νέου η παραγραφή που διακόπηκε από την τελευταία διαδικαστική πράξη του δικαστηρίου πρέπει να είναι δυνατή η περαιτέρω προώθηση της υποθέσεως με πράξεις των διαδίκων. Τούτο δε διότι ο θεσμός της παραγραφής της αξίωσης (Α.Κ. 247 επ.) αποτελεί τη νομοθετικά προβλεπόμενη κύρωση στην αδράνεια του δανειστή να επιδιώξει την ικανοποίηση της αξίωσης του και επομένως δεν είναι νοητή η παραγραφή της αξίωσης όταν αυτός έχει ενεργήσει, ότι ήταν αναγκαίο στη συγκεκριμένη περίπτωση, ώστε να μη χρειάζεται να επιχειρήσει κάτι ιδιαίτερα. Γι' αυτό ο νόμος αναγνωρίζει σοβαρούς λόγους, συνεπεία των οποίων η πάροδος του χρόνου δεν έχει δυσμενείς συνέπειες για το δανειστή. Τέτοιοι λόγοι αναστολής της παραγραφής είναι κατ' άρθρο 255 Α.Κ. το δικαιοστάσιο, η ανωτέρα βία και ο δόλος του υπόχρεου. Ανωτέρα βία κατά την έννοια της διατάξεως αυτής συνιστά και ο προσδιορισμός της συζήτησης της υπόθεσης λόγω φόρτου εργασίας των δικαστηρίων, λαμβανομένου υπόψη και του αριθμού των υποθέσεων που μπορεί κατά τον οικείο κανονισμό να εγγραφούν στο πινάκιο κάθε δικασίμου, σε δικασίμο πέραν του χρόνου της βραχυπρόθεσμης παραγραφής αφού ο διάδικος δεν έχει τη δυνατότητα να ενεργήσει κάποια διαδικαστική πράξη η οποία και μόνο θα μπορούσε να επιφέρει την διακοπή της παραγραφής. Εξ ετέρου κατά τη διάταξη του αρθρ. 559 αριθ. 1 του Κ.Πολ.Δ αναίρεση επιτρέπεται μόνο αν παραβιάστηκε κανόνας του ουσιαστικού δικαίου στον οποίο περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί κανόνες των δικαιοπραξιών (άρθρα 173 και 200 του Α.Κ.). Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, αν δεν εφαρμοστεί, ενώ συνέτρεχαν οι πραγματικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, ή αν εφαρμοστεί, ενώ δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις αυτές, καθώς και αν εφαρμοστεί εσφαλμένα, η δε παρα-

βίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη υπαγωγή (Ολ.Α.Π 7/2006 και Ολ.Α.Π 4/2005). Εξάλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 του Κ.Πολ.Δ, αναιρέση επιτρέπεται αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες, ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Από την υπόψη διάταξη, που αποτελεί κύρωση της παράβασης του άρθρου 93 παράγραφος 3 του Συντάγματος προκύπτει ότι ο προβλεπόμενος απ' αυτή λόγος αναιρέσης ιδρύεται όταν στην ελάχισσONA πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου πραγματικά περιστατικά (έλλειψη αιτιολογίας), ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνησή του (ανεπαρκής αιτιολογία), ή όταν αντιφάσκουν μεταξύ τους (αντιφατική αιτιολογία Ολ.Α.Π 1/1999). Δεν υπάρχει όμως ανεπάρκεια αιτιολογιών, όταν η απόφαση περιέχει συνοπτικές αλλά πλήρεις αιτιολογίες. Εξάλλου, το κατά νόμο αναγκαίο περιεχόμενο της ελάχισσONος πρότασης προσδιορίζεται από τον εκάστοτε εφαρμοστέο κανόνα ουσιαστικού δικαίου, του οποίου το πραγματικό πρέπει να καλύπτεται πλήρως από τις παραδοχές της απόφασης στο αποδεικτικό της πόρισμα, και να μην καταλείπονται αμφιβολίες. Ελλείψεις δε αναγόμενες μόνο στην ανάλυση και στάθμιση των αποδεικτικών μέσων και γενικότερα ως προς την αιτιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, αν αυτό διατυπώνεται σαφώς, δεν συνιστούν ανεπαρκείς αιτιολογίες (Ολ.Α.Π 861/1984). Δηλαδή, μόνο το τι αποδείχθηκε ή δεν αποδείχθηκε είναι ανάγκη να εκτίθεται στην απόφαση πλήρως και σαφώς, και όχι γιατί αποδείχθηκε ή δεν απο-

δείχθηκε. Τα επιχειρήματα δε του δικαστηρίου, που σχετίζονται με την εκτίμηση των αποδείξεων, δεν συνιστούν παραδοχές επί τη βάσει των οποίων διαμορφώνεται το αποδεικτικό πόρισμα και ως εκ τούτου δεν αποτελούν "αιτιολογία" της απόφασης, ώστε στο πλαίσιο της ερευνώμενης διάταξης του άρθρου 559 αριθ. 19 να επιδέχεται αυτή μομφή για αντιφατικότητα ή ανεπάρκεια, ενώ δεν δημιουργείται ο ίδιος λόγος αναίρεσης του αριθμού 19 του άρθρου 559 του Κ.Πολ.Δ ούτε εξαιτίας του ότι το δικαστήριο δεν αναλύει ιδιαιτέρως και διεξοδικά τα μη συνιστώντα αυτοτελείς ισχυρισμούς επιχειρήματα των διαδίκων, οπότε ο σχετικός λόγος αναίρεσης απορρίπτεται ως απαράδεκτος. Τέλος, από τη διάταξη του άρθρου 561 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δ προκύπτει ότι η εκτίμηση από το δικαστήριο της ουσίας των πραγματικών περιστατικών, εφόσον δεν παραβιάστηκαν με αυτά κανόνες ουσιαστικού δικαίου, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι ερμηνευτικοί, ή εφόσον η εκτίμησή τους δεν ιδρύει λόγους αναίρεσης από τους αριθμούς 19 και 20 του άρθρου 559 του Κ.Πολ.Δ, είναι από τον Άρειο Πάγο ανέλεγκτη, ο δε αντίστοιχος λόγος αναίρεσης, εκ του περιεχομένου του οποίου προκύπτει ότι δεν συντρέχει καμία από τις προαναφερθείσες εξαιρετικές περιπτώσεις απορρίπτεται ως απαράδεκτος, εφόσον πλέον πλήττεται η ουσία της υπόθεσης που δεν υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο. Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο και κατά το μέρος που ενδιαφέρει εδώ δέχθηκε τα εξής: "Οτι η ενάγουσα κατέθεσε την αγωγή στις 4-5-2007 ήτοι εντός του εξαμήνου από τότε (περί τα μέσα Δεκεμβρίου 2006) που έλαβε γνώση της συμπεριφοράς των εναγομένων και ότι λόγω του φόρτου των πινακίων ορίσθηκε η δικάσιμος για το επόμενο έτος στις 2-4-2008, ήτοι μετά τη συμπλήρωση του νέου εξαμήνου και κατά συνέπεια δεν οφειλόταν η συμπλήρωση

του εξαμήνου τούτου σε αδράνεια της ενάγουσας". Με βάση τα πραγματικά αυτά περιστατικά δέχθηκε ως ουσιαστικά βάσιμη την αντένσταση της ενάγουσας περί αναστολής της εξαμήνης παραγραφής εν επιδικία και απέρριψε την ένσταση των εναγομένων περί παραγραφής των ένδικων αξιώσεων εν επιδικία επιδικάζοντας στην ενάγουσα τα εις την απόφαση αναφερόμενα χρηματικά ποσά. Έτσι που έκρινε το Εφετείο δεν παραβίασε τη διάταξη του άρθρου 255 Α.Κ. με εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή ούτε και στέρησε την απόφαση του νόμιμης βάσης καθόσον περιέλαβε σ' αυτή σαφείς και επαρκείς αιτιολογίες που καθιστούν εφικτό τον έλεγχο για την ορθή ή μη εφαρμογή της διάταξης που εφαρμόσε χωρίς προς τούτο ν' απαιτούνται και άλλες αιτιολογίες. Ειδικότερα με τα δεκτά γενόμενα ως άνω πραγματικά περιστατικά σύμφωνα με τα οποία λόγω φόρτου των πινακίων έγινε ο προσδιορισμός της δικασίμου στις 2-4-2008 ήτοι μετά την συμπλήρωση του νέου εξαμήνου, συνέτρεχαν σύμφωνα και με τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη οι προϋποθέσεις εφαρμογής της.

Συνεπώς ο πρώτος και δεύτερος λόγοι της αναίρεσης από τους αριθ. αντίστοιχα 1 και 19. του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ με τους οποίους υποστηρίζονται τ' αντίθετα είναι αβάσιμοι. Όπως προκύπτει από την επισκόπηση της προσθήκης των προτάσεων που κατέθεσε η ενάγουσα στο πρωτοβάθμιο Δικαστήριο για τη θεμελίωση της αντένστασης περί αναστολής της παραγραφής εν επιδικία που προέβαλαν οι εναγόμενοι, επικαλέστηκε τη συνδρομή ανωτέρας βίας που συνίσταται στο γεγονός ότι ο προσδιορισμός δικασίμου σε χρόνο πέραν του εξαμήνου από το χρόνο της κατάθεσης της αγωγής έγινε από την υπηρεσία του Δικαστηρίου "λόγω φόρτου υποθέσεων προς συζήτηση στις δικάσιμους και τα πινάκια", ήτοι από αντικειμενική αδυναμία για την οποία ουδεμία επέμβαση μπορούσε ν'

ασκήσει. Υπό τα πραγματικά αυτά περιστατικά η αντένσταση είναι ορισμένη και δεν απαιτούντο για τη πληρότητα της ν' αναφέρονται και άλλα πραγματικά περιστατικά. Επομένως το Εφετείο που δέχθηκε την αντένσταση αυτή ορισμένη δεν υπέπεσε στην πλημμέλεια του άρθρου 559 α-

ριθ. 14 Κ.Πολ.Δ γι' αυτό και ο τρίτος και τελευταίος λόγος της αναίρεσης με τον οποίο υποστηρίζονται τ' αντίθετα είναι αβάσιμος. Κατ' ακολουθίαν πρέπει ν' απορριφθεί η αναίρεση και να καταδικαστούν οι αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα της αναιρεσίβλητης (άρθρ. 183, 176 Κ.Πολ.Δ).

ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Άρειος Πάγος (Α1 Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 1751/2014

Πρόεδρος: Αθανάσιος Κουτρομάνος (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Χρυσόστομος Εναγγέλου, Γεράσιμος Φουρλάνος, Εμμανουήλ Κλαδογένης, Ιωσήφ Τσαλαγανίδης (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόρος: Νόπη Παπαδοπούλου

Άρθρα: 904, 1710 Α.Κ., 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ

Αδικοιολόγητος πλουτισμός - ελεύθερη συμβίωση. Στην περίπτωση που κατά τη διάρκεια της ελεύθερης συμβίωσης επήλθε αύξηση της περιουσίας του ενός των προσώπων που συζούν από την περιουσία του άλλου, η οποία έλαβε χώρα είτε με την προοπτική κάποιου μελλοντικού γάμου είτε στα πλαίσια της κοινωνίας βίου, και στη συνέχεια η ελεύθερη συμβίωση λύθηκε, τότε εκλείπει η θεμελιώδης αιτία, χάριν της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση, και ο πλουτισμός μπορεί να ζητηθεί κατά τις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις. Εάν η λύση της ελεύθερης συμβίωσης οφείλεται στο θάνατο του πλουτίσαντος προσώπου, η σχετική αξίωση εκ μέρους του επιζώντος συντρόφου ασκείται κατά των κληρονόμων του άλλου, καθώς τόσο η απαίτηση όσο και η υποχρέωση από αδικαιολόγητο πλουτισμό είναι κληρονομητές.

[...] Κατά το άρθρο 904 παρ. 1 Α.Κ., "Οποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια. Η υποχρέωση αυτή υπάρχει ιδίως σε περίπτωση παροχής αχρεώστητης ή για αιτία μη επακολουθήσασα ή λήξασα ή παράνομη ή ανήθικη". Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ο πλουτισμός απαιτείται να επήλθε "χωρίς νόμιμη αιτία", δηλαδή να είναι αδικαιολόγητος. Κρίσιμο δηλαδή στοιχείο είναι η νόμιμη αιτία του πλουτισμού. Αιτία ειδικότερα είναι ο σκοπός τον οποίο επιδιώκει με την παροχή του ο δότης, η αποτυχία δε του σκοπού αυτού επιφέρει την

έλλειψη της αιτίας (Α.Π. 1356/1992). Το άρθρο 904 Α.Κ. δεν λύνει από μόνο του το ζήτημα πότε υπάρχει ή δεν υπάρχει νόμιμη αιτία. Απόκειται στον εφαρμοστή του δικαίου να το καθορίσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές διατάξεις του νόμου στις οποίες σιωπηρά παραπέμπει η 904 Α.Κ., σε συνδυασμό με το σκοπό του δικαίου του αδικαιολόγητου πλουτισμού. Περαιτέρω, είναι δεδομένο της κοινής πείρας, ότι στα πλαίσια της ελεύθερης συμβίωσης προσώπων οι συνήθεις παροχές του καθ' ημέραν κοινού βίου εκ μέρους του ενός προς τον άλλον γίνονται από ελευθεριότητα και χωρίς πρόθεση λήψεως ανταλλάγματος και

συνεπώς δεν γεννάται αξίωση προς απόδοση του πλουτισμού του λήπτη, διότι στην περίπτωση αυτή ο πλουτισμός αυτού και η μείωση ή η μη επαύξηση της περιουσίας του δόντος δεν είναι αδικαιολόγητη, δηλαδή χωρίς νόμιμη αιτία, αφού υπάρχει τότε η νόμιμη αιτία της χωρίς ανταλλάγμα παροχής, αντικείμενο της οποίας μπορεί να είναι και υπηρεσίες πάσης φύσεως (πρβλ. Α.Π. 351/1993). Δεν ισχύει όμως το ίδιο, και μάλιστα ως γενικός κανόνας, όταν πρόκειται για παροχές περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας, οι οποίες ευλόγως προϋποθέτουν και έχουν ως βάση και "θεμέλιο" την συμβιωτική σχέση των ατόμων (χωρίς φυσικά να αποκλείεται η ελευθεριότητα και στις παροχές αυτές σε συγκεκριμένες περιπτώσεις). Ειδικότερα, κύριο χαρακτηριστικό της συμβίωσης είναι ότι αυτή λύεται ελεύθερως οποτεδήποτε από εκάτερο των προσώπων, ενώ ο γάμος λύεται είτε με τον θάνατο ενός των συζύγων, είτε με την έκδοση αμετάκλητης περι διαζυγίου αποφάσεως. Στην περίπτωση, εξάλλου, που κατά τη διάρκεια της ελεύθερης συμβίωσης υπήρξε βελτίωση της περιουσίας (πλουτισμός) του ενός των προσώπων, που συζούν, από την περιουσία του ετέρου εξ αυτών, η οποία βελτίωση (πλουτισμός) έλαβε χώραν είτε με την προοπτική κάποιου μελλοντικού γάμου, είτε στο πλαίσιο της "κοινωνίας βίου", και στη συνέχεια η ελεύθερη συμβίωση λύθηκε, τότε εκλείπει η θεμελιώδης αιτία, χάριν της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση, και συνεπώς μπορεί να αναζητηθεί ο πλουτισμός κατά τις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεις (πρβλ. Α.Π. 946/1997, Α.Π. 1377/1989, Α.Π. 50/1995). Δηλαδή, εάν εξ αφορμής της εξώγαμης συμβίωσης δημιουργήθηκε σύνδεσμος εμπιστοσύνης με ειδικότερο περιεχόμενο την προσφορά υπηρεσιών ή παροχών από τον ένα σύντροφο στον άλλο και υπό την προϋπόθεση κάποιου όχι ορισμένου αλλά οριστού περιουσια-

κού ανταλλάγματος (π.χ. οικονομικής εξασφάλισης για το μέλλον) ή μελλοντικού γάμου, και στον παρασχόντα τις υπηρεσίες ή τις παροχές στον άλλο σύντροφο δημιουργήθηκε η πεποίθηση ότι παρέχει τις υπηρεσίες αυτές ή την παροχή για μελλοντική του εξασφάλιση (δηλαδή με την προσδοκία γάμου ή μελλοντικής εξασφάλισης), η αθέτηση και γενικώς η λήξη του συνδέσμου εμπιστοσύνης, ως νόμιμης αιτίας, στηρίζει την αξίωση αδικαιολογήτου πλουτισμού, η οποία γεννάται τη χρονική στιγμή της διάρρηξης του συνδέσμου εμπιστοσύνης, οπότε ο δότης δικαιούται να αναζητήσει όσα κατέβαλε στον σύντροφό του (βλ. σημείωση υπό την Α.Π. 194/1990, ΝοΒ 39,511). Συγκεκριμένα, στην εξώγαμη συμβίωση, για να γίνει δεκτή η αξίωση του αδικαιολογήτου πλουτισμού πρέπει να αναφέρεται και να αποδεικνύεται όχι μόνον η ύπαρξη κοινωνίας βίου, αλλά και η ανταποδοτική βάση των εκατέρωθεν συμβολών, ότι δηλαδή εξ αφορμής αυτής δημιουργήθηκε σύνδεσμος εμπιστοσύνης με ειδικότερο περιεχόμενο την προσφορά υπηρεσιών ή παροχών από τον ενάγοντα σύντροφο στον άλλο και υπό την προϋπόθεση συγκεκριμένου περιουσιακού ανταλλάγματος ή μελλοντικού γάμου και ότι λόγω περατώσεως του συνδέσμου εμπιστοσύνης (λύσης της συμβίωσης είτε αυθαίρετα εκ μέρους του εναγόμενου είτε λόγω θανάτου), γεννήθηκε η αξίωση του αδικαιολογήτου πλουτισμού, είτε για αιτία λήξασα (όταν ο σύνδεσμος εμπιστοσύνης είχε στηριχθεί στη μονιμότητά της), είτε για αιτία μη επακολουθήσασα (όταν οι παροχές δίνονταν με την πεποίθηση μελλοντικού οικονομικού ανταλλάγματος). Περαιτέρω, εάν η λύση της ελεύθερης συμβίωσης οφείλεται στο θάνατο του πλουτίσαντος προσώπου, η ως άνω αξίωση εκ μέρους του επιζώντος συντρόφου απευθύνεται πλέον κατά των κληρονόμων του άλλου για περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν

από την περιουσία του θανόντος (πρβλ. Α.Π. 194/1990, ο.π.), καθόσον τόσο η απαίτηση όσο και η υποχρέωση από αδικαιολόγητο πλουτισμό είναι κληρονομητές (Α.Κ. 1710 παρ. 1, βλ. Σταθόπουλο σε Γεωργιάδη Σταθόπουλο, Αστικός Κώδιξ, τόμος IV, εισαγ. παρατηρήσεις αρθρ. 904-913, παρ. 23).

Στην αγωγή, επί της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, η εδώ αναιρεσείουσα ιστορούσε, κατά την εκτίμηση του σχετικού δικογράφου της: Οτι από το έτος 1983 συζούσε σε ελεύθερη ένωση με τον Ι. Π. μέχρι και τον θάνατο αυτού, ο οποίος συνέβη την 27-11-1997 και ότι η εναγομένη, αδερφή του, τυγχάνει μοναδική εξ αδιαθέτου κληρονόμος του. Ότι εξ αφορμής της εξώγαμης συμβίωσης δημιουργήθηκε μεταξύ αυτής και του Ι. Π. σύνδεσμος εμπιστοσύνης με περιεχόμενο την προσφορά χρηματικών παροχών και προσωπικών υπηρεσιών από την ίδια στο σύντροφό της με την προϋπόθεση της ύπαρξης, της διατήρησης και της μονιμότητας της σχέσης του. Οτι λόγω αναγκαστικής περατώσεως του συνδέσμου αυτού εμπιστοσύνης με τη λύση της συμβίωσης, λόγω του θανάτου του Ι. Π., έληξε και η νόμιμη αιτία για την οποία του προσφέρθηκαν τα χρηματικά αυτά ποσά και οι υπηρεσίες της και με τον τρόπο αυτό η εναγομένη, ως κληρονόμος του, πλούτισε χωρίς νόμιμη αιτία αδικαιολόγητα σε βάρος της δικής της περιουσίας, αφού απέκτησε περιουσιακά στοιχεία για τα οποία αυτή είχε αξίωση αποδόσεως κατά του συντρόφου της σε περίπτωση λύσεως της σχέσης τους για οποιοδήποτε λόγο. Ειδικότερα, εξέθετε: Οτι από το Νοέμβριο του έτους 1983 μέχρι την 10-3-1987 δραχμοποίησε 27.448,79 Ελβετικά φράγκα (ή 6.709.348,3 δραχμές με τις τιμές των ετών εκείνων, ήτοι 19.405 ευρώ), τα οποία δαπανούσε για την κάλυψη των βιοτικών τους αναγκών. Οτι στις 29-4-1988 εισήγαγε και ακολούθως δραχμοποίησε 30.000

ελβετικά φράγκα, (6.480.000 δραχμές, ήτοι 18.742 ευρώ), με τα οποία αγοράστηκε στο όνομα του Ι. Π. στις 10-6-1988 το αναφερόμενο στην αγωγή διαμέρισμα αξίας κατά το χρόνο του θανάτου του ως άνω συντρόφου της 24.000.000 δραχμών, ήτοι 69.414 ευρώ. Ότι ακολούθως την 10-12-1994 ο ως άνω απέκτησε και το 1/2 εξ αδιαιρέτου ενός οικοπέδου, που περιγράφεται στην αγωγή, αξίας κατά το χρόνο του θανάτου του 10.000.000 δραχμών ή 28.923 ευρώ και ένα ΙΧΕ αυτοκίνητο με αριθμό κυκλοφορίας ..., τύπου SKODA, αξίας κατά το χρόνο του θανάτου του 1.000.000 δραχμών ή 2.893 ευρώ. Οτι έτσι ο Ι. Π., με τον οποίο συζούσε σε ελεύθερη ένωση, απέκτησε στη διάρκεια της συμβίωσης αυτής περιουσιακά στοιχεία αξίας 101.230 ευρώ, δηλαδή υπήρξε πλουτισμός αυτού, και ακολούθως της καλής κληρονόμου του, ο οποίος σώζεται μέχρι σήμερα στην καλής και ότι ο πλουτισμός αυτός αποκτήθηκε σε βάρος της περιουσίας της, δεδομένου ότι η ίδια συνέβαλε στην απόκτηση των ως άνω περιουσιακών στοιχείων με χρήματά της από δραχμοποίηση συναλλαγμάτων, με την εργασία της καθώς και με τον περιορισμό των δαπανών του Ι. Π. λόγω της προσωπικής ενασχόλησής της με τις οικιακές εργασίες και τη φροντίδα του σε μεγάλο χρονικό διάστημα, καθόσον αυτός ήταν ασθενής. Αναφέροντας δε ρητά πόση συγκεκριμένη ωφέλεια επέφεραν στο λήπτη (εξώγαμο σύντροφο της) οι ως άνω υπηρεσίες της, εξέθετε ότι η συμβολή της με όλους τους τρόπους αυτούς στον πλουτισμό του θανόντος ανέρχεται σε ποσοστό 95% του ως άνω πλουτισμού του και ότι υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ των χρημάτων που κατέβαλε αυτή σε αυτόν με τους προαναφερθέντες τρόπους και της ζημίας που υπέστη αυτή με τον θάνατο του. Με βάση το ιστορικό αυτό η ενάγουσα ζήτησε, μετά από περιορισμό του αιτήματος της από καταψηφιστικού σε αναγνωρι-

στικό, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση της εναγόμενης να της μεταβιβάσει κατά κυριότητα τα δυο αναλυτικώς περιγραφόμενα στην αγωγή ακίνητα, τα οποία περιήλθαν σε αυτήν από την κληρονομιά του αδερφού της, άλλως να αναγνωρισθεί η υποχρέωση της να της καταβάλει νομιμοτόκως την αξία αυτών ανερχόμενη στο ποσό των 96.158 ευρώ. Με τέτοιο περιεχόμενο και αίτημα η αγωγή, κατά την πλειοψηφούσα γνώμη του Δικαστηρίου, ήταν νόμιμη σύμφωνα προς τις διατάξεις άρθρων 361, 904 επ. 345, 346 Α.Κ., και θα έπρεπε να ερευνηθεί περαιτέρω. Το Εφετείο με την προσβαλλομένη απόφαση του δέχθηκε την έφεση της ήδη άναιρεσίβλητης και

αφού εξαφάνισε την απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, που είχε δεχθεί μερικώς την αγωγή ως βάσιμη, έκρινε την αγωγή μη νόμιμη και την απέρριψε. Με την κρίση του αυτή το Εφετείο και με βάση τα προεκτεθέντα, παραβίασε, με εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή, τις αναφερόμενες παραπάνω διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου για συμμετοχή στα αποκτήματα με βάση τις διατάξεις περί αδικαιολογήτου πλουτισμού. Κατά συνέπεια, είναι βάσιμος ο πρώτος λόγος της αιτήσεως, με τον οποίο αποδίδεται στην προσβαλλομένη απόφαση η από το άρθρο 559 αρ. 1 Κ.Πολ.Δ πλημμέλεια.

Άρειος Πάγος (Α1 Πολιτικό Τμήμα) - Αριθ. 767/2014

Πρόεδρος: Γεώργιος Χρυσικός (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Γεώργιος Γεωργέλλης, Δημήτριος Κράνης, Αντώνιος Ζεργώλης, Ιωάννης Χαμηλοθώρης (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόροι: Διονύσιος Δελαπόρτας, Απόστολος Ανδρεονάκος, Ευστράτιος Χατζημιχαλάκης

Άρθρα: 785, 786, 787, 792 παρ. 2, 961, 1113 Α.Κ., 559 αρ. 19 Κ.Πολ.Δ

Κοινωνία δικαιώματος επί ακινήτου. Σε περίπτωση αποκλειστικής χρήσης του κοινού πράγματος από έναν από τους κοινωνούς, δικαιούνται οι υπόλοιποι, και αν δεν προέβαλαν αξίωση σύγχρησης, να απαιτήσουν από αυτόν που έκανε αποκλειστική χρήση του κοινού, ανάλογη προς το ποσοστό του δικαιώματός τους μερίδα από το όφελος (καρπούς και γενικότερα ωφελήματα) που αυτός αποκόμισε ή εξοικονόμησε και το οποίο συνίσταται στην αξία της επιπλέον της ιδανικής του μερίδας χρήσης του. Η σχετική αξίωση γεννιέται από μόνο το γεγονός της αποκλειστικής χρήσης του κοινού πράγματος από έναν των κοινωνών, δεν αποκλείεται όμως να ανακύπτει παράλληλα και ευθύνη του ως κακόπιστου νομέα κατά το άρθρο 1098 Α.Κ. ή και αδικοπρακτική ευθύνη του κατά τα άρθρα 914 ή και 1099 Α.Κ., αν παράνομα και υπαίτια εμπόδισε τη σύγχρηση του κοινού πράγματος από τους λοιπούς κοινωνούς ή πολύ περισσότερο αν τους απέβαλε από τη συννομή του κοινού.

[...] Εξ άλλου από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρ. 785, 786, 787, 792 παρ. 2, 961, 962 1113 Α.Κ. προκύπτει ότι σε περίπτωση αποκλειστικής χρήσης του κοινού πράγματος από έναν από τους κοινωνούς, δικαιούνται οι υπόλοιποι, και αν δεν προέβαλαν αξίωση σύγχρησης, να απαιτήσουν από αυτόν, που έκανε αποκλειστική χρήση

του κοινού, ανάλογη προς το ποσοστό του δικαιώματός τους μερίδα από το όφελος (καρπούς και γενικότερα ωφελήματα) που αυτός αποκόμισε ή εξοικονόμησε και το οποίο συνίσταται στην αξία της επιπλέον της ιδανικής του μερίδας χρήσης του κοινού (Α.Π. 554/1998, 1480/2000, 2191/2007). Η σχετική αξίωση γεννιέται από μό-

νο το γεγονός της αποκλειστικής χρήσης του κοινού πράγματος από έναν των κοινωνών, δεν αποκλείεται όμως να ανακύπτει παράλληλα και ευθύνη του ως κακόπιστου νομέα κατά το άρθρο 1098 Α.Κ. ή και αδικοπρακτική ευθύνη του κατά τα άρθρα 914 ή και 1099 Α.Κ., αν παράνομα και υπαίτια εμπόδισε τη σύγχρηση του κοινού πράγματος από τους λοιπούς κοινωνούς (Α.Π. 163/1994, 1671/1995, 440/2000, 953/2006, 362/2010) ή πολύ περισσότερο αν τους απέβαλε από τη συννομή του κοινού. Κατά τα λοιπά ο τρόπος που ο κοινωνός χρησιμοποίησε αποκλειστικά για λογαριασμό του το κοινό πράγμα είναι κατ' αρχήν αδιάφορος και μπορεί αυτός να το έχει εκμισθώσει ή να το έχει χρησιμεύσει σε άλλον ή να το έχει ιδιοχρησιμοποιήσει με οποιοδήποτε τρόπο, δηλαδή έστω και διατηρώντας αυτό αδρανές ή προκειμένου για ακίνητο διατηρώντας το κλειστό και ανεκμετάλλευτο, εφόσον με τον τρόπο αυτό αποκλείει στην πράξη τη σύγχρηση των λοιπών κοινωνών και ο ίδιος έχει οποτεδήποτε την ευχέρεια να το εκμεταλλευτεί κατά την κρίση και το συμφέρον του (πρβλ. και Α.Π. 1761/2008). Με το δεύτερο μέρος του δεύτερου λόγου της αίτησης αναίρεσης αιτιάζεται η αναιρεσείουσα την προσβαλλόμενη απόφαση για πλημμέλεια από τον αριθμό 19 του άρθρ. 559 Κ.Πολ.Δ, ισχυριζόμενη ότι το Εφετείο τη θεώρησε κατά την ιδανική μερίδα της αναιρεσίβλητης στο κοινό κατάστημα κακόπιστη νομέα κατά το επίδικο χρονικό διάστημα και την υποχρέωσε έτσι να αποδώσει σ' αυτή την αναλογία της από τα μισθώματα του καταστήματος, χωρίς όμως να διαλάβει στην απόφαση του σαφείς και επαρκείς αιτιολογίες ως προς το εάν γνώριζε και πριν από την άκυρη διανομή του καταστήματος αυτού με το υπ' αριθ. .../9.5.2002 συμβόλαιο της συμβολαι-

ογράφου Αθηνών ... ότι η μητέρα τους, που ενήργησε για λογαριασμό τους τη διανομή του καταστήματος, δεν είχε με βάση το υπ' αριθ. .../ 5.10.2000 πληρεξούσιο συμβόλαιο της αυτής συμβολαιογράφου αντίστοιχο δικαίωμα. Ο λόγος αυτός κατά το ως άνω δεύτερο μέρος του είναι απορριπτός ως αλυσιτελής, αφού και χωρίς κακή πίστη η αναιρεσείουσα υποχρεούται, κατά τις παραπάνω νομικές σκέψεις, να αποδώσει στην αντίδική της το όφελος που αποκόμισε από την αποκλειστική χρήση του κοινού καταστήματος κατά το επίδικο χρονικό διάστημα, σε κάθε δε περίπτωση κρίσιμη είναι η κακή πίστη της κατά το διάστημα αυτό και όχι η γνώση της για την ακυρότητα του συμβολαίου διανομής ήδη από προηγούμενο χρόνο. Κατά την ίδια έννοια δεν ήταν αναγκαίο το Εφετείο, προκειμένου να απορρίψει ως αναπόδεδεικτο τον ισχυρισμό της αναιρεσείουσας ότι κατά την παραίτηση του πατέρα τους από την επικαρπία του κοινού καταστήματος, που έγινε με το υπ' αριθ. 3111/17.10.2000 συμβόλαιο της ίδιας ως άνω συμβολαιογράφου, συμφωνήθηκε προφορικά μεταξύ των δίδικων και του πατέρα τους ότι θα περιέρχονταν σ' αυτόν τα μισθώματα του κοινού καταστήματος, να διευκρινίσει με την προσβαλλόμενη απόφασή του, αν έκτοτε και μέχρι την άκυρη διανομή του καταστήματος, δηλαδή για χρονικό διάστημα πριν από το επίδικο, εισέπραξε για δικό του λογαριασμό τα αντίστοιχα μισθώματα του καταστήματος.

Συνεπώς είναι αλυσιτελή τα αντίθετα που υποστηρίζονται με τον τρίτο λόγο της αίτησης αναίρεσης κατά το πρώτο μέρος του από τον αριθμό 19 του άρθρ. 559 Κ.Πολ.Δ και πρέπει να απορριφθεί κατά το μέρος του αυτό. Ο ίδιος λόγος είναι και κατά τα λοιπά δυο μέρη του απορριπτός ως απα-

ράδεκτος, αφού οι σχετικές από τον αριθμό και πάλι 19 του άρθρ. 559 Κ.Πολ.Δ αιτιάσεις κατά της προσβαλλόμενης απόφασης για ανεπαρκείς, ασαφείς και ενδοιαστικές αιτιολογίες σε σχέση με το κρίσιμο για την παθητική νομιμοποίηση της αναιρεσίβλητης ζήτημα της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας προφορικής για τα μισθώματα του κοινού καταστήματος συμφωνίας των διαδίκων με τον πατέρα τους, δεν αφορούν σε παραδοχές διαμορφωτικές του αποδεικτικού πορίσματος του Εφετείου και επομένως σε αιτιολογίες της απόφασής του ικανές να ελεγχθούν αναιρετικά με τον παρπάνω λόγο, αλλά σε επιχειρήματα και κρίσεις του Εφετείου, που σχετίζονται με την εκτίμηση απλώς των αποδείξεων. Ειδικότερα επιχειρήματα, με τα οποία το Εφετείο ενίσχυσε την κρίση του σχετικά με την ανυπαρξία προφορικής συμφωνίας μεταξύ των διαδίκων και του πατέρα τους ότι θα εισέπραττε αυτός για δικό του λογαριασμό τα μισθώματα του κοινού καταστήματος, αποτελούν οι περιεχόμενες στην απόφασή του ακόλουθες εκτιμήσεις: "Η σύναψη τέτοιας προφορικής συμφωνίας προσκρούει ευθέως κατά το περιεχόμενο και τα αποτελέσματά της στο περιεχόμενο και τα αποτελέσματα της πράξης παραίτησης από το δικαίωμα της επικαρπίας. Αν ο πατέρας των διαδίκων ήθελε να καρπώνεται ο ίδιος τα μισθώματα του επιδίκου, ασφαλώς δεν θα παραιτείτο από την επικαρπία του πάνω σ' αυτό. Ακόμη ουδείς λόγος φορολογικής ελάφρυνσης των διαδίκων επέβαλε την -έστω εικονική- παραίτηση αυτή ..., διότι το αντίθετο από το επιδιωκόμενο γι' αυτές αποτέλεσμα η παραίτηση είχε, δηλαδή την επιβάρυνσή τους με τον αναλογούντα στα μισθώματα φόρο εισοδήματος ... Και αν ακόμη, λοιπόν, ο πατέρας των διαδίκων έχει εισπράξει τα αντίστοιχα ωφελήματα από τις μισθώσεις του επιδίκου ως

ανήκοντος στην εναγομένη (αναιρεσείουσα), δηλαδή στο όνομα και για λογαριασμό της, αυτή και όχι ο πατέρας της νομιμοποιείται παθητικά στην αξίωση της ενάγουσας να της αποδοθεί η επ' αυτών αναλογία της. Εξ άλλου τυχόν περαιτέρω εκ μέρους της εναγομένης, διάθεση, για οποιαδήποτε αιτία, στον πατέρα της των ωφελημάτων που εξήχθησαν, ούτε την ιδιότητά της ως λήπτριας αυτών αναιρεί ούτε συνακόλουθα την υποχρέωσή της να αποδώσει στην ενάγουσα την επ' αυτών αναλογία της παντάπασι θίγει". Περαιτέρω έγινε δεκτό με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι στο πλαίσιο της από 1.4.2005 δεύτερης μίσθωσης του κοινού καταστήματος η αναιρεσείουσα εισέπραξε από τους μισθωτές Δ. Τ. και Φ. Τ., για άυλη εμπορική αξία του καταστήματος αυτού, το ποσό των 22.000 ευρώ και όχι το ποσό των 33.000 ευρώ, που αναφέρεται στην ένδικη αγωγή της αντιδίκου της ότι είχε συμφωνηθεί για την αιτία αυτή και καταβλήθηκε σε μετρητά μόνο κατά το μέρος των 22.000 ευρώ, ενώ για το υπόλοιπο ποσό των 11.000 ευρώ παραδόθηκε στην αναιρεσείουσα ισόποση τραπεζική επιταγή, την οποία όμως τελικά αυτή δεν εισέπραξε. Το γεγονός ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση του Εφετείου δεν παρέχεται η οποιαδήποτε εξήγηση για το λόγο που δεν εισπράχθηκε από την αναιρεσείουσα η επιταγή αυτή, δεν καθιστά αναιτιολόγητη την επιδίκαση στην αναιρεσίβλητη του ανάλογου προς την ιδανική μερίδα της στο κοινό κατάστημα ποσού των 11.000 ευρώ, δηλαδή του μισού του ως άνω ποσού των 22.000 ευρώ, αφού σημασία έχει το ποσό που πραγματικά εισπράχθηκε από την αναιρεσείουσα και όχι το επιπλέον ποσό που θα μπορούσε να εισπράξει ή η αιτία για την οποία δεν το εισέπραξε.

Μονομελές Εφετείο Αθηνών (5^ο Τμήμα) – Αριθ. 1437/2014*Πρόεδρος: Αικατερίνη Μουμουζιά (Εφέτης)**Δικηγόροι: Θεοδώρα Παπαϊωάννου, Φίλιππος Δημητρίου***Αριθμός: Ν. 2472/1997, 932 Α.Κ.**

Προσωπικά δεδομένα - προσβολή της προσωπικότητας. Αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης. Υπόχρεοι. Προϋποθέσεις. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων οφείλει να ενημερώνει τα υποκείμενα των δεδομένων για τη διαβίβαση και για τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων τους. Η σχετική ενημέρωση πρέπει να γίνεται πριν από τη μετάδοση των προσωπικών δεδομένων στους αποδέκτες. Ο τρίτος - αποδέκτης, που ασκεί και αυτός επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, οφείλει μόλις έλθει σε πρώτη επαφή με το υποκείμενο των δεδομένων να το ενημερώσει εγγράφως για την πρόθεση του να κάνει χρήση των δεδομένων του, για το σκοπό της χρήσης και για τον υπεύθυνο επεξεργασίας αυτών, από το αρχείο του οποίου θα γίνει η άντληση των δεδομένων.

[...] Ο ενάγων (ήδη εφεσίβλητος) με την αγωγή του, την οποία απηύθυνε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, εξέθετε ότι η εναγομένη (ήδη εκκαλούσα) τραπεζική εταιρία προέβη σε παράνομη επεξεργασία των συλλεγέντων από αυτήν - κατά την κατάρτιση δανειακής συμβάσεως - προσωπικών δεδομένων του, με τη διαβίβαση προς εταιρία διαχείρισης απαιτήσεων στοιχείων τηλεφωνικών του συνδέσεων καθώς και της πληροφορίας περί του χρέους του, παραλείποντας να τον ενημερώσει, όπως όφειλε, αφενός κατ' άρθρο 11 παρ. 1 Ν. 2472/1997 με τρόπο σαφή για τους σκοπούς της επεξεργασίας κατά το στάδιο συλλογής των δεδομένων αυτών κατά το χρόνο καταρτίσεως της επίδικης συμβάσεως δανείου, αφετέρου δε κατ' άρθρο 11 παρ. 3 του ιδίου νόμου, κατά το χρόνο πριν από τη διαβίβαση τους στην επικαλούμενη από τον ίδιο εισπρακτική εταιρία (αποδέκτρια) για τη μέλλουσα ανακοίνωση των προσωπικών του δεδομένων προς αυτήν. Οτι η εισπρακτική εταιρία παρανόμως επεξεργάσθηκε ως αποδέκτρια τα ως άνω προσωπικά του δεδομένα, τα οποία μη νομίμως συνέλεξε από την εναγο-

μένη και καταχώρησε αυτά στο αρχείο της (ηλεκτρονικό υπολογιστή), ακολούθως δε τα χρησιμοποίησε δια της αναφερομένης στην αγωγή προστηθείσας υπαλλήλου της, η οποία τον κάλεσε τηλεφωνικώς στις 26-11-2008 στο κινητό του τηλέφωνο και στο τηλέφωνο της οικίας του και, αιφνιδιάζοντας τον, του ζητούσε την επιβεβαίωση των γνωστών σε εκείνη προσωπικών του δεδομένων (στοιχεία ταυτότητας κ.λπ.), καθώς και του χρεωστικού υπολοίπου της δανειακής του σύμβασης, χωρίς να τον ενημερώνει για την επωνυμία της εταιρίας εκ μέρους της οποίας τον καλούσε. Οτι με τις παραπάνω παράνομες πράξεις και παραλείψεις η εναγομένη τραπεζική εταιρία του προκάλεσε μεγάλη ψυχική αναστάτωση, θυμό και οργή. Ζήτησε δε, μετά νόμιμη μετατροπή του καταψηφιστικού αιτήματος σε αναγνωριστικό, να αναγνωρισθεί ότι η εναγομένη οφείλει να του καταβάλει νομιμοτόκως το ποσό των 80.000 ευρώ για χρηματική του ικανοποίηση προς αποκατάσταση της προκληθείσας σ' αυτόν εκ της άνω αιτίας ηθικής βλάβης. Η υπόθεση εκδικάσθηκε αντιμωλία των διαδίκων και εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, με την

οποία η αγωγή έγινε δεκτή εν μέρει. Την απόφαση αυτή προσβάλλει η εναγομένη με την έφεσή της και παραπονείται για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων, ζητώντας την εξαφάνιση της ώστε να απορριφθεί η αγωγή.

Με το Ν. 2472/1997 «Προστασία του απόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» -ο οποίος εκδόθηκε για την προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας, σύμφωνα με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1981 (που κυρώθηκε με το Ν. 2068/1992) και την 95/46/EK Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 24-10-1995 «Για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών»- ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: Στο άρθρο 1 ότι: «Αντικείμενο του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής», στο άρθρο 2, ότι: «Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως α) «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων ... β) ... γ) «υποκείμενο των δεδομένων» το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί ... δ) «επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» («επεξεργασία») κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή

φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώρηση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση ..., ζ) «υπεύθυνος επεξεργασίας» ο οποιοσδήποτε καθορίζει το σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός ... η) «Εκτελών την επεξεργασία» οποιοσδήποτε επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό υπεύθυνου επεξεργασίας, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, θ) «τρίτος» κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, εκτός από το υποκείμενο των δεδομένων, τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα να επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας. 1) «Αποδέκτης», το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτο ή όχι, ια) «Συγκατάθεση» του υποκειμένου των δεδομένων, κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή και εν πλήρη επιγνώσει και με την οποία το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περι-

λαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για το σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες των δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του ... Στο άρθρο 4 παρ. 1 ορίζεται ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει: α) να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία εν όψει των σκοπών αυτών, β) ..., γ) Στο άρθρο 5 παρ. 1 ορίζεται ότι επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνον όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του ... Με το άρθρο 11 παρ. 1 ορίζεται ότι «ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει, κατά το στάδιο συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, να ενημερώνει με τρόπο πρόσφορο και σαφή το υποκείμενο για τα εξής τουλάχιστον στοιχεία: α) ... β) το σκοπό της επεξεργασίας, γ) τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων» και με την παρ. 2 του εν λόγω άρθρου ορίζεται ότι «εάν κατά τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί τη συνδρομή του υποκειμένου, οφείλει να το ενημερώνει ειδικώς και εγγράφως, για τα στοιχεία της παρ. 1 του παρόντος άρθρου, καθώς και για τα δικαιώματά του, σύμφωνα με τα άρθρα 11 έως 13 του παρόντος νόμου ...», ενώ με την παρ. 3 του άρθρου αυτού ορίζεται ότι «εάν τα δεδομένα ανακοινώνονται σε τρίτους, το υποκείμενο ενημερώνεται για την ανακοίνωση πριν από αυτούς». Με το άρθρο 23 παρ. 1 ορίζεται ότι «φυσικό ή νομικό

πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που κατά παράβαση του παρόντος νόμου προκαλεί περιουσιακή βλάβη, υποχρεούται σε αποζημίωση. Αν προκαλέσει ηθική βλάβη υποχρεούται σε χρηματική ικανοποίηση. Η ευθύνη υπάρχει και όταν ο υπόχρεος όφειλε να γνωρίζει την πιθανότητα να επέλθει βλάβη σε άλλον». Από τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν προκύπτει ότι η ρύθμιση του Ν. 2472/1997 συμπληρώνει το προϋπάρχον αυτού νομικό πλαίσιο (άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 9 παρ. 1 εδ. 2 και 19 του Συντάγματος, άρθρο 57 του Α.Κ. κ.λπ.), συγκεκριμενοποιεί τον ευρύτερο κανόνα προστασίας της προσωπικότητας του άρθρου 57 του Α.Κ. και διευρύνει την έννοια των παράνομων προσβολών της προσωπικότητας σε σχέση με το άρθρο 57 Α.Κ., ώστε να θεωρείται -κατ' αρχήν- απαγορευμένη κάθε επέμβαση στα προσωπικά δεδομένα άλλου (ευμενή ή δυσμενή), χωρίς την τήρηση ορισμένων διατυπώσεων που τάσσονται από τις διατάξεις του νόμου (βλ. μελέτη Μιχ. Σταθόπουλου σε ΝοΒ 48, σελ. 1-19). Έτσι, ο Ν. 2472/1997 απαγορεύει την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων φυσικού προσώπου, όταν γίνεται, πλην άλλων περιπτώσεων, και χωρίς την προηγούμενη ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων, δικαίωμα που προστατεύεται αυτοτελώς, αλλά αποτελεί και την προϋπόθεση για την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων πρόσβασης και αντίρρησης του υποκειμένου των δεδομένων (βλ. εισηγ. έκθεση Ν. 2472/1997 στο ΝοΒ 1997. 505). Σύμφωνα δε με τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει -μετά τη συλλογή των σχετικών δεδομένων και πριν από τη διαβίβασή τους σε τρίτους- να ενημερώνει για τη συλλογή και διαβίβασή τα υποκείμενα των δεδομένων, μεταξύ άλλων, και για

τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων του (είτε πρόκειται για αποδέκτες στους οποίους προβλέπεται η μεταβίβαση των δεδομένων ήδη από το στάδιο της συλλογής, είτε πρόκειται για αποδέκτες που προστέθηκαν αργότερα). Η σχετική ενημέρωση πρέπει να γίνεται το αργότερο πριν από τη μετάδοση των προσωπικών δεδομένων στους αποδέκτες - τρίτους. Εξάλλου, ο τρίτος - αποδέκτης, ο οποίος κατά το Ν. 2472/1997 (άρθρο 2 παρ. δ') ασκεί και αυτός επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, οφείλει μόλις έλθει σε πρώτη επαφή με το υποκείμενο των δεδομένων να το ενημερώσει εγγράφως για την πρόθεση του να κάνει χρήση των δεδομένων του, για το σκοπό της χρήσης και για τον υπεύθυνο επεξεργασίας αυτών, από το αρχείο του οποίου θα γίνει η άντληση των δεδομένων (σύμφωνα με τις με αρ. 050/20-1-2000 και 109/31-3-1999 Αποφάσεις της Αρχής). Τέλος, εάν στο υποκείμενο των δεδομένων έχει προκληθεί ηθική βλάβη από πράξεις του υπευθύνου επεξεργασίας και του αποδέκτη αυτών (ή των οργάνων τους) κατά παράβαση των διατάξεων του Ν. 2472/1997 (παράνομα) και όταν αυτοί όφειλαν να γνωρίζουν την πιθανότητα επέλευσης της βλάβης, τότε παρέχεται στον πρώτο ή κατά το άρθρο 932 Α.Κ. αξίωση χρηματικής ικανοποίησης για την ηθική του βλάβη, η οποία ορίζεται κατ' ελάχιστο όριο στο ποσό των 2.000.000 δρχ. (ή 5.869,61 ευρώ), εκτός αν ζητήθηκε μικρότερο ποσό ή η παράβαση που προκάλεσε την ηθική βλάβη οφείλεται σε αμέλεια (Εφ.Αθ. 3833/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η ευθύνη εξάλλου του προκαλούντος ηθική βλάβη στο υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων για χρηματική ικανοποίηση του τελευταίου είναι νόθος αντικειμενική και προϋποθέτει συμπεριφορά (πράξη ή

παράλειψη) που παραβιάζει τις διατάξεις του Ν. 2472/1997 ή (και) των κατ' εξουσιοδότηση αυτού κανονιστικών πράξεων της Αρχής, β) ηθική βλάβη, γ) αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της συμπεριφοράς και της ηθικής βλάβης, και δ) υπαιτιότητα, ήτοι γνώση ή υπαίτια άγνοια, αφενός των περιστατικών που συνιστούν την παράβαση και αφετέρου της πιθανότητας να επέλθει η ηθική βλάβη. Η ύπαρξη υπαιτιότητας τεκμαίρεται και ως εκ τούτου ο προκαλών την ηθική βλάβη, προκειμένου να απαλλαγεί από την ευθύνη του, έχει το βάρος να αποδείξει ότι ανυπαίτιως αγνοούσε τα θεμελιωτικά του πταίσματος του πραγματικά γεγονότα (Α.Π. 1923/2006, Εφ.Αθ 2887/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Από τα έγγραφα που οι διάδικοι προσκομίζουν και επικαλούνται, και από την νομοτύπως και μετ' εμπρόθεσμη κλήτευση της αντιδίκου, ενώπιον της συμβ/φου Νέας Ερυθραίας ... ληφθείσης ενόρκου βεβαιώσεως του ..., περί της οποίας η υπ' αριθμ. 22331/2010 πράξη της άνω συμβ/φου, απεδείχθησαν τ' ακόλουθα: Ο ενάγων είχε καταρτίσει με την εναγομένη στις 21-12-2004 την υπ' αριθμ. ... σύμβαση προσωπικού δανείου ποσού 25.000 ευρώ εξοφλητέου σε 48 μηνιαίες δόσεις. Κατά την κατάρτιση της εν λόγω συμβάσεως η εναγομένη τράπεζα συνέλεξε από τον ίδιο τον ενάγοντα τα αναγκαία προς τούτο απλά προσωπικά δεδομένα αυτού, όπως επώνυμο, όνομα, όνομα πατρός, ημερομηνία γέννησης, αριθμό ταυτότητας, διεύθυνση κατοικίας, αριθμό τηλεφώνου (σταθερού και κινητού), επάγγελμα (βλ. την από 16-2-2004 αίτηση για χορήγηση δανείου). Η αποπληρωμή του δανείου δεν εξελίχθηκε ομαλά, διότι ο ενάγων καθυστέρησε την καταβολή των τριών τελευταίων δόσεων συνολικού ύψους 1.865,83 ευρώ. Έχοντας αξίωση η

εναγομένη τράπεζα από τις καθυστερούμενες δόσεις του δανείου, ανέθεσε την είσπραξη της οφειλής αυτής στην εταιρία με την επωνυμία «...», διαβιβάζοντας σ' αυτήν τα παραπάνω προσωπικά δεδομένα του ενάγοντος, μεταξύ των οποίων το τηλέφωνο κατοικίας του ..., το κινητό ... και το σταθερό ... που είχε ο ίδιος δηλώσει ως τηλέφωνο επικοινωνίας στην από 30-5-2007 αίτηση του στην εναγομένη για χορήγηση πιστωτικής κάρτας, καθώς επίσης και το δυσμενές οικονομικό δεδομένο της οφειλής, χωρίς προηγουμένως να έχει ενημερώσει τον ενάγοντα για τη διαβίβαση αυτή. Η εναγομένη με τις πρωτόδικες προτάσεις της ισχυρίστηκε ότι κατά τη συλλογή των ως άνω προσωπικών δεδομένων του ενάγοντος για τη σύμβαση του δανείου είχε προβεί σε σχετική ενημέρωση με την προαναφερθείσα υπ' αριθμ. ... σύμβαση, με τον όρο 13 της οποίας ο ενάγων παρείχε στην Τράπεζα «την ρητή και ανεπιφύλακτη συγκατάθεση του και εξουσιοδότηση να τηρεί σε ηλεκτρονικό ή μη αρχείο και να επεξεργάζεται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία δηλώθηκαν στην Τράπεζα με την υποβολή της αίτησης για την χορήγηση του δανείου, τα οποία μπορούν να γνωστοποιούνται προς χρήση από συνεργαζόμενα με την Τράπεζα φυσικά και νομικά πρόσωπα, όπως και δεδομένα που προκύπτουν από τη λειτουργία της παρούσας σύμβασης». Το κείμενο όμως αυτό της προσκομιζόμενης ως άνω σύμβασης, της οποίας το περιεχόμενο είναι σαφές και αναμφίβολο, ουδόλως αποδεικνύεται από την εναγομένη -που έχει το βάρος απόδειξης της ενημέρωσης κατά τα εκτιθέμενα στη μείζονα σκέψη- ότι αυτή κατά τον παραπάνω χρόνο της συλλογής των δεδομένων είχε ενημερώσει τον ενάγοντα κατά τρόπο σαφή για το σκοπό της επεξεργα-

σίας (διαβίβασης) και για τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες των αποδεκτών, όπως απαιτείτο κατ' άρθρο 11 παρ. 1β, γ. Η εναγομένη εξάλλου δεν επικαλέστηκε, ούτε απέδειξε ότι είχε προβεί σε τέτοια ενημέρωση μεταγενέστερα, μετά τη συλλογή των δεδομένων και πριν από τη διαβίβαση τους στην ως άνω εισπρακτική εταιρία. Η τελευταία προέβη σε περαιτέρω επεξεργασία (χρήση) των ως άνω παρανόμως διαβιβασθέντων σ' αυτήν από την εναγομένη προσωπικών δεδομένων του ενάγοντος, καλώντας αυτόν τηλεφωνικώς στο κινητό του στις 26-11-2008 και περί ώρα 12.30', αλλά και στο σταθερό ... (που είχε δηλωθεί από τον ίδιο και ανήκε στην επιχείρηση της συζύγου του) στις 26-11-2008 και περί ώρα 13.00', δια προστηθείσης υπαλλήλου της, η οποία αιφνιδιάζοντας τον υιό του ενάγοντος του ζητούσε -χωρίς μάλιστα να τον ενημερώνει για λογαριασμό ποιας εταιρίας τον καλούσε- να της επιβεβαιώσει τα σχετικά με τη ρύθμιση της επίδικης οφειλής του, προκαλώντας τόσο στον ίδιο όσο και στον ενάγοντα μεγάλη ψυχική αναστάτωση, θυμό και οργή από το γεγονός ότι τα απόρρητα κατά τον ως άνω νόμο προσωπικά του δεδομένα είχαν ανακοινωθεί και διαρρεύσει χωρίς καμιά δική του ενημέρωση σε τρίτους. Οι προαναφερόμενες παράνομες και υπαίτιες (από πρόθεση) πράξεις και παραλείψεις της εναγομένης (δια των προστιθέντων οργάνων της) προσέβαλαν την προσωπικότητα του ενάγοντος και προκάλεσαν σ' αυτόν σημαντική ηθική βλάβη, ενώ τα όργανα της εναγομένης, κατά την επεξεργασία (διαβίβαση, λήψη, καταχώρηση, χρήση) των προσωπικών δεδομένων αυτού, χωρίς την προηγούμενη ενημέρωσή του, όφειλαν να γνωρίζουν την πιθανότητα επέλευσης της προαναφερόμενης ηθικής βλάβης. Ενόψει δε του είδους

του θιγομένου αγαθού, του μεγέθους της προσβολής, των συνθηκών τέλεσης αυτής, του βαθμού υπαιτιότητας των οργάνων της εναγομένης και της κοινωνικής και οικονομικής καταστάσεως των διαδίκων μερών, η καταβλητέα εύλογη χρηματική ικανοποίηση πρέπει να ορισθεί στο ποσό των

6.000 ευρώ. Η εκκαλουμένη, άρα, η οποία έκρινε τα ίδια, ορθά το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και καλώς τις αποδείξεις εκτίμησε, τα δε αντιθέτως υποστηριζόμενα με τους λόγους της εφέσεως της εναγομένης είναι αβάσιμα και απορριπτέα, καθώς και η υπό κρίση έφεση στο σύνολο της.

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου – Αριθ. 815/2014

Πρόεδρος: Αγγελική Δέση (Πρόεδρος Πρωτοδικών)

Δικηγόροι: Εμμανουήλ Χαριτάκης, Ιωάννης Βασιλάκης, Πάνος Νικολετόπουλος

Άρθρα: 747 Α.Κ., 1, 14 Ν. 146/1914, 22, 25, 683, 686 επ. Κ.Πολ.Δ

Μόνο η ομόρρυθμη εταιρία ως νομικό πρόσωπο μπορεί να εγείρει αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατά ομόρρυθμου εταίρου της για απαγόρευση πράξεων ανταγωνισμού του έναντι της εταιρίας, διότι μόνο η εταιρία είναι φορέας των δικαιωμάτων που απορρέουν από τα άρθρα 14 Ν. 146/1914 και 747 Α.Κ. και όχι οι ομόρρυθμοι εταίροι της.

[...] Κατά το άρθρο 1 του Ν. 146/1914 περί αθεμίτου ανταγωνισμού "απαγορεύεται κατά τας εμπορικές, βιομηχανικές ή γεωργικές συναλλαγάς πάσα προς τον σκοπόν ανταγωνισμού γενομένη πράξις αντικείμενη εις τα χρηστά ήθη. Ο παραβατής δύναται να εναχθεί προς παράλειψιν και προς ανόρθωσιν της προσγενόμενης ζημίας". Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι, για την εφαρμογή της απαιτείται η πράξη αφενός να έγινε προς το σκοπό ανταγωνισμού και αφετέρου να αντίκειται στα χρηστά ήθη, ως κριτήριο των οποίων χρησιμεύουν οι ιδέες του μέσου κοινωνικού ανθρώπου, που κατά τη γενική αντίληψη σκέπτεται με χρησιμότητα και φρόνηση. Επίσης κατά τη διάταξη του άρθρου 747 Α.Κ., που εφαρμόζεται και στις προσωπικές εταιρίες με νομική προσωπικότητα, ο εταίρος δεν δικαιούται να ενεργεί για δικό του ή αλλότριον λογαριασμό πράξεις αντικείμενες στα συμφέροντα της εταιρίας. Η διάταξη αυτή είναι απόρροια της υπόχρεώσεως πίστεως

των εταίρων, η οποία έχει διττό περιεχόμενο. Με τη θετική της όψη θεσπίζει ότι οι εταίροι υποχρεούνται έναντι του νομικού προσώπου και των συνεταίρων τους να πράττουν ο,τιδήποτε συντελεί στην πραγμάτωση του εταιρικού σκοπού, ενώ με την αρνητική όψη απαγορεύει στους εταίρους να πράττουν ό,τι παρεμποδίζει την υλοποίησή του. Κυριότερη περίπτωση της διάταξης αυτής αποτελεί η εκ του νόμου υποχρέωση παράλειψης ανταγωνισμού, που βαρύνει κάθε εταίρο. Ανταγωνιστικές πράξεις θεωρούνται εκείνες που είναι όμοιες με αυτές, που εμπíπτουν στο περιεχόμενο του εταιρικού σκοπού. Έτσι, στην ανταγωνιστική δραστηριότητα περιλαμβάνεται ο άμεσος ανταγωνισμός, π.χ. με την ίδρυση ανταγωνιστικής επιχείρησης, αλλά και ο έμμεσος ανταγωνισμός με τη συμμετοχή σε ανταγωνιστική επιχείρηση. Η υποχρέωση παράλειψης ανταγωνισμού παύει να ισχύει με την καθ' οιονδήποτε τρόπο λήξη ή με την παύση της εταιρικής ιδιότητας. Δεν α-

ποκλείεται όμως να επεκταθεί χρονικά και μετά την αποχώρηση του υπόχρεου εται-
ρου από την εταιρία, με ρητή συμβατική
ρύθμιση, η οποία είναι κατ' αρχήν έγκυρη
(Α.Π. 339/2010 ΝΟΜΟΣ, Εφ.Θεσ. 870/
2008 ΑΡΜ 2009.883, Π.Π.Πειρ 1709/1995

ΔΕΕ/ 1996.699). Στην έγερση αγωγής επί
παραλείψει για παράβαση του άρθρου 747
Α.Κ. νομιμοποιείται η εταιρία (Α.Π.
339/2010, Εφ.Πατρ. 903/2007 ΝΟΜΟΣ,
Γεωργιάδης-Σταθόπουλος, Αστικός Κώ-
διξ, υπό άρθρο 747, αρ. 5).

ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

Άρειος Πάγος (Γ' Πολιτικό Τμήμα) – Αριθ. 1202/2014

Πρόεδρος: Ελισάβετ Μουγάκου - Μπρούλλη (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Χαράλαμπος Δημάδης, Σπυρίδων Μιτσιάλης, Δημήτριος Μαζαράκης, Χαράλαμπος Αθανασίου
(Αρεοπαγίτες)

Δικηγόροι: Δημήτριος Ποντικάκης, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου (Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.)

Άρθρα: 198, 199, 200, 202, 293, 294, 1353 Κρητ.Α.Κ., 51 ΕισΝ.Α.Κ., 559 αρ. 19 Κ.Πολ.Δ

Κρητικό Οθωμανικό δίκαιο. Εφαρμογή του Κρητικού Αστικού Κώδικα από 23-07-1904 έως 23-02-1946, οπότε άρχισε η ισχύς του Αστικού Κώδικα. Διάκριση, κατά τον Κρητικό Αστικό Κώδικα, των κτημάτων της επικράτειας σε δημόσια, τα οποία είναι αναπαλλοτρίωτα, και σε ανήκοντα στην περιουσία του κράτους, όπως τα δάση, τα οποία είναι δεκτικά ιδιωτικής εξουσίας και είναι δυνατή η κτήση κυριότητας επ' αυτών από ιδιώτες με τακτική ή έκτακτη χρησικτησία. Προϋποθέσεις κτήσης κυριότητας ακινήτου με τακτική ή έκτακτη χρησικτησία σύμφωνα με τον Κρητικό Αστικό Κώδικα.

[...] Επειδή, από τα άρθρα 198, 199 και 202 του εφαρμοστέου στην προκειμένη περί-
πτωση, σύμφωνα με το άρθρο 51 του
Εισ.Ν.Α.Κ, Κρητικού Αστικού Κώδικα,
του οποίου η ισχύς άρχισε στις 23-7-1904,
σύμφωνα με το άρθρο 1353 αυτού και έλη-
ξε στις 23-2-1946, οπότε άρχισε η ισχύς του
Α.Κ., προκύπτει, ότι τα κτήματα της επι-
κρατείας διακρίνονται σε δημόσια, τα ο-
ποία είναι αναπαλλοτρίωτα και σε ανήκο-
ντα στην περιουσία του κράτους, τα οποία
υπόκεινται σε απαλλοτρίωση, και περί των
οποίων ρητώς ορίζεται με το άρθρο 302 ι-
δίου Κώδικα, ότι υπόκεινται στους περί
χρησικτησίας ορισμούς. Δημόσια κτήματα
είναι μόνον εκείνα, που αναφέρονται στο
άρθρο 199, και στα οποία δεν περιλαμβά-

νονται τα δάση ή οι δασικές εκτάσεις, ενώ
κατά το επόμενο άρθρο 200 όλα τα υπόλοι-
πα ανήκουν στην περιουσία του κράτους
και επομένως υπάγονται στο περί αυτών
νομικό καθεστώς. Εξάλλου, κατά το προϊ-
σχύσαν του Κρητικού Α.Κ. Οθωμανικό δί-
καιο, το οποίο αγνοούσε τον θεσμό της
χρησικτησίας, και ειδικότερα το άρθρο 3
του νόμου περί γαιών της 7 Ραμαζάν 1274
(ήτοι 1856), μεταξύ των δημοσίων γαιών
περιλαμβάνονταν τα δάση και τα παρό-
μοια, ρητώς δε οριζόταν περί των δημο-
σίων γαιών, ότι αυτές ανήκαν στο Δημόσιο
και παραχωρούνταν από την Κυβέρνηση.
Από τους ορισμούς αυτούς συνάγεται, ότι
στην Κρήτη, η οποία κατά τη θέσπιση του
Ν.Δ. της 17-11/1-12-1836 "περί ιδιωτικών

δασών" δεν αποτελούσε μέρος της Ελληνικής Επικράτειας, οι γαίες που είχαν τον χαρακτήρα του δάσους, υπό την ισχύ του Κρητικού Αστικού Κώδικα, αποτελούσαν κατ' αρχήν κτήματα της επικρατείας όχι ως δημόσια κτήματα αναπαλλοτρίωτα, αλλά ως ανήκοντα στην περιουσία του κράτους, με συνέπεια να μπορούν να περιέλθουν στην κυριότητα ιδιωτών με τακτική ή έκτακτη χρησικτησία. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 293 του Κρητικού Αστικού Κώδικα, "ο καλή τη πίστει αποκτήσας ακίνητο δυνάμει τίτλου, κατά τους νομίμους τύπους συντεταγμένου και προσηκόντως μεταγεγραμμένου, γίνεται κύριος αυτού δια δεκαετούς συνεχούς νομής από της χρονολογίας της μεταγραφής" και κατά το άρθρο 294 αυτού "καλή πίστει νομεύς είναι ο αγνοών, ότι απέκτησε το πράγμα παρά μη αληθούς κυρίου. Επί χρησικτησίας αρκεί η εν αρχή της νομής καλή πίστις". Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει, ότι για την κτήση της κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία απαιτείται αναγκαίως και η συνδρομή του στοιχείου της καλής πίστεως του νομέως, η έννοια της οποίας είναι ευνοϊκότερη για τον χρησιδεσπόζοντα, σε σχέση με την αντίστοιχη έννοια του βυζαντινορωμαϊκού δικαίου των Ν. 8 παρ. 1 κωδ. (7.39), Ν. 9 παρ. 1 Βασ. (50.14), Ν. 20 παρ. 2 Πανδ (9.8) 27 Πανδ (18.1) 48 Πανδ. (41.3), 109 Πανδ (50.16), και του ισχύοντος Α.Κ. κατ' άρθρο 1042, αφού κατ' αυτήν αρκεί και μόνη η άγνοια της ελλείψεως κυριότητας του δικαιοπαρόχου, χωρίς να απαιτείται και θετικώς πεποίθηση του νομέως, με περιεχόμενο, είτε ότι με την κτήση της νομής δεν προσβάλλεται κατ' ουσίαν δικαίωμα κυριότητας άλλου, είτε ότι ο ίδιος έχει αποκτήσει την κυριότητα. Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 299 και 298 του

Κρητικού Αστικού Κώδικα προκύπτει, ότι επί εκτάκτου χρησικτησίας ο καθολικός ή ειδικός διάδοχος προσμετρά προς συμπλήρωση του χρόνου της χρησικτησίας το χρόνο νομής του δικαιοπαρόχου του (άρθρο 299), επί τακτικής δε ο καθολικός διάδοχος συμπληρώνει την χρησικτησία δυνάμει μόνο του τίτλου και της καλής πίστεως του προκτήτορος, ο δε ειδικός διάδοχος τότε μόνο, όταν έχει έγκυρο και μεταγεγραμμένο τίτλο και καλή πίστη κατά τη στιγμή της διαδοχής (298). Περαιτέρω, συνάγεται, ότι και κατά τις εφαρμοστέες ως άνω διατάξεις του Κρητικού Αστικού Κώδικα την συνδρομή της καλής πίστεως συνάγει ο δικαστής εκ του πράγματος, ήτοι από τα πραγματικά περιστατικά που δέχτηκε ως αποδειχθέντα, καθώς και ότι η κρίση του δικαστή της ουσίας, ότι η νομή ασκήθηκε με καλή πίστη, είναι πλήρης και ορισμένη, αφού καθεαυτήν και χωρίς άλλη επεξήγηση ενέχει την κατά τις διατάξεις αυτές έννοιά της, που κοινώς κρατεί μέσα στα όρια της τοπικής ισχύος του Κρητικού Αστικού Κώδικα. Εξάλλου, κατά το άρθρο 559 αριθ. 19 του Κ.Πολ.Δ ιδρύεται λόγος αναίρεσης και αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση και ιδίως δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζήτημα που ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Έλλειψη νόμιμης βάσης, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, υπάρχει, όταν από το αιτιολογικό της απόφασης, που συνιστά την ελάχιστο προτάση του δικανικού συλλογισμού, δεν προκύπτουν κατά τρόπο πλήρη, σαφή και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία σύμφωνα με το νόμο, είναι αναγκαία για την κρίση στη συγκεκριμένη περίπτωση, ότι συντρέχουν οι όροι της διάταξης που εφαρμόστηκε ή ότι δε

συντρέχουν οι όροι της εφαρμογής της. Ιδρύεται δηλαδή, ο λόγος αυτός, όταν από τις παραδοχές της απόφασης δημιουργούνται αμφιβολίες για το αν παραβιάστηκε ή όχι ορισμένη ουσιαστική διάταξη νόμου. Αναφέρεται ο λόγος αυτός σε πλημμέλειες αναγόμενες στη διατύπωση του αποδεικτικού πορίσματος και δεν ιδρύεται όταν υπάρχουν ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει εξαχθεί από αυτές, αρκεί τούτο να εκτίθεται σαφώς, πλήρως και χωρίς αντιφάσεις. Ως ζητήματα,

τέλος, των οποίων η μη αιτιολόγηση ή η αιτιολόγηση κατά τρόπο ανεπαρκή ή αντιφατικό στερεί από την απόφαση τη νόμιμη βάση, νοούνται μόνο οι ισχυρισμοί που έχουν αυτοτελή ύπαρξη, που τείνουν δηλαδή στη θεμελίωση ή κατάλυση του δικαιώματος που ασκήθηκε, είτε ως επιθετικό είτε ως αμυντικό μέσο, όχι όμως και τα πραγματικά ή νομικά επιχειρήματα που συνέχονται με την αξιολόγηση και στάθμιση των αποδείξεων, για τα οποία η έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας δεν ιδρύει λόγο αναίρεσης (Ολ.Α.Π 24/1992).

Εφετείο Ανατολικής Κρήτης – Αριθ. 140/2014

Πρόεδρος: Νικόλαος Βεργιτσάκης (Εφέτης)

Δικηγόροι: Εμμανουήλ Αμωναχάκης, Γιάννης Ξυλούρης

Άρθρα: 281, 1002, 1017 Α.Κ., 1, 2 παρ. 1, 4 παρ. 1, 5, 13 Ν. 3741/1929, 237, 269 Κ.Πολ.Δ

Ειδική διαδικασία διαφορών μεταξύ οροφοϊδιοκτητών. Με την υπαγωγή στις διατάξεις για την ίδρυση οριζόντιας ιδιοκτησίας ιδρύεται χωριστό δικαίωμα κυριότητας σε όροφο οικοδομής ή διαμέρισμα και αναγκαστική συγκυριότητα στα μέρη του όλου ακινήτου που χρησιμεύουν σε κοινή από όλους τους οροφοκτύτες χρήση. Ο προσδιορισμός των κοινόκτητων και κοινόχρηστων μερών γίνεται είτε με τη συστατική της οροφοκτησίας δικαιοπραξία είτε με ιδιαίτερες συμφωνίες μεταξύ όλων των οροφοκτητών. Αν δεν ορίζεται τίποτε με την ανωτέρω δικαιοπραξία ή με ιδιαίτερες συμφωνίες, ισχύει ο προσδιορισμός που προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις. Εφόσον δεν υφίσταται κανονισμός ή δεν ορίζεται διαφορετικά κάθε ιδιοκτήτης ορόφου ή διαμερίσματος μπορεί να κάνει απόλυτη χρήση των κοινών πραγμάτων, με τον όρο να μην βλάπτει τα δικαιώματα των λοιπών συνιδιοκτητών, ούτε να μεταβάλει το συνήθη προορισμό τους.

[...] III. Από τις διατάξεις του άρθρου 269 του Κ.Πολ.Δ συνάγεται ότι για την πληρότητα της ένστασης που έχει ως έρεισμα το άρθρο 281 του Α.Κ. και επομένως για το παραδεκτό αυτής από άποψη χρόνου προβολής της, πρέπει αφενός να προταθούν, κατά την πρώτη στον πρώτο βαθμό συζήτηση της υπόθεσης από τον εναγόμενο που ζητεί την απόρριψη της αγωγής, τα

πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν την κατάχρηση και επιπλέον να γίνει επίκληση της κατάχρησης που προκύπτει από τα περιστατικά αυτά και αφετέρου να διατυπώνεται και αίτημα απόρριψης της αγωγής και για την αιτία αυτή. Συνεπώς, η χωρίς δικαιολογημένη αιτία παράλειψη προβολής κατά την πρώτη συζήτηση στον πρώτο βαθμό με τις προτάσεις, σύμφωνα

με το άρθρο 237 του Κ.Πολ.Δ, ή όπου δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση προτάσεων (Κ.Πολ.Δ 649 παρ. 1 εδ. γ') προφορικά κατά τη συζήτηση και καταχώρηση στα πρακτικά, των περιστατικών στα οποία θεμελιώνεται η κατάχρηση του δικαιώματος, καθώς και της διατύπωσης αιτήματος απόρριψης της αγωγής ως καταχρηστικής, συνεπάγεται την απόρριψη της ένστασης του άρθρου 281 του Α.Κ. ως απαράδεκτης, σε περίπτωση προβολής της σε μεταγενέστερη συζήτηση ή για πρώτη φορά ενώπιον του Εφετείου (βλ. Ολ.Α.Π 472/1983 ΝοΒ 32-48, Α.Π. 1097/1999 Ελλ.Δ/νη 40-1541 και Α.Π. 1253/2004 Ελλ.Δ/νη 46-422 και 119). Στην προκειμένη περίπτωση, οι εναγόμενοι - εφεσίβλητοι, για πρώτη φορά με τις προτάσεις του παρόντος βαθμού, προς απόκρουση της αγωγής, ισχυρίζονται και ότι το δικαίωμα σύγκλησης της εκκαλούσας του ισόγειου κοινόχρηστου διαδρόμου και του διαδρόμου του Α' ορόφου, που απορρέει από την αναγκαστική συγκυριότητα που έχει επ' αυτών, ασκείται κατά κατάχρηση δικαιώματος. Ο ισχυρισμός αυτός με τον οποίο επιχειρούν οι εναγόμενοι - εφεσίβλητοι να θεμελιώσουν την ένσταση από το άρθρο 281 Α.Κ., είναι και δη ανεξαρτήτως της αοριστίας του, απορριπτέος ως απαράδεκτος, αφού εκφέρεται για πρώτη φορά ενώπιον του δικαστηρίου τούτου με τις προτάσεις των εφεσίβλητων, καθόσον δεν είναι από τις ενστάσεις που μπορούν να προταθούν σε κάθε στάση της δίκης και για τη βραδεία αυτή επίκληση δεν επικαλείται λόγους από εκείνους που αναφέρονται στο άρθρο 269 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δ (μη έγκαιρη προβολή από δικαιολογημένη αιτία, ότι είναι οψιγενής ισχυ-

ρισμός ή ότι αποδεικνύεται εγγράφως ή με δικαστική ομολογία των αντιδίκων). Επίσης και ο ισχυρισμός των εφεσίβλητων ότι η υπ' αριθ. 410/2006 αμετάκλητη απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, με την οποία τους αναγνωρίστηκε το δικαίωμα σύγκλησης επί των συγκεκριμένων χώρων της άνω οικοδομής, δημιουργεί για την παρούσα δίκη δεδικασμένο, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, καθόσον δεν συντρέχουν οι απαιτούμενες προς τούτο προϋποθέσεις του άρθρου 324 Κ.Πολ.Δ, ήτοι ταυτότητας των διαδίκων υπό την ίδια ιδιότητα παρισταμένων, της διαφοράς, καθώς και της νομικής και ιστορικής αιτίας ως προς το δικαίωμα, που κρίθηκε στην προηγούμενη δίκη με την άσκηση της υπ' αριθμ. 4180/2005 αγωγής (Ολ.Α.Π 28/2004, Α.Π. 694/2004, Α.Π. 1385/1998 Ελλ.Δ/νη 40-87). IV. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1002 και 1117 Α.Κ., 1, 2 παρ. 1, 4 παρ. 1, 5 και 13 του Ν. 3741/1929, που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ. (άρθ. 54 Εισ.Ν.Α.Κ.), συνάγεται ότι στην οριζόντια ιδιοκτησία ιδρύεται, κυρίως μεν, χωριστή κυριότητα σε όροφο οικοδομής ή διαμέρισμα ορόφου, παρεπομένως δε αναγκαστική συγκυριότητα, που αποκτάται αυτοδικαίως, κατ' ανάλογη μερίδα, στα μέρη του όλου ακινήτου που χρησιμεύουν σε κοινή από όλους τους οροφοκτήτες χρήση, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, κατ' ενδεικτική στις διατάξεις αυτές απαρίθμηση, το έδαφος, οι αυλές, η στέγη κ.λπ. Ο προσδιορισμός των κοινοκτητών και κοινοχρήστων αυτών μερών γίνεται, είτε με τη συστατική της οροφοκτησίας δικαιοπραξία, είτε με ιδιαίτερες συμφωνίες μεταξύ όλων των

οροφοκτητών κατά τα άρθρα 4 παρ. 1, 5 και 13 του άνω Ν. 3741/1929. Αν, όμως, δεν ορίζεται τίποτε από την ως άνω δικαιοπραξία, ούτε με ιδιαίτερες συμφωνίες, τότε ισχύει ο προσδιορισμός που προβλέπεται από τις ανωτέρω διατάξεις (Ολ.Α.Π 7/1992 Ελλ.Δ/νη 33-751, Α.Π. 306/2004 Ελλ.Δ/νη 45-1425). Εξάλλου, από τις ως άνω διατάξεις προκύπτει ότι κάθε ιδιοκτήτης ορόφου ή διαμερίσματος, εφόσον δεν υφίσταται κανονισμός ή δεν ορίζεται σε τούτο διαφορετικά, μπορεί να κάνει απόλυτη χρήση των κοινών πραγμάτων, με τον όρο να μη βλάπτει τα δικαιώματα των λοιπών ιδιοκτητών, ούτε να μεταβάλει το συνηθισμένο προσορισμό τους (Α.Π. 357/2006 Ελλ.Δ/νη 47-819, 1830/2005 Ελλ.Δ/νη 47-504 και 185/2003 Ελλ.Δ/νη 44-778). Αν και τότε θίγονται τα δικαιώματα των λοιπών συνιδιοκτητών ή υπάρχει μεταβολή του συνήθους προσορισμού των κοινών μερών με τη χρήση τους από ορισμένους συνιδιοκτήτες, κρίνεται κατά περίπτωση, με βάση τις συγκεκριμένες συνθήκες και στο πλαίσιο του γενικότερου συμφέροντος της ομαλής λειτουργίας της σχέσης της οροφοκτησίας. Ειδικότερα, βλαπτική για τα δικαιώματα των λοιπών συνιδιοκτητών είναι η χρήση που εμποδίζει ή δυσχεραίνει υπερμέτρως αυτούς στη χρήση των οριζόντιων ιδιοκτησιών τους ή και στη σύγχρηση των κοινών μερών, ενώ μεταβολή του συνήθους προσορισμού προκαλείται όταν η συγκεκριμένη χρήση αλλοιώνει τον προσορισμό των κοινών μερών, που ορίζεται με δικαιοπρακτική ρύθμιση, ή, σε περίπτωση ελλείψεως της, προκύπτει από τη φύση των πραγμάτων και τον σκοπό που αυτά υπηρετούν κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας στη

λειτουργία της οροφοκτησίας, καθώς και από τις συνθήκες της συγκεκριμένης περιπτώσεως (Α.Π. 357/2006 στη ΝΟΜΟΣ). Για την άσκηση της εν λόγω αξίωσης κατά συνιδιοκτήτη, με την οποία επιδιώκεται η άρση της προσβολής, καθώς και η παράλειψη αυτής στο μέλλον, νομιμοποιείται τόσο ο διαχειριστής της πολυκατοικίας, όσο και κάθε συνιδιοκτήτης (Α.Π. 115/2003 Ελλ.Δ/νη 44-490, Α.Π. 1472/2001 Ελλ.Δ/νη 44-978, Α.Π. 432/2001 Ελλ.Δ/νη 43-443). Περαιτέρω κατά το άρθρο 216 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ, η αγωγή εκτός από τα στοιχεία που ορίζονται στα άρθρα 118 ή 117 πρέπει να περιέχει α) σαφή έκθεση των γεγονότων που θεμελιώνουν σύμφωνα με το νόμο την αγωγή και δικαιολογούν την άσκηση της από τον ενάγοντα κατά του εναγομένου, β) ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς και γ) ορισμένο αίτημα, για να είναι δε ορισμένη η αγωγή, που αφορά σε διαφορά του άρθρου 17 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ περί προσβολής χρήσης κοινοχρήστου, πρέπει, να αναφέρονται στο δικόγραφο αυτής, μεταξύ άλλων η πράξη σύστασης της οροφοκτησίας, ο κανονισμός (αν υπάρχει) και η μεταγραφή τους καθώς και η ιδιότητα του ενάγοντος και του εναγομένου ως κυρίων οριζοντίων ιδιοκτησιών. Αντιθέτως δεν απαιτείται να γίνεται σ' αυτό ειδικότερη περιγραφή της οριζόντιας ιδιοκτησίας των διαδίκων, ούτε να μνημονεύεται ο μεταβιβαστικός τίτλος και η μεταγραφή του, ούτε η μεταγραφή της πράξης συστάσεως οροφοκτησίας (βλ. Α.Π. 186/1996 Ε.Δ.Π 1996-29, Ελλ.Δ/νη 37-596, Α.Π. 523/1991 Ε.Δ.Π 1992-181).

ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου - Αριθ. 555/2014

Πρόεδρος: Ελένη Σούρλα (Πρωτοδίκης)

Δικηγόρος: Χριστόφορος Φουνάκης

Άρθρα: 6 παρ. 2 εδ. α' Ν. 3195/1955

Αποζημίωση απολύσεως. Εξάμηνη αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση της αξίωσης. Αφετηρία για την έναρξη της προθεσμίας αυτής αποτελεί η μέρα κατά την οποία η αξίωση αυτή κατέστη απαιτητή. Σε περίπτωση κατά την οποία η αποζημίωση απόλυσης συμφωνήθηκε να καταβληθεί σε διμηνιαίες δόσεις, η προθεσμία αρχίζει όχι από την επόμενη της απόλυσης για όλες τις δόσεις της αποζημίωσης, αλλά καθεμία από αυτές υπόκειται αυτοτελώς στην εξάμηνη προθεσμία, αφότου κάθε δόση κατέστη απαιτητή.

[...] Κατά τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 2 εδ. α' του Ν. 3198/1955: «πάσα αξίωσις μισθωτού επί καταβολής ή συμπληρώσεως της κατά τον νόμον 2112/1920 αποζημίωσης τυγχάνει απαράδεκτος, εφόσον η σχετική αγωγή δεν κοινοποιήθη εντός εξαμήνου αφ' ής κατέστη απαιτητή». Με τη διάταξη αυτή τίθεται εξάμηνη αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση της αξίωσης προς καταβολή της οφειλόμενης από το νόμο 2112/1920 αποζημίωσης λόγω καταγγελίας της σύμβασης παροχής εξαρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου, η οποία είναι αποσβεστική και ερευνάται και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο (Α.Π. 1247/2008 ΤΠΝ ΝΟΜΟΣ, Α.Π. 882/2007 ΤΠΝ ΝΟΜΟΣ, Α.Π. 1209/2005 ΧρΙΔ 2006.173). Παρά την πιο πάνω διάτυπωση του νόμου, εν προκειμένω δεν πρόκειται για απαράδεκτο αγωγής, αφού κατά το σύνταγμα η δικονομική αξίωση για δικαστική ακρόαση και προστασία είναι απαράγραπτη, η δε αξίωση δεν υπόκειται στο αξιολογικό μέτρο του παραδεκτού ή του απαραδέκτου (βλ. Κ. Μπέη, Πολιτική Δικονομία, τόμ. 16, Ασφαλιστι-

κά Μέτρα, έκδ. 1990, αρθ. 728, σ. 658-659). Στην πραγματικότητα πρόκειται για αποσβεστική προθεσμία του ουσιαστικού δικαιώματος (βλ. και Α.Π. 694/1998 ΔΕΝ 54.1122, Α.Π. 1816/1990 ΕΕΔ 50.926, Α.Π. 368/1988 ΕΕΔ 48.648). Με τη διάταξη αυτή τίθεται εξάμηνη αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση της αξίωσης προς καταβολή της οφειλόμενης από το Ν. 2112/1920 αποζημίωσης λόγω καταγγελίας της σύμβασης παροχής εξαρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου. Αφετηρία για την έναρξη της προθεσμίας αυτής αποτελεί η ημέρα κατά την οποία η αξίωση κατέστη απαιτητή. Έτσι σε περίπτωση κατά την οποία η αποζημίωση απόλυσης καταβάλλεται σε διμηνιαίες δόσεις, η προθεσμία αρχίζει όχι από την επομένη της απόλυσης για όλες τις δόσεις της αποζημίωσης αλλά καθεμία από αυτές υπόκειται αυτοτελώς στην εξάμηνη προθεσμία, η οποία αρχίζει από την επομένη, αφότου κάθε διμηνιαία δόση κατέστη απαιτητή και είναι ως εκ τούτου δυνατόν να επιδιωχθεί δικαστικώς η είσπραξή της.

Ειρηνοδικείο Ηρακλείου – Αριθ. 112/2014

Πρόεδρος: Εμμανουήλ Φρατζεσκάκης (Ειρηνοδίκης)

Δικηγόρος: Βιβή Δεσμυτζάκη

Άρθρα: 5, 8, 30 παρ. 1 Ν. 682/1977, 4 παρ. 1, 22 παρ. 1 Σ

Οι διατάξεις των άρθρων 5, 8 και 30 παρ. 1 Ν. 682/1977, που προβλέπουν ότι οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί δεν δικαιούνται αποζημίωσης απόλυσης λόγω καταργήσεως του σχολείου, αντίκεινται στην συνταγματική αρχή της ισότητας καθώς εισάγουν δυσμενή διάκριση για τη συγκεκριμένη κατηγορία εργαζομένων.

[...] Από τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος, κατά την οποία οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου, συνάγεται ότι το Σύνταγμα θεσπίζει την ισότητα του νόμου έναντι των Ελλήνων πολιτών υπό την έννοια ότι ο νομοθέτης δεσμεύεται, όταν ρυθμίζει ουσιαδώς όμοια πράγματα, σχέσεις ή καταστάσεις, που αφορούν περισσότερες κατηγορίες προσώπων, να μην εισάγει αδικαιολόγητες εξαιρέσεις και διακρίσεις, εκτός αν αυτές επιβάλλονται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος, την ύπαρξη των οποίων ελέγχουν τα δικαστήρια. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 22 παρ. 1 εδ. β' του αυτού Συντάγματος, όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής, για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας. Εκ του συνδυασμού των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι και η αποζημίωση του απολυμένου μισθωτού, αποτελούσα εν ευρεία έννοια αντάλλαγμα παρασχεθείσας εργασίας, πρέπει να ρυθμίζεται βάσει της αρχής της ισότητας, εκτός εάν η διαφοροποίησή της δικαιολογείται εκ λόγων γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος, τους οποίους ελέγχουν τα δικαστήρια. Εξάλλου, με τις διατάξεις του άρθρου 11 παρ. 1 περ. γ' και δ' του Ν. 1351/83, όπως τούτο αντικατεστάθη με το Ν. 1566/85,

ορίσθηκε ότι μέχρι να ρυθμισθούν με νόμο τα θέματα της γενικής ιδιωτικής εκπαίδευσης, κανείς ιδιωτικός εκπαιδευτικός με οποιαδήποτε σχέση εργασίας δεν απολύεται παρά μόνο με απόφαση του οικείου υπηρεσιακού συμβουλίου και ότι κατ' εξαίρεση των διατάξεων του προηγούμενου εδαφίου είναι επιτρεπτή και έγκυρη η απόλυση ιδιωτικών εκπαιδευτικών από τους ιδιοκτήτες ιδιωτικών σχολείων: 1) για κατάργηση σχολείων, 2) για κατάργηση τάξεων, οπότε είναι επιτρεπτή η απόλυση των εχόντων τη μικρότερη υπηρεσία στην εκπαίδευση, υπό την προϋπόθεση ότι θα καταργηθεί σ' αυτούς η προβλεπόμενη από το άρθρο 30 του Ν. 682/1977 αποζημίωση και 3) για συμπλήρωση του 70ου έτους της ηλικίας. Περαιτέρω, με τη διάταξη του άρθρου 33 παρ. 1 του τελευταίου τούτου νόμου ορίζεται ότι "η σχέσις εργασίας μεταξύ του ιδιοκτήτου ιδιωτικού σχολείου και του ιδιωτικού εκπαιδευτικού λύεται δια του θανάτου, της εκπτώσεως, της αποδοχής παραιτήσεως και της απολύσεως μετά πράξιν του οικείου επιθεωρητού (ήδη Προϊσταμένου Διευθύνσεως Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσεως Νομού). Τέλος, με τις διατάξεις του άρθρου 30 παρ. 1, 5, 6 και 8 του ιδίου Ν. 682/1977 ορίζονται τα ακόλουθα: "Οι διδάσκοντες εις τα ιδιωτικά σχολεία γενικής εκπαίδευσεως εκπαιδευ-

τικοί τελούν επί σχέσει εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου κατά τα εις τας επομένους παραγράφους του παρόντος άρθρου οριζόμενα" (παρ. 1), "Διαρκούσης της συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου, η σύμβασις δύναται να καταγγελθεί υπό του ιδιοκτήτου καταβαλλομένης αποζημιώσεως ενός μηνός δι' έκαστον έτος προσφοράς των υπηρεσιών του εις το αυτό σχολείον και μέχρις 25 ετών, υπολογιζόμενης και της υπηρεσίας του επί συμβάσει ορισμένου χρόνου" (παρ. 5), "Οι αποχωρούντες ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί, λόγω συμπληρώσεως του συνταξίμου χρόνου ή του 70ου έτους της ηλικίας των, δικαιούνται αποζημιώσεως ίσης προς το ήμισυ της προβλεπομένης υπό της προηγούμενης παραγράφου διά την περίπτωσιν καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας" (παρ. 6) και "Ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί διατελούντες επί σχέσει εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου και απολυόμενοι, ένεκα καταργήσεως του σχολείου εις το οποίον υπηρετούν δεν δικαιούνται αποζημιώσεως" (παρ. 8). Εκ των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει, ότι, ενώ θεσπίζεται ως γενικός κανόνας η αποζημίωση του ιδιωτικού εκπαιδευτικού, ο οποίος απολύεται όχι από υπαιτιότητά του (κατά τη βούληση του εργοδότη ή λόγω καταργήσεως τάξεων του σχολείου ή ένεκα συμπληρώσεως του συνταξίμου χρόνου ή του ορίου ηλικίας), εισάγεται εξαίρεση γι' αυτόν, μη δικαιούμενου καμιά αποζημίωση, όταν απολύεται λόγω καταργήσεως του σχολείου. Η εξαίρεση αυτή αντίκειται στην ανωτέρω αρχή της ισότητας, διότι εισάγει για την κατηγορία των απολυομένων λόγω καταργήσεως του σχολείου ιδιωτικών εκπαιδευτικών δυσμενή διάκριση επί καταστάσεως ουσιωδώς όμοιας προς τις ανωτέρω, καταλαμβανόμενες από τον κανόνα, περιπτώσεις όχι

εκ λόγων γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος. Επομένως, οι εν λόγω ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί δικαιούνται, όταν απολύονται λόγω καταργήσεως του σχολείου, την αποζημίωση του άρθρου 30 παρ. 5 του Ν. 682/77 (Ολ.Α.Π 30/2005). Πρέπει να σημειωθεί ότι η ως άνω διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 30 του Ν. 682/1977, εξακολουθεί να αντίκειται στην συνταγματική αρχή της ισότητας και μετά την ισχύ του άρθρου 13 παρ. 4 εδ. 2 του Ν. 2986/2002 και του άρθρου 5 του Ν. 3194/2003 κατά την οποία, "οι απολυόμενοι εκπαιδευτικοί όλων των κλάδων και ειδικοτήτων των ιδιωτικών σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, περιλαμβανομένων και των ιδιωτικών τεχνικών επαγγελματικών εκπαιδευτηρίων, που απολύονται αποκλειστικά και μόνο για κατάργηση των ιδιωτικών σχολικών μονάδων, τάξεων ή τμημάτων ή με καταγγελία της σύμβασης εργασίας προσλαμβάνονται στη δημόσια εκπαίδευση με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις, που συνιστώνται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, εφόσον έχουν υπηρετήσει μέχρι την απόλυσή τους επί έξι σχολικά έτη με δεκαοκτάωρη εβδομαδιαία διδασκαλία για κάθε σχολικό έτος ή σε περίπτωση μειωμένου ωραρίου διδασκαλίας συμπληρώνουν, με αναγωγή αυτού, δεκαοκτάωρη εβδομαδιαία διδασκαλία για τέσσερα τουλάχιστον σχολικά έτη, κατά τα οριζόμενα στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 62 του Ν. 1566/1985". Και τούτο διότι η ως άνω ρύθμιση δεν αφορά μόνο τους απολυόμενους για κατάργηση σχολείων, αλλά περιλαμβάνει και τους απολυό-

μενους για κατάργηση τάξεων ή τμημάτων ή με καταγγελία καταβολή αποζημιώσεως του άρθρου 30 παρ. 5 του Ν. 682/1977 (Α.Π. 489/2011).

Από τη με αριθμ. 8902δ'/23-2-2012 έκθεση επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου Ν. Δ. που προσκομίζουν και επικαλούνται οι ενάγοντες, προκύπτει ότι ακριβές επικυρωμένο αντίγραφο της υπό κρίση αγωγής, με πράξη ορισμού δικασίμου και κλήση προς συζήτηση για τις 8-1-2013, οπότε αναβλήθηκε για τη δικάσιμο που αναφέρεται στην αρχή της απόφασης, επιδόθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα στην εναγόμενη. Η τελευταία όμως δεν εμφανίστηκε στη δικάσιμο αυτή κατά την οποία η υπόθεση εκφωνήθηκε από τη σειρά του πινακίου και συνεπώς πρέπει να δικαστεί ερήμην. Το δικαστήριο ωστόσο πρέπει να προχωρήσει στη συζήτηση της υπόθεσης σαν να ήταν παρόντες όλοι οι διάδικοι (άρθρο 672 Κ.Πολ.Δ.).

Με την ένδικη αγωγή, οι ενάγοντες εκθέτουν ότι είχαν προσληφθεί από την εναγόμενη με συμβάσεις εξηρημένης εργασίας αορίστου χρόνου και παρείχαν τις υπηρεσίες τους σ' αυτήν ως καθηγητές - ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί κατά τα αναφερόμενα χρονικά διαστήματα έως τις 31-8-2011, οπότε η εναγόμενη τους απέλυσε χωρίς να τους καταβάλει τη νόμιμη αποζημίωση απολύσεως τους. Ότι η εναγόμενη δεν τους έχει επίσης καταβάλλει το δώρο Χριστουγέννων για το έτος 2011. Ζητούν δε με βάση τα παραπάνω και όσα άλλα εκθέτουν στην αγωγή τους, να υποχρεωθεί η εναγόμενη με απόφαση που θα κηρυχθεί προσωρινά εκτελεστή, να καταβάλει στον πρώτο από αυτούς το ποσό των 2.593,88, στον δεύτερο από αυτούς το ποσό των 2.624,02 ευρώ, στην τρίτη από αυτούς το ποσό των 3.802,60, στην τέταρτη από αυτούς το ποσό

των 16.404,96 ευρώ, στην πέμπτη από αυτούς το ποσό των 3.407,60 ευρώ, στην έκτη από αυτούς το ποσό των 5.423,46 ευρώ, στον έβδομο από αυτούς το ποσό των 1.479,60 ευρώ, στην όγδοη από αυτούς το ποσό των 18.276,96 ευρώ, στην ένατη από αυτούς το ποσό των 4.734,87 ευρώ και στην δέκατη από αυτούς το ποσό των 1.718,42 ευρώ με το νόμιμο τόκο από τότε που το κάθε κονδύλιο κατέστη απαιτητό άλλως από την επίδοση της αγωγής και μέχρι την εξόφληση και να καταδικαστεί η εναγόμενη στη δικαστική τους δαπάνη.

Η αγωγή αρμοδίως εισάγεται για να συζητηθεί ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου κατά την ειδική διαδικασία που ακολουθείται για την επίλυση των εργατικών διαφορών (άρθρα 22 και 663 - 676 Κ.Πολ.Δ.) και είναι νόμιμη. Στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 30 Ν. 682/1977, 1 Ν. 1080/1980, 345, 346 Α.Κ., 664, 907, 908, 176 Κ.Πολ.Δ. Έχει δε ασκηθεί παραδεκτά εντός της εξαμήνης προθεσμίας του άρθρου 6 παρ. 2 του Ν. 3198/1955 (με χρόνο καταγγελίας την 31.8.2011, η αγωγή κατατέθηκε στη γραμματεία του παρόντος Δικαστηρίου στις 8-2-2012 όπως προκύπτει από την 262/ΕΡΓ/12/2012 πράξη κατάθεσης δικογράφου και επιδόθηκε στην εναγόμενη στις 23-2-2012 όπως προκύπτει από την με αριθμ. 8902δ 723-2-2012 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου Ν. Δ.). Πρέπει επομένως να ερευνηθεί περαιτέρω για να κριθεί αν είναι βάσιμη και από ουσιαστική άποψη, δεδομένου ότι για το αντικείμενο της δεν απαιτείται να καταβληθεί δικαστικό ένσημο καθόσον πρόκειται περί εργατικής διαφοράς που υπάγεται στην υλική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου (άρθρο 71 ΕισΝ.Κ.Πολ.Δ.).

ΔΙΚΑΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Άρειος Πάγος (Δ' Πολιτικό Τμήμα) – Αριθ. 564/2014

Πρόεδρος: Νικόλαος Λεοντής (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Βασιλική Θάνου - Χριστοφίλου, Δημητρουίλα Υφαντή, Ιωάννα Πετροπούλου, Γεώργιος Σακκάς (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόρος: Στυλιανός Μπαμπάς

Άρθρα: 300, 914, 932 Α.Κ., 42 Κ.Ο.Κ., 559 αρ. 1, 19 Κ.Πολ.Α

Πρόκληση αυτοκινητικού ατυχήματος από οδηγό υπό την επήρεια μέθης. Θανατηφόρος τραυματισμός του συνοδηγού. Δεκτή η ένσταση συνυπαιτιότητας λόγω αυτοδιακινδυνεύσεως του θανόντος, καθώς γνώριζε ότι ο υπαίτιος οδηγός είχε καταναλώσει οινόπνευμα και παρά ταύτα δέχθηκε να επιβιβαστεί στο αυτοκίνητο. Ασφαλιστική σύμβαση. Απαλλαγή ασφαλιστή. Έγκυρη η συμφωνία μεταξύ ασφαλιστή και ασφαλισμένου ότι αποκλείεται η κάλυψη από τον ασφαλιστή των ζημιών που προκαλούνται από την κυκλοφορία του αυτοκινήτου, όταν ο οδηγός του, κατά τον χρόνο του ατυχήματος, τελούσε υπό την επίδραση του οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών.

[...] Από τα ίδια παραπάνω αποδεικτικά στοιχεία αποδείχθηκε επίσης ότι προ της επιβιβάσεως τους στο αυτοκίνητο του Ι. Α., ο πρώτος εναγόμενος της πρώτης αγωγής, ο Ε. Χ. καθώς και οι συνεπιβαίνοντες του αυτοκινήτου Α. Κ. και Κ. Π., είχαν γευματίσει σε εστιατόριο στη Σητεία, όπου κατανάλωσαν κρασί. Από τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά, ιδιαίτερα δε από το γεγονός ότι οι τέσσερις συνεπιβαίνοντες κατανάλωσαν από κοινού οινοπνευματώδες ποτό, αποδεικνύεται ότι ο θανών, γνώριζε ότι ο οδηγός Ι. Α. είχε καταναλώσει οινόπνευμα, ενώ επίσης μπορούσε να γνωρίζει ότι εξ αυτού του λόγου είχε πλέον μειωμένη ικανότητα για οδήγηση. Το γεγονός ότι παρά ταύτα δέχθηκε να επιβιβαστεί στο αυτοκίνητο και να μεταφερθεί από αυτόν, θεμελιώνει συντρέχον πταίσμα, με την έννοια της διάταξης του άρθρου 300 του Αστικού Κώδικα, κατά τη βάσιμη κατά τούτο σχετική ένσταση που πρότεινε η δεύτερη εναγομένη. Με βάση τις συγκεκριμένες αυτές περιστάσεις, το ποσοστό συνυπαιτιότητας του θανόντος στη ζημία που υπέστη ε-

ξαιτίας του ατυχήματος λόγω αυτοδιακινδυνεύσεως, πρέπει να προσδιορισθεί σε 30%, γενόμενης δεκτής εν μέρει της σχετικής ένστασης της δεύτερης εναγομένης. Τα ίδια δεχθείσα και η εκκαλουμένη ορθώς εκτίμησε τις αποδείξεις και δεν έσφαλε και οι περί του αντιθέτου λόγοι έφεσης που περιέχονται σε αμφοότερες τις εφέσεις των διαδίκων πρέπει να απορριφθούν.

Περαιτέρω, από τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία αποδείχθηκαν τα εξής: Όπως αποδεικνύεται από το υπ' αριθ. ... ανανεωτήριο πολυασφαλιστηρίου που προσκομίζει η εκκαλούσα - ενάγουσα της δεύτερης αγωγής, υπάρχει ρητή παραπομπή στους όρους της Κ4-585/8-4-1978 Απόφασης του Υπουργού Εμπορίου η οποία στο άρθρο 25 περ. 8 ορίζει ότι αποκλείονται της ασφαλίσεως ζημίες προξενούμενες "καθ' ον χρόνον ο οδηγός του αυτοκινήτου οχήματος ετέλει υπό την επίδρασιν οινοπνεύματος ή τοξικών ουσιών, κατά την έννοια και τας προϋποθέσεις του άρθρου 42 του Κ.Ο.Κ. (Νόμος 614/1977)". Ήδη η παραπομπή νοείται στο άρθρο 42 του ισχύοντος

Κ.Ο.Κ. (Ν. 2696/1999). Όπως εκτέθηκε παραπάνω, από την υπ' αριθ. 3277/2008 τοξικολογική έκθεση της Μονάδας Τοξικολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, προέκυψε η παρουσία αιθανόλης στο αίμα του εναγομένου της δεύτερης αγωγής Ι. Α. ως άνω οδηγού ανερχόταν σε επίπεδο 0,50 γραμμαρίων ανά λίτρο αίματος. Επομένως, αυτός τελούσε, κατά τον χρόνο που συνέβη το ένδικο ατύχημα υπό την επήρεια οινοπνεύματος, κατά τα αναφερόμενα στη μείζονα σκέψη.

Συνεπώς, δεν καλύπτεται από την ασφαλιστική σύμβαση ο εναγόμενος και υπέχει ευθύνη για την αποκατάσταση της ζημίας της ενάγουσας ασφαλιστικής εταιρείας, την οποία υφίσταται η τελευταία από την καταβολή αποζημίωσης στους ενάγοντες της πρώτης αγωγής. Τα αντίθετα δεχθείσα η εκκαλουμένη, έσφαλε. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή, κατά τούτο, η από 21-12-2009 έφεση της εκκαλούσας καθόσον στρέφεται κατά του εφεσίβλητου Ι. Α. και να εξαφανισθεί ως προς το κεφάλαιο αυτό η εκκαλουμένη. Μετά ταύτα, το παρόν Δικαστήριο, εκδικάζοντας την από 20-3-2009 παρεμπόμπουσα αγωγή, κρίνει ότι πρέπει αυτή να γίνει δεκτή καθ' ολοκληρίαν και να αναγνωρισθεί ότι ο εναγόμενος οφείλει να καταβάλει στην ενάγουσα κάθε ποσό που θα υποχρεωθεί αυτή να καταβάλει στους ενάγοντες της από 25-1-2009 αγωγής, νομιμοτόκως από της καταβολής του επιδικασθέντος σε αυτούς ποσού και να καταδικασθεί ο εναγόμενος στα δικαστικά έξοδα της ενάγουσας και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας (αρθρ. 176, 183, 191 παρ. 2). Το Εφετείο με το να δεχθεί με τις ανωτέρω σκέψεις τους αντίστοιχους λόγους της έφεσης της αναιρεσίβλητης ασφαλιστικής εταιρείας κατά της αντιθέτως κρίνασας πρωτόδικης απόφασης, με την οποία α-

πορρίφθηκε η παρεμπόμπουσα αγωγή που είχε ασκήσει η αναιρεσίβλητη ασφαλιστική εταιρεία την οποία στη συνέχεια δέχθηκε και κατ' ουσίαν, ορθά ερμήνευσε και εφαρμόσε και δεν παραβίασε, τις εφαρμοσθείσες ως άνω ουσιαστικές διατάξεις των άρθρων 42 παρ. 1 του Ν. 2696/999 (Κ.Ο.Κ) όπως ίσχυε κατά το χρόνο του ενδίκου ατυχήματος μετά την αντικατάστασή του από το άρθρ. 43 παρ. 2 του Ν. 2963/2001, 4 του Ν. 3557/007, 6β του Π.Δ. 237/1986, 361 Α.Κ. καθόσον τα ανελégκτως πιο πάνω δεκτά γενόμενα ως αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά ότι ο αναιρεσείων οδηγός κατά το χρόνο του ενδίκου ατυχήματος τελούσε σε κατάσταση μέθης διότι από την τοξικολογική έκθεση που μνημονεύεται προέκυψε η παρουσία αιθανόλης στο αίμα του σε επίπεδο 0,50 ανά λίτρο αίματος, συνεπεία δε τούτου είχε πλέον μειωμένη ικανότητα για οδήγηση που συνετέλεσε αιτιωδώς στο ένδικο ατύχημα γιατί δεν οδηγούσε με διαρκώς τεταμένη την προσοχή του και δεν είχε τον πλήρη έλεγχο του αυτοκινήτου του οποίου δεν ερύθμισε την ταχύτητα πληρούν το πραγματικό των νομικών εννοιών της υπαίτιας αμελούς συμπεριφοράς οφειλομένης στην κατάσταση μέθης που αιτιωδώς οδήγησε στο ένδικο τροχαίο ατύχημα και δικαιολογούν την παραδοχή της έφεσης και της παρεμπόμπουσας αγωγής - αναγωγής της αναιρεσίβλητης ασφαλιστικής εταιρείας.

Επομένως, τα όσα αντίθετα υποστηρίζει ο αναιρεσείων με τους πέντε λόγους του αναιρετηρίου, κατά το ένα μέρος τους με τους οποίους αποδίδεται στην προβαλλόμενη απόφαση η πλημμέλεια από τον αριθ. 1 του αρθρ. 559 του Κ.Πολ.Δ κρίνονται αβάσιμα και απορριπτέα, όπως και οι αντίστοιχοι λόγοι αναίρεσης.

ΔΙΚΑΙΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου – Αριθ. 320/2014

Πρόεδρος: Ευδοκία Γκιόγκη (Πρωτοδίκης)

Δικηγόρος: Γεώργιος Αμωναχάκης

Άρθρα: 1846, 1192 Α.Κ., 1 παρ. 2 εδ. α', 6 παρ. 3 περ. α', β' Ν. 2664/1998

Εθνικό κτηματολόγιο. Διόρθωση εσφαλμένης κτηματολογικής εγγραφής αγνώστου ιδιοκτήτη, που αφορά φυσικό πρόσωπο που απεβίωσε πριν από την έναρξη λειτουργίας του κτηματολογικού γραφείου Ηρακλείου (03-12-2010). Δικαιούχοι του εγγραπτέου δικαιώματος είναι οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος, που νομιμοποιούνται ενεργητικά για την άσκηση της αίτησης του άρθρου 6 παρ. 3 Ν. 2664/1998. Αντικείμενο της δίκης είναι η διαπίστωση της ύπαρξης του σχετικού εγγραπτέου δικαιώματος του αιτούντος και η διόρθωση της ανακριβούς πρώτης εγγραφής, χωρίς διάγνωση κανενός αμφισβητούμενου δικαιώματος. Καταχώρηση στα κτηματολογικά βιβλία της πράξης αποδοχής κληρονομιάς του αποβιώσαντος, δυνάμει του άρθρου 7Α Ν. 2664/1998, καταχώριση που οριστικοποιείται με την καταχώριση της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης επί της αιτήσεως του άρθρου 6 παρ. 3 Ν. 2664/1998.

[...] Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 2 εδ. α' του Ν. 2664/1998 "περί Εθνικού Κτηματολογίου", παρ. 3 περ. α', όπως αυτή αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 παρ. 2 του Ν. 3481/2006, 6 παρ. 1 και 2, όπως η παρ. 2 ισχύει μετά την τροποποίησή της από το άρθρο 5 του Ν. 3559/2007, συνάγεται ότι στην περίπτωση ανακριβούς πρώτης εγγραφής στο κτηματολογικό φύλλο του ακινήτου, όταν με την ανακριβή εγγραφή φέρεται το ακίνητο ως "άγνωστου ιδιοκτήτη", όποιος ισχυρίζεται ότι έχει εγγραπτέο στο Κτηματολόγιο δικαίωμα στο ακίνητο, ασκεί αίτηση ενώπιον του Κτηματολογικού Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου της τοποθεσίας του ακινήτου (και μέχρι να οριστεί στο Μονομελές Πρωτοδικείο της περιφέρειας του ακινήτου), που δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, προκειμένου να ζητήσει διόρθωση της ανακριβούς πρώτης εγγραφής. Αντικείμενο της δίκης αυτής είναι η διαπίστωση της ύπαρξης του σχε-

τικού εγγραπτέου δικαιώματος του αιτούντος και η διόρθωση της ανακριβούς πρώτης εγγραφής σύμφωνα με αυτή τη διαπίστωση, χωρίς τη διάγνωση κανενός αμφισβητούμενου δικαιώματος, αφού η εγγραφή "άγνωστου ιδιοκτήτη" δεν ενέχει τέτοια αμφισβήτηση, αλλά ακριβώς την έλλειψη διαπίστωσης του υπάρχοντος δικαιώματος. Έτσι, αντικείμενο της δίκης που ανοίγεται δεν είναι η αυθεντική διάγνωση δικαιώματος που αμφισβητείται, ανεξαρτήτως του ότι ελέγχεται ως προϋπόθεση η ύπαρξη συγκεκριμένου δικαιώματος για τη ζητούμενη διόρθωση της ανακριβούς πρώτης εγγραφής, χωρίς όμως να καλύπτεται με ισχύ δεδικασμένου. Γι' αυτό, άλλωστε, η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 3 του Ν. 2664/1998, όπως αντικαταστάθηκε από τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 2 του Ν. 3481/2006, αναφέρεται μόνο στη διόρθωση της πρώτης εγγραφής και όχι και στην αναγνώριση του δικαιώματος που προσβάλλεται με την εγγραφή αυτή, ενώ στην τροποποιηθείσα αυτή διά-

τάξη ορίζεται, ότι "εάν η αίτηση απορριφθεί ως νόμω και ουσία αβάσιμη, ο αιτών μπορεί να ασκήσει αγωγή κατά του Ελληνικού Δημοσίου ..." (Α.Π. 309/2012, ΝΟΜΟΣ, επίσης Μ.Π.Α 5617/2011, ΝΟΜΟΣ, Μ.Π.Λαρ 256/2011, ΝΟΜΟΣ). Περαιτέρω, για την κτήση της κυριότητας ακινήτου με κληρονομική διαδοχή απαιτείται, κατά τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 1193, 1195, 1198, 1199 και 1846 Α.Κ., η αποδοχή της κληρονομιάς με δημόσιο έγγραφο και η μεταγραφή αυτού. Αφού συντελεστεί η μεταγραφή θεωρείται ότι περιήλθε η κυριότητα στον κληρονόμο από το θάνατο του κληρονομούμενου, ενόψει του ότι ο κληρονόμος αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομιά μόλις γίνει η επαγωγή. Η μεταγραφή αξιώνεται για λόγους δημοσιότητας και εξασφάλισης της συνέχειας των μεταβιβάσεων στα βιβλία μεταγραφών και δεν έχει την έννοια ότι πριν από τη μεταγραφή η κυριότητα επί του κληρονομαίου ακινήτου δεν έχει αποκτηθεί από τον κληρονόμο από την επαγωγή. Αντίθετα, γίνεται παγίως δεκτό ότι ο κληρονόμος από την επαγωγή και διά της επαγωγής αποκτά την κυριότητα (ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα) επί του κληρονομαίου ακινήτου, αλλά η κτήση αυτή τελεί υπό τη νομική αίρεση της μεταγραφής, μέχρις ότου δε αυτή συντελεστεί η κυριότητα του ακινήτου είναι μετέωρη. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 3 περ. β Ν. 2664/98, με την πιο πάνω αίτηση μπορεί να ζητηθεί η διόρθωση της εγγραφής και στην περίπτωση που ο αιτών επικαλείται ως τίτλο κτήσης πράξη μεταγραφπτέα κατά το άρθρο 1192 αρ. 1 - 4 Α.Κ., η οποία δεν έχει μεταγραφεί στο υποθηκοφυλακείο. Εξάλλου, κατά το άρθρο 7α παρ. 1 περ. α του

αυτού νόμου, σε περίπτωση ανακριβούς πρώτης εγγραφής, για τη διόρθωση της οποίας ισχύουν όσα ορίζονται στα άρθρα 6 και 7, μέχρι την οριστικοποίηση της ισχύουν τα ακόλουθα: Τα μη καταχωρηθέντα στις πρώτες εγγραφές δικαιώματα μεταβιβάζονται και επιβαρύνονται σύμφωνα με τις οικείες γι' αυτά διατάξεις, χωρίς να απαιτείται και η τήρηση της τυχόν προβλεπόμενης στις διατάξεις αυτές προϋπόθεσης της εγγραφής της σχετικής πράξης στο κτηματολόγιο. Σε περίπτωση μεταβίβασης της κυριότητας, εφόσον ο μεταβιβάζων δεν έχει ασκήσει και καταχωρήσει στο κτηματολογικό φύλλο του ακινήτου την αγωγή που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 6, την εγγραφή αναπληρώνει η εκ μέρους του αποκτώντος άσκηση και η με επιμέλεια του καταχώρηση της αγωγής αυτής στο κτηματολογικό φύλλο του ακινήτου. Ακολούθως των ανωτέρω, αν το εγγραπτέο δικαίωμα που προσβάλλεται με την ανακριβή πρώτη εγγραφή θεμελιώνεται σε κληρονομιά, η αποδοχή αυτής με συγκεκριμένο δημόσιο έγγραφο πρέπει να αναφέρεται στην αίτηση για να είναι ορισμένη, η τυχόν ωστόσο μη μεταγραφή της μέχρι την έναρξη του κτηματολογίου και την αντικατάσταση από αυτό του συστήματος των μεταγραφών στην περιοχή όπου βρίσκεται το ένδικο ακίνητο, αναπληρώνεται από την εκ μέρους του κληρονόμου άσκηση και την με επιμέλεια του καταχώρηση της αίτησης του άρθρου 6 παρ. 3 στο κτηματολογικό φύλλο του ακινήτου (Μ.Π.Αθ 5617/2011 ΝΟΜΟΣ, βλ. επίσης Μ.Π.Ροδ. 308/2012, ΝΟΜΟΣ, Γ. Μαγουλάς, 2008, "Κτηματολογικές Εγγραφές, σελ. 80-83 με περαιτέρω παραπομπές σε νομολογία).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

Άρειος Πάγος (Γ' Πολιτικό Τμήμα) – Αριθ. 1119/2014

Πρόεδρος: Ιωάννης Σίδερης (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Αργύριος Σταυράκης (Εισηγητής), Ερωτόκριτος Καλούδης, Παναγιώτης Ρουμπής, Ελένη Διονυσιοπούλου (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόροι: Εμμανουήλ Αμωναχάκης, Βασίλειος Σπανουδάκης

Άρθρα: 339, 415 παρ. 1, 559 αρ. 11 Κ.Πολ.Δ

Η εξέταση του διαδίκου απόκειται στην κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο θα κρίνει την αναγκαιότητα προσφυγής σε αυτό και την παραδοχή του σχετικού αιτήματος, λαμβάνοντας υπόψη το υπόλοιπο αποδεικτικό υλικό και τους εν γένει ισχυρισμούς των διαδίκων.

[...] Κατά την περ. γ' του αρ. 11 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ επιτρέπεται αναίρεση αν το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που οι διάδικοι επικαλέστηκαν και προσκόμισαν. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι δεν δημιουργείται ο ανωτέρω λόγος αναιρέσεως όταν το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη όλα τα αποδεικτικά μέσα τα οποία οι διάδικοι είχαν προσκομίσει και επικαλεστεί νομίμως, καθώς και όταν δεν λαμβάνει υπόψη προταθέν αποδεικτικό μέσο του οποίου η εξέταση δεν είναι κατά νόμον υποχρεωτική. Εξάλλου, κατά το άρθρο 339 του Κ.Πολ.Δ αποδεικτικό μέσο είναι μεταξύ των άλλων και η εξέταση των διαδίκων, κατά δε το άρθρο 415 παρ. 1 του ίδιου Κ.Πολ.Δ, όπως αντικ. με το άρθρο 39 του Ν. 3994/2011, το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει έναν ή περισσότερους διαδίκους για την αλήθεια των πραγματικών γεγονότων. Από τη δεύτερη από τις διατάξεις αυτές, σε συνδυασμό και με εκείνην του άρθρου 270 παρ. 3 του Κ.Πολ.Δ, κατά την οποία το δικαστήριο ζητεί τις ανα-

γκαίες πληροφορίες και διασαφήσεις από τους διαδίκους ή τους εκπροσώπους τους και τους εξετάζει κατά την κρίση του σύμφωνα με τα άρθρα 415 επ., προκύπτει ότι η εξέταση του διαδίκου ως αποδεικτικό μέσο απόκειται στην κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο θα κρίνει την αναγκαιότητα προσφυγής σ' αυτό και την παραδοχή σχετικού αιτήματος λαμβάνοντας υπόψη το υπόλοιπο αποδεικτικό υλικό και τους εν γένει ισχυρισμούς των διαδίκων. Η κατά τα ανωτέρω έννοια της διάταξης του άρθρου 415 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δ προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του αντίστοιχου άρθρου 39 του κυρωθέντος σχεδίου νόμου (3994/2011), στην οποία δεν γίνεται λόγος για υποχρεωτική εξέταση του διαδίκου όταν τούτο ζητηθεί, ενώ τα ίδια ισχύουν και ενώπιον του Εφετείου, σύμφωνα με το άρθρο 529 του Κ.Πολ.Δ, κατά το οποίο στην κατ' έφεση δίκη επιτρέπεται η επίκληση και προσαγωγή νέων αποδεικτικών μέσων. Επομένως εάν το Εφετείο κρίνει ότι στη συγκεκρι-

μένη περίπτωση δεν συντρέχει λόγος εξετάσεως διαδίκου, ως αποδεικτικού μέσου, κατά τα προεκτεθέντα, και απορρίπτει σχετικό αίτημα, δεν υποπίπτει στην προρρηθείσα αναιρετική πλημμέλεια του άρθρου 559 αρ. 11 γ' του Κ.Πολ.Δ. Εν προκειμένω, από τη διαβεβαίωση του Εφετείου στην προσβαλλόμενη απόφαση ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη τα κατ' είδος προσδιοριζόμενα αποδεικτικά μέσα που είχαν προσκομίσει και επικαλεσθεί οι διάδικοι, μεταξύ των οποίων και οι καταθέσεις των εξετασθέντων μαρτύρων, τα έγγραφα και οι ένορκες βεβαιώσεις, και το όλο περιεχόμενο της αναιρεσιβαλλομένης προκύπτει χωρίς αμφιβολία ότι το Εφετείο κατέληξε στην κρίση του ότι η επίδικη από 5-11-2013 και φερόμενη ως ιδιόγραφη διαθήκη του αποβιώσαντος Δ. Χ. είναι άκυρη, καθόσον δεν γράφτηκε, δεν χρονολογήθηκε και δεν υπογράφηκε ιδιοχείρως από αυτόν, όπως απαιτεί η διάταξη του άρθρου 1721 του Α.Κ., αλλά από τρίτο πρόσωπο, και κατόπιν τούτου, με επικύρωση της πρωτόδικης απόφασης, που είχε δεχθεί τα ίδια, έκανε δεκτή την αγωγή του αναιρεσιβλήτου και αναγνώρισε ως άκυρη τη διαθήκη αυτή, αφού έλαβε υπόψη και συνεκτίμησε και τις καταθέσεις των εξετασθέντων πρωτοδίκως μαρτύρων, τις νομίμως δοθείσες ένορκες βεβαιώσεις και τα έγγραφα που είχαν προσκομίσει οι διάδικοι και τα οποία αναφέρονται στους τρίτον, του αναιρετηρίου, πρώτον μέρος πρώτο, τρίτον και τέταρτο πρόσθετους λόγους, και τα αντίθετα που η αναιρεσείουσα υποστηρίζει με τους λόγους αυτούς της αναίρεσης, από

το άρθρο 559 αρ. 11 γ' του Κ.Πολ.Δ, είναι αβάσιμα και απορριπτέα. Κατά τα λοιπά με τους ίδιους αυτούς λόγους, καθώς και με τους πρώτον, μέρος δεύτερο, και δεύτερον, υπό την επίκληση του αρ. 19 του άρθρου 559 του Κ.Πολ.Δ, πρόσθετους λόγους πλήττεται και μόνον η εκ μέρους του Εφετείου εκτίμηση των αποδείξεων, κατά συνέπεια δε οι λόγοι αυτοί είναι απαράδεκτοι, σύμφωνα με το άρθρο 561 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δ. Περαιτέρω από την ίδια αναιρεσιβαλλομένη απόφαση προκύπτει ότι το Εφετείο απέρριψε το αίτημα της αναιρεσείουσας να εξετασθεί η ίδια ως διάδικος ενώπιον του δικαστηρίου, με την αιτιολογία ότι «το δικαστήριο κρίνει ότι το υπάρχον αποδεικτικό υλικό (έγγραφα, μαρτυρικές καταθέσεις) είναι πλήρες και δύναται επί τη βάση αυτού να αχθεί σε δικανική πεποίθηση ως προς τα κρίσιμα περιστατικά που αφορούν την γνησιότητα ή μη της επίδικης από 5-11-2003 ιδιόγραφης διαθήκης». Ενόψει τούτων και αφού σύμφωνα με την προηγηθείσα νομική σκέψη το δικαστήριο μπορούσε κατά την κρίση του και δεν είχε υποχρέωση να δεχθεί το αίτημα της αναιρεσείουσας και να την εξετάσει ως διάδικο, με την κατά τα προεκτεθέντα απόρριψη του αιτήματος αυτού δεν ενήργησε παρά τον νόμο και δεν υπέπεσε στην αναιρετική πλημμέλεια του άρθρου 559 παρ. 11 γ' του Κ.Πολ.Δ, είναι δε αβάσιμα τα αντίθετα που η αναιρεσείουσα υποστηρίζει με τον πρώτο, από τη διάταξη αυτή, λόγο της αιτήσεώς της.

Άρειος Πάγος (Β2 Πολιτικό Τμήμα) – Αριθ. 815/2014

Πρόεδρος: Γεώργιος Γιαννούλης (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Δημήτριος Μουστάκας, Χριστόφορος Κοσμίδης, Νικόλαος Τρούσας, Ασπασία Καρέλλου (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόροι: Λεωνίδα Πανούσης, Νικόλαος Καλούδης

Άρθρα: 321, 322, 324, 331, 559 αρ. 1, 8, 16 Κ.Πολ.Δ

Δεδικασμένο. Ο κανόνας αυτός δεν ισχύει αν κατά τον κρίσιμο για τη μεταγενέστερη δίκη χρόνο έχει επέλθει μεταβολή του νομικού καθεστώτος, δηλαδή αν οι αιτούμενες με νεότερη αγωγή επιμέρους αξιώσεις του μισθωτού στηρίζονται σε νέες νομοθετικές διατάξεις. Τέτοιες, νέες νομοθετικές διατάξεις είναι και οι κανονιστικοί όροι των ΣΣΕ ή ΔΑ, οι οποίοι προσδιορίζουν όχι μόνο την έκταση, αλλά και το είδος των βασικών αποδοχών και των επιδομάτων του μισθωτού για την περίοδο εκείνη.

[...] Η τελεσίδικη κρίση του δικαστηρίου της ουσίας ότι η, συνιστώσα προδικαστικό ζήτημα για τις επιμέρους αξιώσεις του μισθωτού, σύμβαση εξαρτημένης εργασίας διέπεται από το πλέγμα των τότε υφιστάμενων διατάξεων, δεν αποτελεί δεδικασμένο για την εκτός του κριθέντος χρονικού διαστήματος και στο μέλλον αναγόμενη χρονική περίοδο, αν κατά την περίοδο αυτή δεν παρέμεινε αναλλοίωτο το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, δηλαδή αν οι αιτούμενες με νεότερη αγωγή επιμέρους αξιώσεις του μισθωτού, που γεννήθηκαν σε χρονικό διάστημα μεταγενέστερο του ήδη κριθέντος, στηρίζονται σε νέες νομοθετικές διατάξεις, διάφορες εκείνων που ίσχυαν κατά την πρώτη δίκη. Τέτοιες, νέες νομοθετικές διατάξεις είναι και οι κανονιστικοί όροι των ΣΣΕ ή ΔΑ, οι οποίοι προσδιορίζουν, εν όψει της ισχύος τους για συγκεκριμένη χρονική περίοδο (άρθρα 9 και 16 παρ. 3 του Ν. 1876/1999), όχι μόνο την έκταση, αλλά και το είδος των βασικών αποδοχών και των επιδομάτων του μισθωτού για την περίοδο εκείνη. Επομένως, από της ισχύος κάθε νέας ΣΣΕ ή ΔΑ μεταβάλλεται το νομοθετικό καθεστώς και γι' αυτό οι δικαστικές αποφάσεις, που έκριναν τελεσιδικώς

αξιώσεις των εργαζομένων ορισμένου χρονικού διαστήματος, ρυθμιζόμενες από τις τότε ισχύουσες ΣΣΕ ή ΔΑ, δεν αποτελούν δεδικασμένο και ως προς τις αξιώσεις τους για μεταγενέστερο χρονικό διάστημα, που στηρίζονται στις κατά το διάστημα αυτό ισχύουσες νεότερες ΣΣΕ ή ΔΑ (Ολ.Α.Π 3/2003, Ολ.Α.Π 10/2002). [...]

[...] Επειδή, με την κρίση αυτή και σύμφωνα με τις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, το Εφετείο απ' ενός μεν έλαβε υπ' όψη τον περί δεδικασμένου ισχυρισμό της ενάγουσας και τον απέρριψε ως αβάσιμο, απ' ετέρου δε ουχί παρά τον νόμο δεν δέχθηκε την ύπαρξη δεδικασμένου, διότι εν προκειμένω δεδικασμένο δεν υπήρχε λόγω της ενδιάμεσης μεταβολής του υφιστάμενου νομοθετικού καθεστώτος με την έναρξη εφαρμογής απ' ενός των από 18-5-1998 και 23-5-2000 ΕΓΣΣΕ (Α.Π. 336/2011, Α.Π. 196/2011, Α.Π. 710/2010) και απ' ετέρου του Ν. 2470/1997. Επομένως, οι πρώτος και δεύτερος από τους λόγους της αιτήσεως, με τους οποίους υποστηρίζεται το αντίθετο και προσάπτονται στην προσβαλλόμενη απόφαση οι αναιρετικές πλημμέλειες του άρθρου 559 αρ. 8 και 16 Κ.Πολ.Δ, είναι αβάσιμοι.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Άρειος Πάγος (Ολομέλεια) - Αριθ. 3/2000

Πρόεδρος: Στέφανος Μαθίας (Πρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Γεώργιος Βελλής, Θεόδωρος Τόλιας, Κωνσταντίνος Παπαλάκης, (Αντιπροέδροι Αρείου Πάγου), Εμμανουήλ Χαριτάκης, Ιωάννης Μυγιάκης (Εισηγητής), Αριστείδης Κρομμύδας, Ηλίας Βλάσης, Κωνσταντίνος Τσαμαδός, Γεώργιος Ρήγος, Δημήτριος Ζέρβας, Δαμιανός Παπαθανάσης, Θεόδωρος Λαφαζάνος, Θεόδωρος Μπάκας, Γεώργιος Χριστόφιλος, Θεόδωρος Παπαγιαννάκης, Νικόλαος Γεωργίλης, Κωνσταντίνος Βαρδαβάκης, Ανδρέας Μοσχανδρέου, Δημήτριος Παπαμήτσος (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόρος: Αργύριος Καρράς

Άρθρα: 473 παρ. 3, 479, 504, 505 παρ. 2, 510 Κ.Π.Δ

Νομιμοποίηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου να ασκήσει αναίρεση κατά οποιασδήποτε απόφασης ποινικού δικαστηρίου, ακόμη και αν είναι εκκλητή. Έναρξη της προθεσμίας άσκησης της αναίρεσης από τη δημοσίευση της απόφασης. Αντίθετη μειοψηφία.

[...] Κατά τη διάταξη του άρθρου 505 παρ. 2 του Κ.Ποιν.Δ, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου μπορεί να ζητήσει την αναίρεση οποιασδήποτε απόφασης μέσα στην προθεσμία που ορίζεται από το άρθρο 479 παρ. 2 (άρθρα 483 παρ. 3), δηλαδή μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από τη δημοσίευση της αποφάσεως. Εξάλλου κατά τη διάταξη του άρθρου 504 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα, όταν ο νόμος δεν ορίζει ειδικά κάτι άλλο, αίτηση αναίρεσης επιτρέπεται μόνο κατά της απόφασης που, όπως απαγγέλθηκε, δεν προσβάλλεται με έφεση και κατά της απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου που εκδόθηκε ύστερα από άσκηση έφεσης, αν με τις αποφάσεις αυτές το δικαστήριο αποφάνθηκε τελειωτικά για την κατηγορία ή αν έπαυσε οριστικά ή κήρυξε απαράδεκτη την ποινική δίωξη. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών, προκύπτει ότι ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου μπορεί να ζητήσει την αναίρεση κάθε αποφάσεως οιασδήποτε ποινικού δικαστη-

ρίου, έστω και αν αυτή, όπως απαγγέλθηκε, προσβάλλεται με έφεση. Περαιτέρω, από τη διάταξη του άρθρου 473 παρ. 3 του Κ.Π.Δ, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 9 του Ν. 969/1979 και ορίζει ότι η προθεσμία για την άσκηση της αναίρεσης αρχίζει από τότε που η τελεσίδικη απόφαση θα καταχωριστεί καθαρογραμμένη στο ειδικό βιβλίο που τηρείται από τη γραμματεία του ποινικού δικαστηρίου, προκύπτει ότι η τυχόν καταχώριση στο άνω βιβλίο ποινικής απόφασης, η οποία, όπως απαγγέλθηκε, δεν είναι τελεσίδικη, αλλά προσβάλλεται με έφεση, και ως εκ τούτου δεν είναι καταχωριστέα στο εν λόγω βιβλίο, δεν έχει καμία έννομη συνέπεια. Επομένως η πιο πάνω τριακονθήμερη προθεσμία για την άσκηση αναιρέσεως από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου εναντίον αποφάσεως η οποία, όπως απαγγέλθηκε, είναι εκκλητή, αρχίζει, και μετά την ισχύ της πιο πάνω διάταξης του άρθρου 9 του Ν. 969/1979, όπως άρχιζε και προηγουμένως (από την

κατά την 1.1.1951 έναρξη της ισχύος του Κ.Ποιν.Δ), ήτοι από τη δημοσίευσή της και όχι από την τυχόν καταχώρισή της στο προβλεπόμενο, από την άνω διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 473 του Κ.Π.Δ, αποκλειστικά για τις τελεσίδικες αποφάσεις, ειδικό βιβλίο. Η εκδοχή αυτή συνάδει προς το γράμμα της εν λόγω διάταξης του άρθρου 9 του Ν. 969/1979 (άρθρο 473 αρ. 3 Κ.Π.Δ) κατά το οποίο στο προαναφερόμενο ειδικό βιβλίο καταχωρίζεται καθαρογραμμένη όχι οποιαδήποτε ποινική απόφαση αλλά μόνο οι τελεσίδικες. Δεν συντρέχει δε λόγος να απομακρυνθεί ο ερμηνευτής από το γράμμα της διάταξης, διότι αν για την αίτηση αναιρέσεως του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου κατά πρωτόδικης εκκλητής απόφασης (η οποία μόνο από αυτόν μπορεί να προσβληθεί με αναίρεση), ο νομοθέτης ήθελε ειδική ρύθμιση ως προς το χρόνο ενάρεσως της προθεσμίας του άρθρου 505 παρ. 2 του Κ.Π.Δ, θα εκφραζόταν ρητά δεδομένου ότι η διάταξη του άρθρου 9 του Ν. 969/1979 αναφέρεται μόνο στις τελεσίδικες ποινικές αποφάσεις. Συνάδει επίσης προς το σκοπό της διατάξεως αυτής, ο οποίος συνίσταται στην ανάγκη να έχει λάβει ο ενδιαφερόμενος διάδικος πλήρη γνώση του αιτιολογικού της απόφασης, ώστε να μπορεί να εντοπίσει τυχόν υφιστάμενους αναιρετικούς λόγους και να αποφεύγεται η άσκηση ματαιώς αιτήσεως αναιρέσεως και η εντεύθεν άσκοπη ταλαιπωρία και οικονομική επιβάρυνσή του. Ενώ, όταν πρόκειται για απόφαση εκκλητή, υπάρχει η δυνατότητα προσβολής της με έφεση, και η ενιαία εισαγγελική αρχή, εφόσον κρίνει ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έσφαλε, δικαιούται να ασκήσει το τακτικό αυτό ένδικο μέσο με το οποίο μπορεί να αποκαταστα-

θεί και η ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου όσο και η ορθή εκτίμηση της ουσίας της υποθέσεως. Σε κάθε δε περίπτωση ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου μπορεί να λαμβάνει υπηρεσιακώς γνώση της ανάγκης αναιρετικού ελέγχου πρωτοβάθμιας αποφάσεως, από τη δημοσίευσή της, ώστε να μην απωλέσει την προθεσμία προς άσκηση αναιρέσεως κατ' αυτής. Προσθέτως όμως έχει την ευχέρεια, χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό, να ασκήσει αναίρεση υπέρ του νόμου για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 510 του Κ.Ποιν.Δ, καθώς και για οποιαδήποτε παράβαση των τύπων της διαδικασίας, χωρίς βέβαια να επηρεάζεται η θέση των διαδίκων (άρθρο 505 παρ. 2 εδ. β' Κ.Π.Δ).

3. Με την υπό κρίση απο 22 Σεπτεμβρίου 1998 αίτηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ζητείται η αναίρεση της υπ' αριθ. 5578/23.1.1998 αποφάσεως του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών, που εκδόθηκε σε πρώτο βαθμό. Με την απόφαση αυτή κηρύχθηκε αθώος ο κατηγορούμενος Ε. Φ., ο οποίος μετά απο έγκληση της πολιτικώς ενάγουσας Ελληνικής Εταιρείας προς προστασία της Πνευματικής Ιδιοκτησίας ΑΕ, είχε κατηγορηθεί για παράβαση των άρθρων 1, 3 και 66 παρ. 1 του Ν. 2121/1993 περί πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και πολιτιστικών θεμάτων. Η απόφαση αυτή μπορούσε να προσβληθεί με το ένδικο μέσο της εφέσεως, τόσο από τον κατηγορούμενο, για τους αναφερόμενους στο άρθρο 486 παρ. 1 εδ. α' του Κ.Π.Δ λόγους, όσο και από την εισαγγελική αρχή (άρθρο 486 παρ. 1 εδ. γ' του αυτού Κώδικα). Καταχώριση της απόφασης αυτής στο κατά το άρθρο 473 παρ. 3 Κ.Π.Δ ειδικό βιβλίο δεν ήταν νομικώς αναγκαία και επομένως η τριακονθήμερη προθε-

σμία για την άσκηση από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου αιτήσεως αναιρέσεως άρχισε από τη δημοσίευσή της, η οποία έγινε την 23 Ιανουαρίου 1998. Συνεπώς η αίτηση αυτή, που ασκήθηκε στις 22.9.1998, είναι εκπρόθεσμη και πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη (άρθρο 476 παρ. 1 Κ.Π.Δ, όπως ήδη ισχύει). Ένα όμως μέλος του Δικαστηρίου, ο αρεοπαγίτης Θεόδωρος Μπάκας, έχει την ακόλουθη γνώμη: Η παραπάνω ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 505 παρ. 2 και 473 παρ. 3 του Κ.Π.Δ καταλήγει σε αποστέρηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου από το δικαίωμά του να προσβάλει με αναίρεση τις εκκλητές αποφάσεις, αφού πριν από την καταχώρισή τους δεν έχουν συνταχθεί οι αιτιολογίες τους και ως εκ τούτου είναι αδύνατος ο εντοπισμός λόγων αναιρέσεως. Ενόψει δε του ότι στην πρακτική κατά κανόνα η διάταξη του άρθρου 473 παρ. 3 εδ. β' του Κ.Π.Δ επεκτείνεται και στις εκκλητές αποφάσεις, επιβάλλεται να γίνει ερμηνευτικώς δεκτό ότι η προθεσμία προς α-

ναίρεση αφετηριάζεται και στις περιπτώσεις αυτές από την ως άνω καταχώριση. Η φράση του άρθρου 479 παρ. 2 του Κ.Π.Δ "από την έκδοσή του", που αναφέρεται στα βουλεύματα και στην οποία παραπέμπει η διάταξη του άρθρου 505 παρ. 2 εδ. α' Κ.Π.Δ, πρέπει να ερμηνευθεί ως έχουσα την έννοια της καταχωρίσεως στο ειδικό βιβλίο και όχι της δημοσιεύσεως της αποφάσεως. Επομένως, αφού η προσβαλλόμενη απόφαση καταχωρίστηκε στο ειδικό βιβλίο την 24.8.1998 και η αίτηση αναιρέσεως ασκήθηκε την 22.9.1998, θα έπρεπε, κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, να κριθεί εμπρόθεσμη και να παραπεμφθεί η υπόθεση στο παραπέμπαν Ε' Ποινικό Τμήμα, προκειμένου αυτό να εξετάσει το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων της αναιρέσεως. Για τους λόγους αυτούς, απορρίπτει την από 22 Σεπτεμβρίου 1998 αίτηση του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για αναίρεση της υπ' αριθμ. 5578/23.1.1998 αποφάσεως του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών.

Άρειος Πάγος (ΣΤ' Ποινικό Τμήμα) - Αριθ. 277/2014

Πρόεδρος: Γρηγόριος Κουτσόπουλος (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Νικόλαος Κωνσταντόπουλος, Κωνσταντίνος Φράγκος (Εισηγητής), Μαρία Βασιλάκη, Χρυσούλα Παρασκευά (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόροι: Αντώνιος Βγόντζας, Σπύρος Αρώνης

Άρθρα: 46 παρ. 1β, 48, 235, 370 Α παρ. 2 Π.Κ., 63, 82 – 84, 87, 170 παρ. 1 εδ. δ', 171 παρ. 2, 177 παρ. 2, 364 Κ.Π.Δ

Παθητική δωροδοκία. Αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος. Άμεση συνέργεια. Παράσταση πολιτικής αγωγής προς υποστήριξη της κατηγορίας εκ μέρους του τρίτου που έδωσε ή του ζητήθηκε το δώρο. Παρανόμως κτηθέντα αποδεικτικά μέσα. Απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο από τη χρησιμοποίησή τους. Αποδεικτικά μέσα κτηθέντα διά της τελέσεως του αδικήματος της παραβιάσεως του απορρήτου της τηλεφωνικής επικοινωνίας και της προφορικής συνομιλίας. Προϋποθέσεις πλήρωσης της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος. Ψηφιακός δίσκος με καταγεγραμμένη σε αυτόν συνομιλία συνιστά έγγραφο. Έμμεση εισαγωγή της καταγεγραμμένης, στον ψηφιακό δίσκο, συνομιλίας ή της απομαγνητοφώνησης της στην ακροαματική διαδικασία, μέσω μαρτυρικών καταθέσεων.

[...] 1. Στο άρθρο 235 Π.Κ., όπως ίσχυε μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 2 του Ν. 2802/2000 και πριν από την εκ νέου αντικατάσταση με το άρθρο δεύτερο παρ. 1 του Ν. 3666/2008, οριζόταν ότι "Τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ο υπάλληλος, ο οποίος κατά παράβαση των καθηκόντων του ζητεί ή λαμβάνει, άμεσα ή με την μεσολάβηση τρίτου, για τον εαυτό του ή για τρίτο, ωφελήματα οποιασδήποτε φύσης ή δέχεται υπόσχεση τούτων, προκειμένου να προβεί σε ενέργεια ή παράλειψη που ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά". Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι, κατά το χρονικό διάστημα στο οποίο ίσχυσε και το οποίο καταλαμβάνει τις πράξεις που αποδίδονται στον αναιρεσείοντα Β. Μ. και φέρονται τελεσθείσες την 3-4-2006, 19-7-2006 και 26-7-2006, για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της παθητικής δωροδοκίας (δωροληψίας) ήταν απαραίτητο, εκτός από την ιδιότητα του δράστη ως υπαλλήλου, κατά την έννοια των άρθρων 13 εδ. α' και 263 α του Π.Κ.: α) τα δώρα ή τα ανταλλάγματα τα οποία ζητούσε ή λάμβανε ο δράστης ή των οποίων εξασφάλιζε την υπόσχεση καταβολής, που δεν αρμόζουν σ' αυτόν, να εδίδοντο ή να υπήρχε υπόσχεση τούτων για μελλοντική ενέργεια ή παράλειψή του, χωρίς να ενδιαφέρει αν πραγματοποιήθηκε η μέλλουσα ενέργεια ή αν αυτός σκοπούσε σπουδαίως να εκτελέσει την εν λόγω ενέργεια και η ενέργεια ή παράλειψή του να περιλαμβάνεται στον κύκλο της αρμοδιότητάς του και να ανάγεται στην υπηρεσία του ή να αντίκειται στα καθήκοντά του, όπως διαγράφονται ή προκύπτουν από το νόμο ή τους υπηρεσιακούς κανονισμούς ή τις διαταγές ή τις οδηγίες των προϊσταμένων του ή την υπηρεσιακή

του σχέση ή τη φύση της υπηρεσίας (Ολ.Α.Π 6/1998, Ολ.Α.Π 1778/1993, Α.Π. 125/2013). Εάν επρόκειτο για ήδη τελειωμένη ενέργεια ή παράλειψη, η πράξη ήταν ανέγκλητη μη αξιόποινη (Α.Π. 1448/2011, 675/2007, 2282/ 2003, ενώ ήδη, μετά τη νέα αντικατάσταση του άρ. 235 ΠΚ δια του Ν. 3666/2008, τα δώρα μπορεί να αποβλέπουν τόσο σε μελλοντική όσο και σε τελειωμένη ενέργεια ή παράλειψη).

Περαιτέρω, κατά το άρ. 46 παρ. 1β Π.Κ., με την ποινή του αυτουργού τιμωρείται όποιος με πρόθεση παρέσχε άμεση συνδρομή στο δράστη κατά τη διάρκεια αυτής της πράξης και στην εκτέλεση της κύριας πράξης. Για τη στοιχειοθέτηση της άμεσης συνέργειας σε έγκλημα άλλου, βάσει της αρχής του περιορισμένου, παρακολουθητικού χαρακτήρα της συμμετοχής, που καθιερώνει το άρ. 48 του Π.Κ., απαιτείται, α) αφενός μεν ο άλλος (ο αυτουργός) να διαπράξει ή να αποπειραθεί τουλάχιστον να διαπράξει την άδικη πράξη, η οποία δεν καλύπτεται στη συγκεκριμένη περίπτωση, από κάποιο λόγο που να αίρει το άδικο αυτής, δηλαδή πράξη που συνιστά τέλεση ή απόπειρα τέλεσης της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, αφετέρου δε ο συνεργός να τελήσει πράξη υποστηρικτική της κύριας πράξης του αυτουργού, με άμεσα συνδεδεμένη με αυτή βοηθητική ενέργεια σε τρόπο, ώστε, χωρίς αυτή δεν θα ήταν δυνατή με βεβαιότητα η τέλεση του εγκλήματος. Απαιτείται η συμμετοχική αυτή δράση να μην ξεπερνά το χρονικό σημείο τελέσεως της κύριας πράξεως και ειδική αιτιολόγηση του τρόπου και των μέσων δράσης του άμεσου συνεργού. Στην περίπτωση κατά την οποία, για την πραγμάτωση της άδικης πράξεως απαιτείται και υπερχειλής δόλος,

πρέπει και ο άμεσος συνεργός τέτοιας πράξεως να πράττει με τον ίδιο δόλο (Α.Π. 1048/2011). Εξάλλου, η καταδικαστική απόφαση έχει την απαιτούμενη από τις διατάξεις των άρθρων 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του Κ.Π.Δ ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, η έλλειψη της οποίας ιδρύει τον προβλεπόμενο από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του ιδίου Κώδικα λόγο αναιρέσεως όταν εκτίθενται σε αυτή με σαφήνεια και πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις ή λογικά κενά, τα πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν και συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος για το οποίο καταδικάστηκε ο κατηγορούμενος και αναφέρονται οι αποδείξεις που τα θεμελιώνουν και οι νομικοί συλλογισμοί με βάση τους οποίους υπήχθησαν τα περιστατικά που αποδείχθηκαν στην ουσιαστική ποινική διάταξη που εφαρμόστηκε.

Για την ύπαρξη τέτοιας αιτιολογίας είναι παραδεκτή η αλληλοσυμπλήρωση του αιτιολογικού με το διατακτικό, που αποτελούν ενιαίο σύνολο και σε σχέση με τα αποδεικτικά μέσα πρέπει να προκύπτει από την απόφαση με βεβαιότητα, ότι έχουν ληφθεί υπόψη και εκτιμηθεί όλα τα αποδεικτικά μέσα στο σύνολο τους και όχι μόνο ορισμένα από αυτά. Για τη βεβαιότητα δε αυτή αρκεί να μνημονεύονται όλα έστω κατά το είδος τους (μάρτυρες, έγγραφα κ.λπ.) χωρίς ανάγκη ειδικότερης αναφοράς τους και μνείας του τι προέκυψε χωριστά από καθένα από αυτά, ενώ το γεγονός ότι εξαίρονται ορισμένα μόνον αποδεικτικά μέσα από αυτά, δεν υποδηλώνει ότι δεν λήφθηκαν υπόψη τα άλλα. [...]

2. Σύμφωνα με το άρθρο 171 παρ. 2 του Κ.Π.Δ, απόλυτη ακυρότητα, η οποία ιδρύει

λόγο αναιρέσεως της αποφάσεως κατά το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του ιδίου Κώδικα, επιφέρει και η παρά το νόμο παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, η οποία υπάρχει όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπό του οι όροι της ενεργητικής νομιμοποίησης για την άσκηση της πολιτικής αγωγής ή όταν δεν τηρήθηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο ασκήσεως και υποβολής της κατά το άρθρο 68 Κ.Π.Δ. Περαιτέρω, από τα άρθρα 63, 82-84 και 87 του Κ.Π.Δ προκύπτει ότι νομιμοποιείται ενεργητικά να παρασταθεί ως πολιτικώς ενάγων κατά την ποινική διαδικασία εκείνος που δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση ως παθών από το έγκλημα ή χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, τέτοιος δε είναι, όπως συνάγεται από τα άρθρα 914 και 932 του Α.Κ., εκείνος που άμεσα ζημιώθηκε ή υπέστη ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη από την αξιόποινη πράξη του δράστη.

Στο έγκλημα της παθητικής δωροδοκίας, το αδίκημα της δωροδοκίας (άρθρο 235 Π.Κ.), ναι μεν κατατάσσεται στα εγκλήματα τα σχετικά με την υπηρεσία (άρθρα 235-261 Π.Κ.), η τέλεση των οποίων προσβάλλει το γενικότερου ενδιαφέροντος έννομο αγαθό της καθαρότητας, του εννόμου και του ακεραίου της διεξαγωγής της δημοσίας υπηρεσίας και δεν προστατεύεται ο τρίτος από τον οποίο ζητούνται τα δώρα, εκ τούτου όμως δεν αποκλείεται η εξ αυτού επαγωγή συγκεκριμένης ζημίας και σε βάρος τρίτου, όταν πλήττεται ταυτοχρόνως με το δημόσιο και το ιδιωτικό έννομο συμφέρον αυτού, οπότε η παράσταση του τρίτου ως πολιτικώς ενάγοντος είναι δυνατή, ασκούμενη όμως από τις οριζόμενες υπό του νό-

μου διατυπώσεις, όταν κατηγορούμενος στην ποινική διαδικασία είναι δημόσιος υπάλληλος και η πράξη τελέσθηκε κατά την εκτέλεση της υπηρεσιακής του δραστηριότητας, οπότε αστικώς υπεύθυνο είναι το Δημόσιο, και ο τρίτος ο δίδων το δώρο ή το αντάλλαγμα έχει δικαίωμα παραστάσεως πολιτικής αγωγής μόνον όμως προς υποστήριξη της κατηγορίας (Α.Π. 1286/2003). Επίσης, επί παθητικής δωροδοκίας, νομιμοποιείται σε άσκηση πολιτικής αγωγής εκείνος, από τον οποίο ο υπάλληλος αξίωσε το δώρο, ακόμα και αν τελικά δεν έδωσε το δώρο, μόνον όμως προς υποστήριξη της κατηγορίας (Α.Π. 1445/2007). [...]

5. Κατά τη διάταξη του άρθρου 177 παρ. 2 Κ.Π.Δ "αποδεικτικά μέσα που έχουν αποκτηθεί με αξιόποινες πράξεις ή μέσω αυτών, δεν λαμβάνονται υπόψη για την κήρυξη της ενοχής, την επιβολή ποινής ή τη λήψη μέτρων εξαναγκασμού, εκτός αν πρόκειται για κακουργήματα που απειλούνται με απειλή ισόβιας κάθειρξης και εκδοθεί για το ζήτημα αυτό ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου". Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η χρησιμοποίηση στην ποινική δίκη απαγορευμένου αποδεικτικού μέσου προσβάλλει το δικαίωμα υπεράσπισης του κατηγορουμένου και δημιουργεί απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 171 παρ. 1 δ' Κ.Π.Δ. Από τη διάταξη δε του άρθρου 370 Α παρ. 2 Π.Κ. προκύπτει ότι "όποιος αθέμιτα παρακολουθεί με ειδικά τεχνικά μέσα ή αποτυπώνει σε υλικό φορέα προφορική συνομιλία μεταξύ τρίτων ή αποτυπώνει σε υλικό φορέα μη δημόσια πράξη άλλου τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται η πράξη του προηγούμενου εδαφίου και όταν ο δράστης αποτυπώ-

νει σε υλικό φορέα το περιεχόμενο της συνομιλίας του με άλλον χωρίς τη ρητή συναίνεση του τελευταίου". Η διάταξη αυτή θεσπίστηκε στα πλαίσια της γενικότερης προστασίας που παρέχεται στον άνθρωπο από τα αρθρ. 2 παρ 1, 5 παρ. 1, 9 Α και 19 του Συντάγματος για την προστασία της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής και γενικότερα της προσωπικότητας κάθε ανθρώπου. Η απαγόρευση αυτή αφορά εκδηλώσεις ή πράξεις της ιδιωτικής ζωής των τρίτων που είναι ικανές να επιφέρουν βλάβη στην προσωπικότητα και να μειώσουν την αξιοπρέπειά τους, αποσκοπείται δε με τον τρόπο αυτό η διασφάλιση της προστασίας των εννόμων αγαθών του ανθρώπου, που προστατεύονται από τις συνταγματικές αυτές διατάξεις. Η απαγόρευση όμως αυτή δεν περιλαμβάνει και τις πράξεις ή εκδηλώσεις προσώπων, οι οποίες ανεξάρτητα από τον τρόπο και τον χρόνο που γίνονται, δεν ανάγονται στη σφαίρα της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής τους, αλλά πραγματοποιούνται στα πλαίσια των ανατιθεμένων σε αυτούς υπηρεσιακών καθηκόντων και κατά την εκτέλεση τούτων, η οποία ως εκ της φύσεως και του είδους των εκπληρουμένων καθηκόντων υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική. Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 364 Κ.Π.Δ, στο ακροατήριο διαβάζονται και οι εκθέσεις των ανακριτικών υπαλλήλων, καθώς και τα υπόλοιπα έγγραφα που υποβλήθηκαν κατά την αποδεικτική διαδικασία και δεν αμφισβητήθηκε η γνησιότητά τους. Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων σαφώς συνάγεται, ότι η καταγραφή ιδιωτικής συνομιλίας με τεχνικά μέσα σε ψηφιακό δίσκο, ο οποίος αποτελεί αυτοτελές αποδεικτικό μέσο και δη έγγραφο, παραδεκτά λαμβάνεται

υπόψη από το δικαστήριο και συνεκτιμάται μαζί με τις άλλες αποδείξεις για το σχηματισμό της δικανικής του κρίσης, έστω και αν αυτό περιέχει και στηρίχθηκε σε αθέμιτη μαγνητοσκοπήηση με τεχνικά μέσα εκδηλώσεων του κατηγορουμένου, που πραγματοποιήθηκαν, όμως, στα πλαίσια των αναπιεμένων σ' αυτόν υπηρεσιακών καθηκόντων και κατά την εκτέλεσή τους, η οποία υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική. Συνεπώς η λήψη υπόψη από το δικαστήριο του ως άνω εγγράφου δεν δημιουργεί ακυρότητα και δεν ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α λόγο αναιρέσεως (Α.Π. 1202/2011, 954/2006). Στην προκειμένη περίπτωση, το Τριμελές Εφετείο Αθηνών, στο προπαρατεθέν αιτιολογικό του, προκειμένου να καταλήξει στην καταδικαστική για τον αναιρεσείοντα υπάλληλο Πολεοδομίας Β. Μ. κρίση του για τέλεση παθητικής δωροδοκίας, συνεκτίμησε τις μαρτυρικές καταθέσεις και όλα τα αναγνωσθέντα στο ακροατήριο έγγραφα, στα οποία δεν συμπεριλαμβάνεται κανένας ψηφιακός δίσκος καταγραφής συνομιλιών ή κάποιο έγγραφο απομαγνητοφωνήσεως αυτού. Επίσης το δικαστήριο δεν αναφέρει πουθενά στο αιτιολογικό του κατάθεση μάρτυρος για μαγνητοφώνηση συνομιλίας μηνυτή και κατηγορουμένων σχετικά με τη δωροδοκία που αποδείχθηκε ή ότι στηρίζει την περί ενοχής κρίση του σε κάποια τέτοια κατάθεση μάρτυρος μηνυτή ή δημοσιογράφου για μαγνητοφωνήσεις, ή άκουσμα αυτών, από τις οποίες να προκύπτει και η δωροδοκία. Η απλή αναφορά δε στο άνω αιτιολογικό ότι ο μηνυτής μετέβη στην Υπηρεσία Ειδικών Υποθέσεων, όπου κατέθεσε για τα γεγονότα της δωροδοκίας και παρέδωσε το C.D., που είχε καταγράψει τις συνομιλίες του, εί-

ναι διηγηματική και από αυτή δε συνάγεται ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη του για την ενοχή τον εν λόγω μη αναγνωσθέντα ψηφιακό δίσκο και τις αναφερόμενες σε αυτό μαγνητοφωνημένες συνομιλίες απομαγνητοφωνημένες, ήτοι ότι συνεκτιμήθηκε παράνομο αποδεικτικό μέσο, αλλά το δικαστήριο συναξιολόγησε πλείστα όσα άλλα νόμιμα αποδεικτικά μέσα που αναφέρει ειδικώς στο αιτιολογικό του αυτό. Επομένως εφόσον το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του το περιεχόμενο των συνομιλιών το οποίο προέκυψε από παράνομη παρακολούθηση σε ανοιχτή ακρόαση χωρίς προηγούμενη άρση του απορρήτου με βούλευμα του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου, δεν έλαβε υπόψη του απαγορευμένο αποδεικτικό μέσο. Επίσης οι απλές αναφορές, στην κατάθεση μάρτυρα του μηνυτή Π. Κ. (και όχι στο αιτιολογικό), ότι "προέβη με δημοσιογράφο σε καταγραφή των συνομιλιών τους, ήταν τρεις μαγνητοφωνήσεις από εμένα, την απομαγνητοφώνηση δεν την έκανα εγώ" και του μάρτυρα κατηγορίας Γ. Σ., "εγώ άκουσα μεταγενέστερα τις συνομιλίες που έχουν καταγραφεί κ.λπ.", που υπάρχουν στα πρακτικά, εφόσον το δικαστήριο δεν αναφέρεται στις καταθέσεις αυτές και δε χρησιμοποιεί τις εν λόγω συνομιλίες και απομαγνητοφωνήσεις ή το περιεχόμενο των συνομιλιών αυτών, μέσω των μαρτυρικών αυτών καταθέσεων, αλλά απλώς τις αναφέρει ιστορικά σαν γεγονότα καταγραφής συνομιλιών και όχι το περιεχόμενο αυτών, ουδεμία ακυρότητα της διαδικασίας επήλθε και γι' αυτό, ο σχετικός τέταρτος και πέμπτος λόγος αναιρέσεως από το άρθρο 171 παρ. β 1δ, 177 παρ. 2 και 510 παρ. 1 στοιχ. Α του Κ.Π.Δ, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Άρειος Πάγος (Α΄ Ποινικό Τμήμα) - Αριθ. 1017/2012

Πρόεδρος: Ερωτόκριτος Καλούδης (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Γεράσιμος Φουρλάνος, Στυλιανή Γιαννούκου, Ειρήνη Κιουρκτσόγλου – Πετρουλάκη (Εισηγήτρια), Δήμητρα Λεοντάρη - Μπουρνάκα (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόροι: Ζωή Σπυροπούλου, Φώτιος Κουντουριώτης

Άρθρα: 79 παρ. 1 Ν. 5960/1933, 113 Π.Κ., 63, 64, 68, 139, 171 παρ. 2, 183, 338 παρ. 1, 510 παρ. 1 περ. δ΄ Κ.Π.Δ, 932, 937 Α.Κ.

Ακάλυπτη επιταγή. Ποινική ευθύνη εκδότη. Δεν απαιτείται άμεσος δόλος. Παράσταση πολιτικής αγωγής για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Παραγραφή αξιώσεως (Α.Κ. 937). Μακρότερη η παραγραφή, αν η αδικοπραξία συνιστά και κολάσιμη πράξη. Στον ως άνω χρόνο δεν υπολογίζεται η αναστολή της παραγραφής. Διακοπή παραγραφής. Ένσταση αποβολής της πολιτικής αγωγής λόγω παραγραφής. Παραδεκτό υποβολής της. Ένσταση πλαστότητας της επιταγής με τη μορφή της νόθευσης εγγράφου. Απαράδεκτη η προβολή της, αφού προβλήθηκε το πρώτον στην κατ' έφεση δίκη, χωρίς να αποτελεί λόγο εφέσεως. Αίτημα διενέργειας πραγματογνωμοσύνης.

[...] Κατά τη διάταξη του άρθρου 79 παρ. 1 Ν. 5960/1933 "περί επιταγής" (κατά την αρχική του διατύπωση και προ της αντικαταστάσεώς του με το άρθρο 1 του Ν.Δ. 1325/1972) "εκείνος που εκδίδει εν γνώσει επιταγή μη πληρωθείσα επί πληρωτή παρά τω οποίω δεν έχει αντίστοιχα διαθέσιμα κεφάλαια, κατά το χρόνο της έκδοσης ή της πληρωμής, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή ή με εκατέρω των ποινών αυτών". Η διάταξη αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 Ν.Δ. 1325/1972 και ορίσθηκε ότι "εκείνος που εκδίδει επιταγή μη πληρωθείσα επί πληρωτή παρά τω οποίω δεν έχει αντίστοιχα διαθέσιμα κεφάλαια κατά τον χρόνο της έκδοσης της επιταγής ή της πληρωμής αυτής, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον δέκα χιλιάδων δραχμών". Από τη διάταξη αυτή, από την οποίαν απαλείφθηκε το "εν γνώσει" της προηγούμενης ρυθμίσεως, προκύπτει ότι το έγκλημα της εκδόσεως ακάλυπτου επιταγής είναι τυπικό

και για την στοιχειοθέτησή του απαιτείται αντικειμενικά μεν 1) έκδοση τυπικά εγκύρης επιταγής, δηλαδή συμπλήρωση επί του εντύπου της επιταγής των στοιχείων που προβλέπονται στο νόμο, 2) υπογραφή του εκδότη, στη θέση υπογραφής του εκδότη, αδιάφορα αν η επιταγή εκδίδεται για ατομικό του χρέος και σύρεται επί προσωπικού του λογαριασμού, ή για χρέος άλλου και εταιρείας που εκπροσωπείται από αυτόν και σύρεται επί λογαριασμού του άλλου ή της εταιρείας, 3) εμπρόθεσμη εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή και 4) έλλειψη αντιστοίχων διαθεσίμων κεφαλαίων στον πληρωτή, τόσο κατά το χρόνο εκδόσεως όσο και κατά το χρόνο εμφανίσεως της επιταγής προς πληρωμή, υποκειμενικά δε, γνώση και θέληση των στοιχείων της πράξεως, της εκδόσεως δηλαδή επιταγής, που είναι ακάλυπτη. Με την νέα δηλαδή ρύθμιση, αρκεί ο απλός (ή ενδεχόμενος) και δεν απαιτείται άμεσος δόλος, με την έννοια της εν γνώσει ορισμένου περιστατικού τελέσεως της πρά-

ξεως. Για να είναι, δηλαδή, αξιόποινη η πράξη της εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής, αρκεί ο εκδότης αυτής σε επίπεδο γνωστικό να γνωρίζει ακόμη και ως ενδεχόμενο και σε επίπεδο βουλευτικό να επιδιώκει ή απλά να αποδέχεται όλα τα απαιτούμενα στοιχεία για την πραγμάτωση της αντικειμενικής υποστάσεως του εν λόγω εγκλήματος, μεταξύ των οποίων είναι και η έλλειψη διαθέσιμων κεφαλαίων. Όταν συνεπώς, στην καταδικαστική απόφαση για έκδοση ακάλυπτης επιταγής διαλαμβάνεται, ότι ο δράστης ενήργησε εκ προθέσεως (εκ δόλου), σημαίνει ότι γνωρίζει και αποδέχεται όλα τα στοιχεία που κατά νόμο απαρτίζουν την έννοια της αξιόποινης πράξεως του άρθρου 79 παράγραφος 1 του Ν. 5960/1933, μεταξύ των οποίων είναι και η έλλειψη διαθέσιμων κεφαλαίων στην πληρώτρια Τράπεζα. Ήτοι, για την πληρότητα της αιτιολογίας της καταδικαστικής αποφάσεως για το παραπάνω έγκλημα δεν είναι απαραίτητο να γίνεται σ' αυτή και ειδική αναφορά σε "γνώση" του εκδότη της επιταγής για την ανυπαρξία διαθέσιμων κεφαλαίων στην πληρώτρια Τράπεζα, όπως απαιτούσε η προαναφερόμενη διάταξη πριν από την τροποποίησή της από το άρθρο 1 του Ν.Δ. 1325/1972. Εξάλλου, έλλειψη, της κατά τα άρθρο 93 παρ. 3 του Συντάγματος παρ. 3 και 139 Κ.Π.Δ ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας, που ιδρύει λόγο αναιρέσεως της καταδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 510 παρ. 1 περ. Δ' Κ.Π.Δ, υπάρχει στην καταδικαστική απόφαση όταν δεν εκτίθενται σ' αυτήν με πληρότητα, σαφήνεια και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίχθηκε η κρίση του Δικαστηρίου για τη συν-

δρομή των αντικειμενικών και υποκειμενικών στοιχείων του εγκλήματος, οι αποδείξεις που τα θεμελίωσαν και οι νομικοί συλλογισμοί με τους οποίους έγινε η υπαγωγή των περιστατικών που αποδείχθηκαν στην ουσιαστική ποινική διάταξη που εφαρμόστηκε. Για την ύπαρξη τέτοιας αιτιολογίας είναι παραδεκτή η αλληλοσυμπλήρωση του αιτιολογικού με το διατακτικό που αποτελούν ενιαίο σύνολο. Ειδικότερα, ως προς την αιτιολόγηση του δόλου, η ύπαρξή του ενυπάρχει στη θέληση της παραγωγής των περιστατικών που συγκροτούν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος και προκύπτει από τις ειδικότερες συνθήκες τέλεσής του. Ειδική αιτιολογία του δόλου απαιτείται αν αξιώνονται από το νόμο πρόσθετα στοιχεία για την υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος, τέτοια, όμως, πρόσθετα στοιχεία, μετά την κατά τα ανωτέρω τροποποίηση του άρθρου 79 παρ. 1 του Ν. 5960/1933, δεν αξιώνονται επί του εγκλήματος της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής. Σε σχέση με τα αποδεικτικά μέσα, αρκεί να αναφέρονται κατ' είδος γενικώς, χωρίς να εκτίθεται τι προέκυψε χωριστά εξ ενός εκάστου αυτών. Ούτε είναι απαραίτητη η αξιολογική συσχέτιση και σύγκριση των διαφόρων αποδεικτικών μέσων και των μαρτυρικών καταθέσεων μεταξύ των, ούτε απαιτείται να ορίζεται ποιο βαρύνει περισσότερο για τον σχηματισμό της δικαστικής κρίσεως. Απαιτείται μόνο να προκύπτει ότι το δικαστήριο έλαβε υπόψη του και συνεκτίμησε, για τον σχηματισμό της δικανικής του πεποιθήσεως, όλα τα αποδεικτικά στοιχεία και όχι μόνο μερικά εξ αυτών κατ' επιλογήν, όπως αυτό επιβάλλουν οι διατάξεις των άρθρων 177 παρ. 1 και 178

Κ.Π.Δ (Ολ.Α.Π 1/2005). [...]
 [...] Κατά τη διάταξη του άρθρου 171 παρ. 2 Κ.Π.Δ, απόλυτη ακυρότητα, που δημιουργεί λόγο αναιρέσεως της αποφάσεως κατά το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του Κ.Π.Δ, η οποία λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, ακόμη και στον Άρειο Πάγο, επιφέρει και η παρά το νόμο παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος στη διαδικασία του ακροατηρίου. Τέτοια ακυρότητα υπάρχει όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του πολιτικώς ενάγοντος οι όροι της ενεργητικής και παθητικής νομιμοποιήσεως για την άσκηση της πολιτικής αγωγής, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 64 του Κ.Π.Δ. Από την αξιόποινη πράξη της εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής, υφίσταται άμεσα ηθική βλάβη, ο νόμιμος κομιστής αυτής κατά το χρόνο της εμφανίσεώς της στην πληρώτρια τράπεζα, ο οποίος ως άμεσα ζημιωθείς νομιμοποιείται ενεργητικά να παρασταθεί ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου για τη βλάβη αυτή. Κάθε άλλη έλλειψη ή πλημμέλεια που αφορά την παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος, δεν επιφέρει απόλυτη ακυρότητα, εφόσον οι πλημμέλειες αυτές αφορούν απλώς το συμφέρον του δικαιούχου και όχι του κατηγορουμένου ούτε πλήττουν τη δημόσια τάξη. Απόλυτη ακυρότητα όμως επέρχεται και όταν παραβιάστηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο ασκήσεως της υποβολής αυτής κατά το άρθρο 68 του Κ.Π.Δ. Τέτοια πλημμέλεια είναι και εκείνη που δημιουργείται στην περίπτωση, κατά την οποία η ασκούμενη αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης από το αδίκημα έχει υποπέσει στην πενταετή πα-

ραγραφή του άρθρου 937 Α.Κ. Στο άνω άρθρο 937 του Α.Κ. ορίζεται ότι η απαίτηση από αδικοπραξία παραγράφεται μετά πενταετία αφότου ο παθών έμαθε την ζημία και τον υπαίτιο σε αποζημίωση εάν δε η αδικοπραξία αποτελεί συνάμα κολάσιμη πράξη που κατά τον ποινικό νόμο υπόκειται σε μακρότερη παραγραφή, αυτή ισχύει και για την απαίτηση αποζημιώσεως. Στην παραπάνω πενταετή παραγραφή υπόκειται και η κατ' άρθρο 932 Α.Κ. αξίωση χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης. Για την διαπίστωση αν η ποινική παραγραφή της καλύπτουσας την αδικοπραξία κολάσιμης πράξης είναι μακρότερη ή όχι της αστικής παραγραφής, λαμβάνεται υπόψη ο χαρακτηρισμός της κολάσιμης πράξης ως κακουργήματος, πλημμελήματος ή πταίσματος και η προβλεπόμενη από τον ποινικό κώδικα ή άλλους ποινικούς νόμους παραγραφή, όπως αυτή, ως προς τη διάρκεια της, καθορίζεται στο άρθρο 111 του Π.Κ. ή άλλο ειδικό ποινικό νόμο και η οποία, προκειμένου για τα πλημμελήματα, είναι πενταετής και κατά τη διάταξη του άρθρου 17 του Π.Κ. αρχίζει από το χρόνο κατά τον οποίο ο υπαίτιος ενήργησε ή όφειλε να ενεργήσει, δηλαδή, η αφετηρία της ποινικής παραγραφής μπορεί να είναι διαφορετική από εκείνη της αστικής από αδικοπραξία απαιτήσεως κατά το άρθρο 937 παρ. 1 Α.Κ. Για τη διακρίβωση εάν, προκειμένου περί πλημμελημάτων, η ποινική παραγραφή είναι μακρότερη ή όχι σε σύγκριση με την αστική παραγραφή, δεν υπολογίζεται το οριζόμενο από την παρ. 3 του άρθρου 113 του Π.Κ. μέγιστο διάστημα της τριετούς αναστολής, κατά το οποίο διαρκεί η κυρία διαδικασία και έως ότου γίνει αμετάκλη-

τη η καταδικαστική απόφαση (Πολ. Ολ.Α.Π 21/2003). Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 261 του Α.Κ. την παραγραφή διακόπτει η έγερση αγωγής, η δε με τον τρόπο αυτό διακοπείσα παραγραφή αρχίζει και πάλι από την τελευταία διαδικαστική πράξη των διαδικασιών ή του δικαστηρίου, κατά δε το άρθρο 270 Α.Κ., αν η παραγραφή διακόπηκε ο χρόνος που πέρασε έως τότε δεν υπολογίζεται και αφότου περατώθηκε η διακοπή αρχίζει νέα παραγραφή. Τέτοια άσκηση αγωγής που διακόπτει την παραγραφή, συνιστά και η κατά την ποινική διαδικασία με τη δήλωση παραστάσεως πολιτικής αγωγής εισαγωγή προς δικαστική κρίση της αξιώσεως για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Η παραγραφή της πολιτικής αγωγής δεν λαμβάνεται υπόψη αντεπάγγελα, έστω και αν προκύπτει από το αποδεικτικό υλικό και πρέπει να προβληθεί από τον κατηγορούμενο στο πρωτόδικο δικαστήριο, αν παρίσταται, μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, άλλως, αν ήταν απών στον πρώτο βαθμό, πρέπει να προβάλλεται με ειδικό λόγο εφέσεως κατά της ερήμην καταδικαστικής απόφασης.

Τούτο δε διότι το ποινικό δικαστήριο ερευνά μεν την ενεργητική νομιμοποίηση του δικαιούχου, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις, κατά το κεφάλαιο όμως της αποφάσεως με το οποίο επιλαμβάνεται της πολιτικής αγωγής και επιδικάζει αυτήν, ενεργεί ως πολιτικό δικαστήριο και δεν έχει εξουσία αντεπάγγελτης ενεργείας, αλλά ενεργεί κατ' ένσταση του υπόχρεου. Εφόσον όμως, η ένσταση της παραγραφής διατυπώνεται από τον κατηγορούμενο κατά τρόπο σαφή και ο-

ρισμένο (άρθρο 262 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ), το Δικαστήριο υποχρεούται να απαντήσει επ' αυτής, αφού η τυχόν βασιμότητά της συνεπάγεται την έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης της πολιτικής αγωγής και, συνακόλουθα, τη μη δυνατότητα αυτής να παρασταθεί στο ποινικό δικαστήριο, προς ικανοποίηση αξιώσεών της. Η ένσταση αυτή, εφόσον κατά την εκδίκαση της υποθέσεως στο πρωτόδικο δικαστήριο έχει υποκύψει σε παραγραφή η αξίωση του πολιτικώς ενάγοντος, κατά το αστικό δίκαιο (937 Α.Κ.), πρέπει να προβάλλεται, κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο και πριν την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας και δεν μπορεί να προβληθεί σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας, δηλαδή, στο ακροατήριο, το πρώτον, κατά τη συζήτηση στο εφετείο της υποθέσεως, μέσα στα πλαίσια του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως που ασκήθηκε, από τον κατηγορούμενο, εφόσον δεν προβλήθηκε με λόγο της εφέσεως αυτού, αφού, κατά το άρθρο 502 παρ. 2 Κ.Π.Δ, το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο έχει εξουσία να κρίνει επί εκείνων μόνο των μερών της πρωτόδικης αποφάσεως, στα οποία αναφέρονται οι λόγοι εφέσεως (Α.Π. 944/2011, Α.Π. 128/2012). [...]

[...] Κατά τη διάταξη του άρθρου 338 παρ. 1 Κ.Π.Δ, αν κατά την ποινική δίκη προβληθεί ως πλαστό κάποιο έγγραφο, το δικαστήριο ερευνά κατά το δυνατό τη γνησιότητα αυτού και, αν παρουσιασθούν ενδείξεις κατά ορισμένου προσώπου, αυτός που διευθύνει τη συζήτηση διατάσσει τη σύλληψη και την παραπομπή του στον αρμόδιο εισαγγελέα. Αν η πλαστογραφία αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο, το δικαστήριο πράττει, όσα ορίζονται στο άρ-

θρο 38, χωρίς, με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου, να ερευνήσει το βάσιμο της κατηγορίας. Κατά δε την παρ. 2, αν, κατά την κρίση του δικαστηρίου, το έγγραφο είναι αναγκαίο για την απόφαση στην κύρια υπόθεση, το δικαστήριο ερευνά σε κάθε περίπτωση τη γνησιότητα αυτού και μόνο όταν κρίνει, ότι υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις για την πλαστότητά του, αναβάλλει με ειδικώς αιτιολογημένη απόφασή του τη δίκη, ωστόσο περατωθεί η διαδικασία για την πλαστογραφία. Άλλως, απορρίπτει το σχετικό αίτημα για την κήρυξη του εγγράφου ως πλαστού και προχωρεί στην έρευνα του βασίμου της κατηγορίας (Α.Π. 845/2002).

Εξάλλου όπως προκύπτει από τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 εδ. 1 και 3 Κ.Π.Δ πρέπει να αιτιολογούνται ειδικά και εμπεριστατωμένα όλες οι δικαστικές αποφάσεις χωρίς εξαίρεση, επομένως και η παρεμπίπτουσα απόφαση με την οποία απορρίπτεται το αίτημα να κηρυχθεί έγγραφο, ως πλαστό. Έλλειψη αιτιολογίας της απόφασης αυτής, η οποία ιδρύει λόγο αναιρέσεως, κατά το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' Κ.Π.Δ, συντρέχει όταν δεν περιέχονται σ' αυτήν τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία προέκυψαν από την ακροαματική διαδικασία και στα οποία στηρίχθηκε η κρίση του δικαστηρίου για την απόρριψη του εν λόγω αιτήματος, οι αποδείξεις από τις οποίες προέκυψαν τα περιστατικά αυτά, καθώς και οι σκέψεις υπαγωγής των περιστατικών στην πιο πάνω διάταξη του άρθρου 338 Κ.Π.Δ. Εφόσον απορριφθεί το αίτημα αυτό χωρίς ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία και στη συνέχεια, μετά από έρευνα του βασίμου της κατηγορίας, κηρυ-

χθεί ένοχος ο κατηγορούμενος, ιδρύεται ο αναιρετικός λόγος του άρθρου 510 παρ. 1 στοιχ. Η' Κ.Π.Δ με τη μορφή της αρνητικής υπέρβασης εξουσίας. [...]

[...] Τέλος, κατά το άρθρο 183 Κ.Π.Δ, αν απαιτούνται ειδικές γνώσεις ορισμένης επιστήμης ή τέχνης για να γίνει ακριβής διάγνωση και κρίση κάποιου γεγονότος, οι ανακριτικοί υπάλληλοι ή το δικαστήριο μπορούν αυτεπαγγέλτως ή με αίτηση κάποιου διαδίκου ή του Εισαγγελέα να διατάξουν πραγματογνωμοσύνη. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης απόκειται στην κυριαρχική κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, η οποία είναι αναιρετικά ανέλεγκτη. Όταν, όμως, υποβληθεί από τον κατηγορούμενο τέτοιο αίτημα και υπό την προϋπόθεση ότι αυτό είναι σαφές και ορισμένο, το δικαστήριο οφείλει όχι μόνον να απαντήσει σ' αυτό, αλλά, σύμφωνα με τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 Κ.Π.Δ, να διαλάβει ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία στη σχετική απόφαση του. Διαφορετικά, αν δηλαδή παραλείψει να απαντήσει στο ανωτέρω αίτημα ή δεν αιτιολογήσει, ειδικά και εμπεριστατωμένα την τυχόν απορριπτική του απόφαση, δημιουργείται, αντιστοίχως, λόγος αναιρέσεως της αποφάσεως για έλλειψη ακροάσεως ή έλλειψη αιτιολογίας, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ή Δ' Κ.Π.Δ. Η αιτιολογία αυτή δεν είναι απαραίτητο να είναι αυτοτελής, αλλά μπορεί να διατυπώνεται σε συνδυασμό προς τις παραδοχές του σκεπτικού της αποφάσεως για την ενοχή, ως αποτελούσα ενιαίο σύνολο μ' εκείνες (Α.Π. 2482/2009).

Άρειος Πάγος (ΣΤ' Ποινικό Τμήμα) - Αριθ. 129/2012

Πρόεδρος: Γεώργιος Χρυσικός (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Αιμιλία Λίτινα, Κωνσταντίνος Φράγκος, Ιωάννης Γιαννακόπουλος (Εισηγητής), Ειρήνη Κιουρκτσόγλου - Πετρουλάκη (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόρος: Κωνσταντίνος Καλονόμος

Άρθρα: 1 παρ. 1 Α.Ν. 690/1945, 14 παρ. 2 και 4 Ν. 2810/2000, 94, 98 Π.Κ., 139, 510 παρ. 1 Κ.Π.Δ

Μη καταβολή αποδοχών κατ' εξακολούθηση. Αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος. Γνήσιο έγκλημα παραλείψεως. Εκπροσώπηση αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων. Ποινική ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου του συνεταιρισμού ή του προέδρου ή μέλους αυτού ή και τρίτου. Η καταδικαστική απόφαση στερείται της απαιτούμενης αιτιολογίας όταν δεν παρατίθενται σ' αυτήν με πληρότητα και σαφήνεια η ιδιότητα του κατηγορουμένου ως νόμιμου εκπροσώπου του συνεταιρισμού, ο χρόνος που διήρκεσε η σύμβαση εργασίας, οι μηνιαίες τακτικές και έκτακτες αποδοχές, το σύνολο των αποδοχών, το καταβληθέν στον εργαζόμενο ποσό των αποδοχών έναντι των συνολικών, ο χρόνος που έπρεπε να καταβληθούν οι οφειλόμενες αποδοχές και ο τρόπος ορισμού του ύψους και του χρόνου καταβολής των αποδοχών.

[...] Κατά τη διάταξη του άρθρου μόνου παρ. 1 του Α.Ν. 690/1945, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 παρ. 1 του Ν. 2336/1995, τιμωρείται με τις αναφερόμενες σ' αυτό ποινές, κάθε εργοδότης ή διευθυντής ή επιτετραμμένος ή με οποιονδήποτε τίτλο εκπρόσωπος οποιασδήποτε επιχείρησης, εκμετάλλευσης ή εργασίας, ο οποίος δεν καταβάλλει εμπρόθεσμα στους απασχολούμενους σε αυτόν τις οφειλόμενες συνεπεία της σύμβασης ή της σχέσης εργασίας πάσης φύσεως αποδοχές, που καθορίζονται είτε από τη σύμβαση εργασίας, είτε από συλλογικές συμβάσεις εργασίας, είτε από αποφάσεις διαιτησίας, είτε από το νόμο ή έθιμο, είτε σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3198/1955, συνεπεία της θέσεως των εργαζομένων σε κατάσταση διαθεσιμότητας. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι το προβλεπόμενο από αυτή ως άνω πλημμέλημα τιμωρείται ως γνήσιο έγκλημα παραλείψεως, το οποίο συντελείται ευθύς ως ο υπόχρεος παραλείπει να καταβάλλει στο δικαιούχο μισθωτό τις οφειλόμενες σ' αυτόν αποδοχές ή άλλης φύσεως χορηγίες, μέσα

στην προθεσμία που ορίζεται είτε από τη σύμβαση είτε από το νόμο ή το έθιμο, είτε από τις διοικητικές πράξεις. Περαιτέρω κατά το άρθρο 14 παρ. 2 του Ν. 2810/2000 "περί Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων", "το ΔΣ εκπροσωπεί το συνεταιρισμό δικαστικώς και εξωδίκως. Την εκπροσώπηση του αυτή μπορεί να την αναθέτει στον πρόεδρο ή σε άλλο μέλος του ή στον κατά την παρ. 9 του άρθρου αυτού γενικό διευθυντή (μάνατζερ). Το ΔΣ μπορεί επίσης να αναθέτει την άσκηση αρμοδιοτήτων του σε μέλος αυτού ή στέλεχος ή υπάλληλο του συνεταιρισμού". Ορίζεται δε, με την παρ. 4 του ίδιου άρθρου, ότι "το ΔΣ είναι αρμόδιο να αποφασίζει για κάθε θέμα που αφορά στη διοίκηση του συνεταιρισμού, στη διαχείριση της περιουσίας και των υποθέσεών του και στην επιδίωξη του σκοπού του. Οι αρμοδιότητες του ΔΣ καθορίζονται στο καταστατικό". Έτσι, κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα, ο νόμος για την ύπαρξη ποινικής ευθύνης, ως προς τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις, απαιτεί την ευθύνη του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ), ως συλλογικού

(ενδοσυνεταιριστικού) οργάνου, είτε την ευθύνη του Προέδρου ή μέλους αυτού ή και τρίτου, εφόσον έχει ληφθεί σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) του συνεταιρισμού ή έχει υπογραφεί σχετική σύμβαση. Τέλος, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 98 και 94 του Π.Κ., προκύπτει ότι η εξειδίκευση του χρόνου τελέσεως των μερικότερων πράξεων του κατ' εξακολούθηση εγκλήματος, που διατηρούν την αυτοτέλειά τους, δεν είναι κατ' αρχήν αναγκαία, εκτός αν για μια ή περισσότερες πράξεις συντρέχει λόγος εξαλείψεως του αξιολογίου, όπως παραγραφή, η οποία αρχίζει από την ημέρα της τελέσεως καθεμιάς από τις μερικότερες πράξεις, ή όταν συντρέχει λόγος απαράδεκτου ή αναστολής της διώξεως ή ανέγκλητου κ.λπ. Η παράλειψη δε αυτού του στοιχείου από την καταδικαστική απόφαση, όταν απαιτείται, συνιστά έλλειψη της απαιτούμενης από τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του Κ.Π.Δ ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας, που ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του ίδιου Κώδικα προβλεπόμενο λόγο αναιρέσεως. Εξάλλου, η καταδικαστική απόφαση στερείται την απαιτούμενη από τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του Κ.Π.Δ ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία και ιδρύεται εκ τούτου λόγος αναιρέσεώς της από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ' του Κ.Π.Δ, όταν δεν αναφέρονται σ' αυτή, με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν από την αποδεικτική διαδικασία, στα οποία στηρίχθηκε η κρίση του δικαστηρίου για τη συνδρομή των αντικειμενικών και υποκειμενικών στοιχείων του εγκλήματος, οι αποδείξεις που τα θεμελιώνουν και οι νομικές σκέψεις υπαγωγής των περιστατικών αυτών στην εφαρμοσθείσα

ουσιαστική ποινική διάταξη. Για την ύπαρξη τέτοιας αιτιολογίας είναι παραδεκτή η αλληλοσυμπλήρωση του αιτιολογικού με το διατακτικό της αποφάσεως, τα οποία αποτελούν ενιαίο σύνολο, δεν υπάρχει δε έλλειψη αιτιολογίας και στην περίπτωση που αυτή εξαντλείται σε επανάληψη του διατακτικού της αποφάσεως, το οποίο, όμως, εκτός από τα τυπικά στοιχεία του κατηγορητηρίου, περιέχει και πραγματικά περιστατικά τόσο αναλυτικά και με τόση πληρότητα, ώστε να καθίσταται περιττή η διαφοροποίηση της διατυπώσεως του σκεπτικού της.

Ειδικότερα, η καταδικαστική απόφαση για παράβαση της ως άνω διατάξεως του Α.Ν. 690/1945 στερείται της απαιτούμενης αιτιολογίας, όταν δεν εκτίθενται σ' αυτήν με πληρότητα και σαφήνεια, πλην των προαναφερόμενων, η ιδιότητα του κατηγορουμένου (εργοδότης, διευθυντής κ.λπ. και προκειμένου περί Αγροτικού Συνεταιρισμού, η ιδιότητα υπό την οποία ενήργησε και εκπροσώπησε το Συνεταιρισμό ο κατηγορούμενος), ο χρόνος κατά τον οποίο διήρκεσε η σύμβαση εργασίας, οι μηνιαίες τακτικές αποδοχές και οι έκτακτες, εφόσον το ύψος αυτών δεν είναι δυνατόν να προκύψει με απλή διαίρεση του συνόλου των αποδοχών που δεν καταβλήθηκαν με τους μήνες που αναλογούν σ' αυτές κατά το κατηγορητήριο, το σύνολο αυτών, το ποσό που καταβλήθηκε στον εργαζόμενο έναντι αυτών, ώστε, με την αφαίρεση αυτού από το σύνολο των δικαιούμενων, να προκύπτει το οφειλόμενο υπόλοιπο, ο χρόνος που έπρεπε να καταβληθούν οι οφειλόμενες από τον κατηγορούμενο αποδοχές στον εργαζόμενο και αν το ύψος των αποδοχών και ο χρόνος καταβολής τους είχε οριστεί από ατομική σύμβαση εργασίας ή διαιτητική απόφαση ή από το νόμο ή από το έθιμο.

Άρειος Πάγος (Ε΄ Ποινικό Τμήμα) - Αριθ. 1317/2010

Πρόεδρος: Κωνσταντίνος Κούκλης (Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου)

Δικαστές: Χαράλαμπος Δημάδης (Εισηγητής), Βιολέττα Κυτέα, Γεώργιος Αδαμόπουλος, Αικατερίνη Βασιλακοπούλου - Κατσαβριά (Αρεοπαγίτες)

Δικηγόροι: Ζωή Στυροπούλου, Φώτιος Κουντουριώτης

Άρθρα: 15, 28, 302 παρ. 1 Π.Κ., 63, 64, 68, 84, 171 παρ. 2, 510 παρ. 1 περ. α΄, θ΄ Κ.Π.Δ, 26, 914, 932 Α.Κ., 64 παρ. 2 Κ.Πολ.Δ

Ανθρωποκτονία εξ αμελείας. Έννοια αμέλειας. Έγκλημα τελούμενο διά παραλείψεως. Έννοια ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης. Πηγές αυτής. Γενικός Κανονισμός Διμένος. Αναδρομική ισχύς ουσιαστικών νομικών διατάξεων. Πραγματικά περιστατικά. Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Άρθρο 26 Α.Κ. Οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκαιο της πολιτείας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα. Ανεπίτρεπτη μεταβολή της κατηγορίας. Έννοια. Προϋποθέσεις συνδρομής της. Ορθότερος νομικός χαρακτηρισμός. Η παραδοχή, από το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο πραγματικών περιστατικών, πέραν εκείνων που δέχθηκε το πρωτοβάθμιο, συνιστώντων αμελή συμπεριφορά των αναιρεσιόντων δεν αποτελεί ουσιώδη μεταβολή της αποδιδόμενης στους τελευταίους κατηγορίας.

[...] Ι. Επειδή, από τις διατάξεις των άρθρων 63, 64, 68 και 84 του Κ.Π.Δ, 914 και 932 του Α.Κ. και 64 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δ προκύπτει ότι εκείνος που υπέστη από την εγκληματική σε βάρος του πράξη άμεση ζημία για την αποκατάσταση της οποίας δικαιούνται να ζητήσει αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης νομιμοποιείται να παραστεί κατά του υπαιτίου ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου ως πολιτικώς ενάγων και να ενασκήσει τις αξιώσεις του. Εξάλλου, το επιτρεπτό της παραστάσεως του πολιτικώς ενάγοντος κρίνεται από το περιεχόμενο της απαιτήσεως που περιέχει η δήλωσή του και από το κατηγορητήριο που διαλαμβάνει την άδικη πράξη, ενώ η ουσιαστική βασιμότης της αξιώσεως από την αποδεικτική διαδικασία. Περαιτέρω κατά το άρθρο 26 του Α.Κ., οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκαιο της πολιτείας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή του ιδιωτικού

διεθνούς δικαίου, κατά το δίκαιο της πολιτείας στην οποία ετελέσθη το αδίκημα κρίνονται, μεταξύ των άλλων ζητημάτων, το πρόσωπο του δικαιούχου και υποχρέου προς αποζημίωση από το αδίκημα, καθώς και η έκταση της οφειλομένης αποζημιώσεως των παθόντων. Στην προκειμένη περίπτωση όπως προκύπτει από τα πρακτικά της δίκης επί της οποίας εξεδόθη η προσβαλλομένη απόφαση κατά την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής η μητέρα της θανούσης, Αγγλίδα υπήκοος, με αίτημα την επιδίκαση σε αυτή χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ψυχικής οδύνης για τον θάνατο της θυγατέρας της. Η δήλωση αυτή παραστάσεως της πολιτικής αγωγής ήταν παραδεκτή, σύμφωνα με την εφαρμοστέα εν προκειμένω, διάταξη του άρθρου 932 του ιδίου κώδικος. Επομένως ο περί απολύτου ακυρότητας της διαδικασίας στο ακροατήριο, πρώτος λόγος αναιρέσεως από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α΄ και 171

παρ. 2 Κ.Π.Δ είναι αβάσιμος.

II. Επειδή, η μεταβολή της κατηγορίας επιφέρει απόλυτη ακυρότητα γιατί δεν τηρούνται οι διατάξεις που καθορίζουν, την άσκηση της ποινικής δίωξης από τον Εισαγγελέα και ιδρύει λόγο αναιρέσεως της απόφασεως κατά το άρθρο 510 παρ. 1 εδ. Α' σε συνδ. με το άρθρο 171 παρ. 1 στοιχ. Β' του Κ.Π.Δ. Τέτοια όμως μεταβολή υπάρχει όταν η πράξη, για την οποία επήλθε η καταδίκη του κατηγορούμενου είναι διάφορη από εκείνη για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη και έχει εισαχθεί αυτός σε δίκη κατά χρόνο, τόπο και λοιπές ιστορικές περιστάσεις ή τελέστηκε κάτω από τις ίδιες περιστάσεις αλλά αποτελείται από γεγονότα άσχετα με εκείνα για τα οποία απαγγέλθηκε η κατηγορία. Αυτό όμως δεν συμβαίνει όταν με την απόφαση καθορίζεται σαφέστερα ο τρόπος τέλεσης της πράξης και ορθότερα ο νομικός χαρακτηρισμός αυτής, με βάση τα ίδια ως άνω στοιχεία. Η υπέρβαση εξουσίας, που ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ του Κ.Π.Δ λόγο αναιρέσεως, υπάρχει όταν το δικαστήριο άσκησε δικαιοδοσία η οποία δεν του παρέχεται από το νόμο. Επομένως, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως δια του οποίου προσάπτεται στην προσβαλλομένη απόφαση η αναιρετική πλημμέλεια της υπερβάσεως εξουσίας λόγω ανεπιτρέπτου μεταβολής της κατηγορίας, διότι το κατ' έφεση δικάσαν Τριμελές Εφετείο με το να δεχθεί την υπαρκτή στοιχείων που συνιστούν την αμέλεια των αναιρεσειόντων, πέραν εκείνων που εδέχθη το πρωτοβάθμιο δικαστήριο (η παρουσία ενηλίκου ατόμου στο ιστιοπλοϊκό σκάφος), τα οποία όμως στοιχεία αυτοτελώς στηρίζουν την ενοχή των αναιρεσει-

όντων, είναι αβάσιμος διότι τα νέα αυτά στοιχεία δεν μετέβαλαν ουσιωδώς την πράξη της ανθρωποκτονίας από αμέλεια για την οποία κατεδικάστησαν οι αναιρεσιόντες, η οποία κατά τα ουσιώδη αυτής στοιχεία που τα συγκροτούν, παρέμεινε η ίδια, ούτε και προσεδόθη σε αυτή βαρύτερος χαρακτηρισμός που να επηρεάζει την ποινική μεταχείριση των.

III. Επειδή, κατά το άρθρο 302 παρ. 1 του Π.Κ., "Όποιος επιφέρει από αμέλεια τον θάνατο άλλου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών". Από το συνδυασμό της διατάξεως αυτής προς εκείνη του άρθρου 28 του ίδιου Κώδικος, κατά την οποία "από αμέλεια πράττει όποιος από έλλειψη της προσοχής, την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει, είτε δεν προέβλεψε το αξιόποινο αποτέλεσμα που προκάλεσε η πράξη του, είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστεψε όμως ότι δεν θα επερχόταν", προκύπτει ότι για την στοιχειοθέτηση του προβλεπομένου από τις ανωτέρω διατάξεις εγκλήματος της ανθρωποκτονίας από αμέλεια απαιτείται: α) μη καταβολή από τον δράστη της επιβαλλομένης, κατ' αντικειμενική κρίση, προσοχής, την οποία κάθε μετρίως συνετός και ευσυνείδητος άνθρωπος οφείλει υπό τις ίδιες πραγματικές καταστάσεις να καταβάλει, βάσει των νομικών κανόνων, των συνηθειών που επικρατούν στις συνναλλαγές, της κοινής πείρας και λογικής και της συνήθους πορείας των πραγμάτων, β) δυνατότητα αυτού βάσει των προσωπικών του περιστάσεων, γνώσεων και ικανοτήτων και κυρίως εξαιτίας της υπηρεσίας του ή του επαγγέλματός του να προβλέψει και αποφύγει το αξιόποινο αποτέλεσμα, το

οποίο από έλλειψη της προαναφερομένης προσοχής, είτε δεν προέβλεψε (άνευ συνειδήσεως αμέλεια), είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστευε όμως ότι δεν θα επερχόταν (συνειδητή αμέλεια), και γ) να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της πράξεως ή της παραλείψεως του δράστου και του επελθόντος αποτελέσματος. Η παράλειψη, ως έννοια, ενυπάρχει σε κάθε είδος αμελείας, εφόσον το ένα σκέλος της ποινικής ευθύνης θεμελιούται στην μη καταβολή της προσηκούσης, κατά την προδιαληφθείσα νομική έννοια, προσοχής, δηλαδή σε παράλειψη. Όταν, όμως, η αμέλεια δεν συνίσταται σε ορισμένη πράξη (ενέργεια ή παράλειψη) εκ της οποίας επήλθε το αξιόποινο αποτέλεσμα, αλλά συνιστά σύνολο συμπεριφοράς που προηγήθηκε αυτού, τότε, δια την θεμελίωση της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, ως εγκλήματος δια παραλείψεως τελουμένου, απαιτείται και η συνδρομή των ουσιαστικών όρων του άρθρου 15 Π.Κ., σύμφωνα με το οποίο "όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί να έχει επέλθει ορισμένο αποτέλεσμα, η μη αποτροπή του τιμωρείται όπως η πρόκλησή του με ενέργεια, αν ο υπαίτιος της παράλειψης είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος". Εκ της τελευταίας διατάξεως συνάγεται ότι για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος δια παραλείψεως τελεσθέντος δεν αρκεί η ύπαρξη κάποιας γενικής νομικής υποχρεώσεως προς παροχή συνδρομής για την πρόληψη του εγκληματικού αποτελέσματος, ούτε και απλής ηθικής προς τούτο υποχρεώσεως, αλλ' απαιτείται να υπάρχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση, της οποίας το περιεχόμενο συνί-

σταται ειδικώς στην αποτροπή του εγκληματικού αποτελέσματος δι' ιδίων ενεργειών του δράστου αμέσως επενεργουσών, ως υπέχοντος, έναντι της εννόμου τάξεως, θέση εγγυητού της διαφυλάξεως του δια του άνω αποτελέσματος προσβαλλομένου εννόμου αγαθού. Η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση προς παρεμπόδιση της επελεύσεως του βλαπτικού για ορισμένο έννομο αγαθό αποτελέσματος, δύναται να πηγάζει κυρίως: α) από ρητή, επιτακτικού χαρακτήρος, διάταξη του νόμου, β) από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων, συνδεομένων με ορισμένη έννομη θέση του υποχρέου προς ενέργεια, γ) από ειδική σχέση, δυναμένη να θεμελιωθεί είτε σε συμβατικό δεσμό, είτε και σε προηγούμενη ενέργεια του υπαιτίου της παραλείψεως, δια της οποίας αυτός ανεδέχθη εκουσίως την αποτροπή κινδύνων στο μέλλον, δ) από ορισμένη προηγηθείσα συμπεριφορά του υπαιτίου, εκ της οποίας εδημιουργήθη ο κίνδυνος επελεύσεως του βλαπτικού αποτελέσματος. Η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση πρέπει να αναφέρεται και να αιτιολογείται ειδικώς στην απόφαση και, στην περίπτωση που εκπηγάζει από ειδική, επιτακτικού χαρακτήρος, ουσιαστική διάταξη, πρέπει να προσδιορίζεται ο επιτακτικός αυτός κανόνας δικαίου.

Περαιτέρω, κατά το άρθρο 21 παρ. 2 του υπ' αριθμ. 20 ΓΚΛ, που εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. 3131.1/ 03/99 απόφαση Υπ. Εμπορικής Ναυτιλίας, (Φ.Ε.Κ. 444/8/26-4-1999), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο τελέσεως της αξιοποιήτου πράξεως της ανθρωποκτονίας από αμέλεια διά την οποία κατεδικάσθησαν οι αναιρεσείοντες, απαγορευόταν η επιβίβαση εντός ιστιοπλοϊκών λεμ-

βών για την πραγματοποίηση ιστιοπλοΐας σε ανηλίκους κάτω των 16 ετών, χωρίς να επιβαίνει σε αυτή ενήλικο άτομο. Οι ουσιαστικές νομικές διατάξεις οι οποίες επιβάλλουν υποχρεώσεις, η παράβαση των οποίων, συντρεχουσών και άλλων προϋποθέσεων, μπορεί να θεμελιώσει ποινική ευθύνη κατά το άρθρο 15 Π.Κ., δεν είναι ουσιαστικές ποινικές διατάξεις για τις οποίες και μόνον εφαρμόζεται το άρθρο 2 του Π.Κ., σύμφωνα με την οποία αν από την τέλεση της πράξεως έως την αμετάκλητη εκδίκασή της ίσχυσαν δύο ή περισσότεροι νόμοι εφαρμόζεται αυτός που περιέχει τις ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις. Η εφαρμογή της διατάξεως αυτής προϋποθέτει την ύπαρξη δύο ή περισσότερων νόμων, οι οποίοι όμως αφορούν αξιόποινη πράξη. Αν όμως μεταβληθεί ο απαγορευτικός ή επιτακτικός κανόνας δικαίου ο οποίος επιβάλλει μια υποχρέωση, τότε δεν καταλύεται το αξιόποινο της πράξεως που συνίσταται σε παραβίαση της υποχρέωσης αυτής, εκτός αν προκύπτει ρητά από την νεότερη διάταξη, η θέληση του νομοθέτου να καταργήσει αναδρομικώς τον άδικο χαρακτήρα της πράξεως. Επομένως, η ύπαρξη της ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης, προς ενέργεια για την αποτροπή του αξιοποίνου αποτελέσματος, κρίνεται με βάση τις κείμενες διατάξεις κατά τον χρόνο που έλαβε χώρα η αξιόποινη συμπεριφορά.

Μεταγενέστερη νομοθετική μεταβολή ως προς την ύπαρξη της εν λόγω υποχρέωσης δεν ασκεί καμία επιρροή για την εφαρμογή της ουσιαστικής ποινικής διατάξεως του άρθρου 15 Π.Κ. Στην προκειμένη περίπτωση, όμως προκύπτει από την προσβαλ-

λομένη απόφαση το Εφετείο, που δίκασε κατ' έφεση, μετά από εκτίμηση των αναφερομένων σε αυτή κατ' είδος αποδεικτικών μέσων, δέχτηκε, κατά την αναιρετικώς ανέλεγκτη ουσιαστική κρίση του, τα ακόλουθα: Τη θερινή περίοδο του έτους 2003 η αγγλικών συμφερόντων εταιρεία με την επωνυμία "... LTD" είχε μισθώσει το ξενοδοχειακό συγκρότημα με την επωνυμία "... Beach" που βρίσκεται στην ... προκειμένου να το χρησιμοποιήσει ως κατάλυμα και χώρο θερινών διακοπών των πελατών της, κυρίως Άγγλων υπηκόων, προσέφερε δε κατά την εκεί παραμονή των πελατών της και θαλάσσια σπορ και κυρίως ιστιοπλοΐα, διαθέτοντας προς τούτο σκάφη διαφόρων ειδών. Την 27-7-2003 κατέλυσε στο ανωτέρω ξενοδοχείο η πολιτικώς ενάγουσα Αγγλίδα υπήκοος Ψ μαζί με την ανήλικη κόρη της Φ, ηλικίας έντεκα (11) ετών, για διακοπές. Την 30-7-2003 η ανήλικη Φ μαζί με τις επίσης ανήλικες φίλες της Ε1 και Ε2 ..., ηλικίας 16 ετών, πραγματοποίησαν ιστιοπλοΐα στον θαλάσσιο χώρο έμπροσθεν του ξενοδοχείου με σκάφος τύπου "Catamaran", που είναι ειδικό για ανήλικα παιδιά και με τη συγκατάθεση της πολιτικώς ενάγουσας και του πατέρα των δύο άλλων, ως άνω, ανηλίκων, ίδια δε επιθυμία για ιστιοπλοΐα εξέδηλωσαν οι ανήλικες και την επομένη 31-7-2003. Πράγματι την τελευταία αυτή ημέρα και περί ώρα 14:30 ο υπεύθυνος της παραλίας του ξενοδοχείου κατηγορούμενος Χ2 επιβίβασε τις ανήλικες στο ανωτέρω σκάφος και επέτρεψε σ' αυτές να κάνουν ιστιοπλοΐα, αφού προηγουμένως η αρμόδια υπάλληλος, μη κατηγορουμένη, εξόπλισε το σκάφος και προσέδεσε σ' αυτό τις ανήλικες με τη σχε-

τική ατομική ζώνη (δέστρα), που έφερε άγκιστρο προσδέσεως, το οποίο και χρησιμοποιήσαν.

Κατά την προαναφερθείσα ώρα οι καιρικές συνθήκες ήταν καλές και στον ίδιο θαλάσσιο χώρο εκινείτο μεγάλος αριθμός σκαφών διαφόρων τύπων με χειριστές και επιβάτες πελάτες του ξενοδοχείου, τούτο δε διέθετε τρία (3) ναυαγοσωστικά σκάφη, με ισάριθμους ναυαγοσώστες. Όταν οι ανήλικες είχαν απομακρυνθεί περί τα 300 με 400 μέτρα από την ακτή (παράλια), οδηγώντας το σκάφος, αντιμετώπισαν ρεύματα αέρος εντάσεως 4-5 μποφόρ, τα οποία λόγω της απειρίας τους δεν μπόρεσαν να διαχειριστούν, με αποτέλεσμα να ανατραπεί το μικρό σκάφος επί της θαλάσσης, αρχικά μεν οριζοντίως προς την επιφάνεια, εν συνεχεία όμως πλήρως, με το κάστρωμα του προς τον βυθό. Και οι μεν Ε1 και Ε2 έπεσαν στο νερό κατά την πρώτη φάση της ανατροπής και κολυμπούσαν ελεύθερες δίπλα στο σκάφος, η δε Φ, που δεν ελευθερώθηκε εγκαίρως, εγκλωβίσθηκε κάτω από το σκάφος, κατά τη δεύτερη φάση της ανατροπής, και δεν μπόρεσε να απαγκιστρωθεί από τη ζώνη στην οποία ήταν προσδεμένη, με συνέπεια να βρει τον θάνατο λόγω πνιγμού όπως αναφέρεται στην ιατροδικαστική έκθεση. Κατά τη στιγμή της ανατροπής του σκάφους καμία σωσίβια λέμβος (ναυαγοσωστικό) δεν ευρίσκετο δίπλα στο σκάφος των ανηλίκων ώστε να παράσχει στην εγκλωβισθείσα άμεση βοήθεια και να την απεγκλωβίσει από αυτό, το πλησιέστερο δε ναυαγοσωστικό βρισκόταν σε απόσταση 300 περίπου μέτρων και κατέφθασε σε χρόνο είκοσι (20) περίπου δευτερολέπτων από την ανα-

τροπή, ειδοποιώντας συγχρόνως και τα δύο άλλα ναυαγοσωστικά που έφθασαν και αυτά σε λίγο χρόνο, όταν όμως οι ναυαγοσώστες απεγκλώβισαν την ανήλικη, η τελευταία ήταν ήδη νεκρή. Οι κατωτέρω αναφερόμενοι υπεύθυνοι του ξενοδοχείου επέτρεψαν την επιβίβαση της 11ετούς ανήλικης Φ, στην ιστιοπλοϊκή λέμβο για να πραγματοποιήσει ιστιοπλοΐα χωρίς να επιβαίνει σ' αυτή ενήλικο άτομο (βλ. και αρθρ. 21 παρ. 2 του υπ' αριθμ. 20 ΓΚΛ, απόφαση 3131.1/03/99 Υπ. Εμπορικής Ναυτιλίας, Φ.Ε.Κ. 444/8/26-4-1999 και ήδη αρθρ. 2 εδ. β' Υ.Α2122/02/04, Φ.Ε.Κ. 101/Β'/23-1-2004, ΓΚΛ αρ. 37 που αντικατέστησε το ανωτέρω άρθρο 21) και χωρίς να δώσουν στην ανήλικη την απαραίτητη εκπαίδευση για την ασφαλή χρήση της ατομικής της ζώνης και ειδικότερα ως προς τη σύνδεση και την αποσύνδεσή της απ' αυτή σε περίπτωση κινδύνου, υποχρέωση που απέρρεε από την καλή πίστη ενόψει του επαγγέλματός του και του κινδύνου στον οποίο εξέθεταν την κάτω των 16 ετών ως άνω Φ και εντεύθεν ανώριμη να εκτελέσει μόνη της τους πολύπλοκους χειρισμούς που απαιτούνται για να επαναφέρει το σκάφος όταν αυτό ανατραπεί μερικώς ή να προσδιορίσει το χρόνο όπου πλέον μετά την ανατροπή της λέμβου χρειάζεται να προβεί στους κατάλληλους χειρισμούς για να απαγκιστρωθεί από τη ζώνη ώστε να μη παρυσυρθεί στο βυθό και αν ακόμη θεωρηθεί ότι της είχε εξηγηθεί η σχετική διαδικασία. Η παρουσία ενήλικου προσώπου θα απέτρεπε το αποτέλεσμα αφού γι' αυτόν η εκτέλεση της διαδικασίας επαναφοράς του σκάφους μετά τη μερική ανατροπή θα ήταν ευχερής και παράλληλα θα είχε αποτρέψει

τον πανικό της ανηλικού και με την ψυχραιμία και την ωριμότητα του θα είχε βοηθήσει την ανήλικη να λύσει τη ζώνη της και να μη παρασυρθεί στο βυθό. Δεν μερίμνησαν για την ανελλιπή και εκ του σύνεγγυς παρακολούθηση της λέμβου ώστε να είναι δυνατή η αποτελεσματική επέμβαση τους σε περίπτωση κινδύνου, όπως είχαν υποχρέωση από την καλή, ως άνω, επίσης πίστη, αλλά και ευθέως εκ του άρθρου 23 παρ. 1 περ. δ' του ειρημένου υπ' αριθμ. 20 Γ.Κ.Α. που επιβάλλει τέτοια παρακολούθηση για την παροχή βοήθειας σε περίπτωση κινδύνου (βλ. ήδη και αρθρ. 19 παρ. 1α' και 21 παρ. 1α' του νέου υπ' αριθμ. 37 Γ.Κ.Α.). Υπεύθυνοι των παραλείψεων αυτών ήταν ο πρώτος κατηγορούμενος (Χ), διευθυντής του ανωτέρω ξενοδοχείου όπου λειτουργούσε και το κέντρο παροχής δωρεάν θαλασσιών μέσων αναψυχής στους πελάτες του ξενοδοχείου, και ο τρίτος κατηγορούμενος (Χ2), υπεύθυνος εκπαιδευτής παραλίας του ξενοδοχείου και αναπληρωτής της δεύτερης κατηγορουμένης (Ψ), Διευθύντριας θαλασσιών σπορ, η οποία, μη εργαζόμενη κατά την ημέρα του ατυχήματος (ρεπό), βρισκόταν εκτός του χώρου του ξενοδοχείου, αναπληρούμενη από τον δεύτερο. Υπό την ανωτέρω ιδιότητα τους ο καθένας από τους πρώτον και τρίτο κατηγορουμένους παρέλειψαν τις προαναφερθείσες υποχρεώσεις τους και ειδικότερα διέθεσαν την ειρημένη ιστιοπλοϊκή λέμβο στις ανωτέρω ανήλικες χωρίς να μεριμνήσουν ο πρώτος (Διευθυντής) δια των αρμοδίων υπαλλήλων, ο δε τρίτος και εξ ιδίας (προσωπικής του) υποχρέωσης, για την επιβίβαση ενηλίκου ατόμου και για την σωστή ενημέ-

ρωση τους, ιδίως της 11ετούς Φ, ως προς την ασφαλή χρήση (σύνδεση και αποσύνδεση) της ατομικής τους ζώνης, με την οποία είχαν προσδεθεί, παρέχοντας προς αυτές τις απαραίτητες οδηγίες ιδίως ως προς την αποσύνδεση (απαγκίστρωση) σε περίπτωση κινδύνου, και επιπλέον χωρίς να μεριμνήσουν για την ανελλιπή και εκ του σύνεγγυς παρακολούθηση της λέμβου των ανηλίκων ώστε να είναι εις θέσιν να επέμβουν, δια των σωστικών λεμβών, αποτελεσματικά σε περίπτωση κινδύνου, που ήταν μάλιστα ήδη αισθητός λόγω των αναπτυχθέντων ως άνω ανέμων. Αποτέλεσμα των παραλείψεων αυτών των κατηγορουμένων ήταν αφ' ενός μεν να μην μπορέσει, λόγω της απουσίας ενηλίκου και λόγω απειρίας και ανωριμότητας, η 11ετής Φ να αποσυνδεθεί από την ατομική της ζώνη, με την οποία ήταν προσδεδεμένη, αποσυνδέοντας τη ζώνη από το συνδετήριο άγκιστρο, όταν το σκάφος ανατράπηκε στη θάλασσα, αλλά να εγκλωβισθεί κάτω από το σκάφος, κατά τα προεκτεθέντα, αφ' ετέρου δε να μην προφθάσουν τα προστρέξαντα ναυαγοσωστικά, λόγω της αποστάσεως, να απεγκλωβίσουν εγκαίρως την ανήλικη, με περαιτέρω αποτέλεσμα τον προαναφερθέντα θάνατο της τελευταίας από πνιγμό. Το αξιόποινο δε αυτό αποτέλεσμα της πράξεως τους δεν το προέβλεψαν οι πρώτος και τρίτος από τους κατηγορουμένους από αμέλεια τους, από έλλειψη δηλαδή της προσοχής την οποία όφειλαν κατά τις προπεριγραφείσες περιστάσεις αλλά και μπορούσαν να καταβάλουν. Επομένως οι ανωτέρω πρώτος και τρίτος από τους κατηγορουμένους πρέπει να κηρυχθούν ένοχοι της πράξεως της ανθρωπο-

κτονίας εξ αμελείας για την οποία κατηγορούνται και όπως ορίζεται στο διατακτικό, με το ελαφρυντικό όμως του προτέρου εντίμου βίου, το οποίο συντρέχει στο πρόσωπό τους.

Με βάση τις παραδοχές αυτές το άνω δικαστήριο εκήρυξε ενόχους τους αναιρεσείοντες της πράξεως της ανθρωποκτονίας από αμέλεια και τους επέβαλε ποινή φυλακίσεως (10) δέκα μηνών. Με αυτά που εδέχθη το δικαστήριο της ουσίας διέλαβε στην προσβαλλομένη απόφασή του την κατά την ανωτέρω έννοια ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία καθόσον εκτίθενται σε αυτήν με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά περι-

στατικά που προέκυψαν κατά την ακροαματική διαδικασία, τα οποία θεμελιώνουν αντικειμενικώς και υποκειμενικώς το ανωτέρω αδίκημα, τα αποδεικτικά μέσα, από τα οποία συνήγαγε την δικανική του πεποίθηση περί της υπάρξεώς των, τις σκέψεις και τους νομικούς συλλογισμούς, βάσει των οποίων τα υπήγαγε στις ανωτέρω ουσιαστικές ποινικές διατάξεις, τις οποίες ορθώς εφήρμοσε και ερμήνευσε και δεν παρεβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου. Και οι περί του αντιθέτου από το άρθρο 510 παρ.1 στοιχ. Δ' και Ε' Κ.Π.Δ σχετικοί λόγοι αναιρέσεως τόσο του κυρίου δικογράφου όσο και των προσθέτων λόγων, είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Συμβούλιο της Επικρατείας (Ολομέλεια) - Αριθμ. 4003/2014

Πρόεδρος: Σωτ. Ρίζος (Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας)

Δικαστές: Ν. Μαρκουλάκης, Μ. Βηλαράς, Αικ. Σακελλαροπούλου, Δ. Σκαλτσούνης, Γ. Ποταμιάς, Ε. Νίκα, Γ. Τοιμέκας, Α. Ντέμσις, Σπ. Χρυσικοπούλου, Μ. Παπαδοπούλου, Ε. Κουσιουρής, Κ. Κουσουλής, Α. Χλαμπέα, Π. Μπραϊμη, Π. Χαμάκος, Α. - Μ. Παπαδημητρίου, Ε. Παπαδημητρίου, Μ. Αθανασοπούλου, Στ. Λαμπροπούλου, Δ. Τομαράς (Πάρεδροι)

Δικηγόροι: Αναστάσιος Αβραντίνης, Ελένη Σβολοπούλου

Άρθρα: 41 Ν. 1249/1982, 45 παρ. 4 Π.Δ. 18/1989

Φορολογία ακινήτων. Αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού φορολογητέας αξίας ακινήτων. Υποχρέωση της Διοίκησης προς αναπροσαρμογή των αντικειμενικών αξιών ανά διετία. Παράνομη παράλειψη Διοίκησης.

[...] Επειδή, κατά το άρθρο 45 παρ. 4 του Π.Δ. 18/1989 είναι δυνατόν να ασκηθεί αίτηση ακυρώσεως κατά παραλείψεως της διοικητικής αρχής να προβεί σε οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια ή κατά ρητής αρνήσεως αυτής να προβεί στην ενέργεια αυτή, εφ' όσον ο νόμος ή υπερκείμενος του νόμου κανόνας δικαίου της επιβάλλει την υποχρέωση να ρυθμίσει συγκεκριμένο ζήτημα με την έκδοση εκτελεστικής διοικητικής πράξης. Τέτοια παράλειψη ή άρνηση δεν στοιχειοθετείται, κατ' αρχήν, όταν ο νόμος παρέχει την εξουσία στη διοικητική αρχή να ρυθμίζει ζήτημα με κανονιστική πράξη· τούτο, διότι η εκτίμηση της σκοπιμότητας για την έκδοση ή μη κανονιστικής πράξης και για το χρόνο έκδοσής της ανήκει στην ανέλεγκτη από τον ακυρωτικό δικαστή κρίση της διοικητικής αρχής. Κατ' εξαίρεση, στοιχειοθετείται παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενεργείας είτε όταν η νομοθετική εξουσιοδότηση επιβάλλει στη Διοίκηση την υποχρέωση να εκδώσει κανονιστική πράξη, εφ' όσον συντρέχουν ορισμένες αντικειμενικές προϋποθέσεις ή εφ' όσον τίθεται ορισμένη προθεσμία, είτε όταν η υποχρέωση της Διοίκησης να προβεί σε κανονιστική

ρύθμιση προκύπτει ευθέως από το Σύνταγμα. Στις περιπτώσεις αυτές, η άσκηση της αρμοδιότητας προς κανονιστική ρύθμιση καθίσταται δέσμια, η παράλειψη δε της Διοίκησης να ασκήσει την κανονιστική αρμοδιότητά της δεν είναι νόμιμη (Σ.τ.Ε 1849/2009 Ολομ., 3749/2013 Ολομ.).

8. Επειδή, στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 41 του Ν. 1249/1982 (Α' 43), όπως η παράγραφος 1 τροποποιήθηκε με τα άρθρα 14 παρ. 1 του Ν. 1473/1984 (Α' 127) και 14 παρ. 18 του Ν. 1882/1990 (Α' 43 και διορθ. σφαλμ. Α' 51) και η παράγραφος 2 με τα άρθρα 24 παρ. 8 του Ν. 1828/1989 (Α' 2) και 14 παρ. 11 του Ν. 1882/1990, ορίζονται τα ακόλουθα: «1. Για τον προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας των ακινήτων που μεταβιβάζονται με αντάλλαγμα ή αιτία θανάτου, δωρεάς ή προίκας, λαμβάνονται υπόψη οι τιμές εκκίνησης, που είναι καθορισμένες από πριν κατά ζώνες ή οικοδομικά τετράγωνα και κατ' είδος ακινήτου, όπως αστικό ακίνητο, μονοκατοικία, διαμέρισμα, κατάσταση, αγρόκτημα και άλλα. Οι τιμές εκκίνησης αυξάνονται ή μειώνονται ποσοστιαία ανάλογα με τους παράγοντες που επηρεάζουν αυξητικά ή μειωτικά την

αξία των ακινήτων, όπως για τα διαμερίσματα η παλαιότητα, η θέση στο οικοδομικό τετράγωνο ή στον όροφο της πολυκατοικίας, για τα καταστήματα η εμπορικότητα δρόμου, το πατάρι, το υπόγειο, για τα αγροκτήματα η καλλιεργητική αξία, η τουριστική ή παραθεριστική σημασία και άλλα. Οι τιμές εκκίνησης και οι συντελεστές αυξομειώσής τους θα καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού των Οικονομικών, μετά από εισήγηση Επιτροπών που θα αποτελούνται από οικονομικούς υπαλλήλους, μηχανικούς του Υπουργείου Δημοσίων Έργων, εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εκπροσώπους του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας και άλλα πρόσωπα που διαθέτουν ειδικές γνώσεις ή ιδιάζουσα εμπειρία και θα συγκροτούνται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Προεδρίας Κυβερνήσεως και Οικονομικών. Οι κατά το προηγούμενο εδάφιο τιμές αναπροσαρμόζονται το βραδύτερο, ανά διετία, με τις κατά την παράγραφο 2 του παρόντος αποφάσεις του Υπουργού των Οικονομικών. 2. Με αποφάσεις του Υπουργού των Οικονομικών καθορίζονται: α) η καταχώρηση των τιμών εκκίνησης και των συντελεστών αυξομειώσής τους σε πίνακες και η συσχέτισή τους με διαγράμματα που καταρτίζονται με βάση χάρτες, β) κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια σχετική με την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου. Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών καθορίζεται ο χρόνος έναρξης ισχύος των διατάξεων του παρόντος άρθρου σε ολόκληρη τη χώρα ή ορισμένες περιοχές αυτής, ή πόλεις και για όλα τα ακίνητα ή για ορισμένη κατηγορία τούτων. ...». Κατά την παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου, η οποία προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 14 του Ν. 1473/1984: «Σε περίπτωση μεταβίβασης ακινήτων με αντάλλαγμα ή αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής ή προίκας, ο φορολογούμε-

νος αναγράφει στην οικεία φορολογική δήλωση την κατά τις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου οριζόμενη αξία τους, με βάση την οποία βεβαιώνεται ο φόρος που αναλογεί. Αν ο υπόχρεος σε φόρο θεωρεί την προκαθορισμένη αξία μεγαλύτερη από την αγοραία έχει το δικαίωμα, μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από την υποβολή της δήλωσής του, να ζητήσει με προσφυγή τον προσδιορισμό της αξίας, από το αρμόδιο Διοικητικό Πρωτοδικείο. Αν ασκηθεί προσφυγή, ο Οικονομικός Έφορος διενεργεί έλεγχο για τον προσδιορισμό της αγοραίας αξίας του ακινήτου και συντάσσει σχετική έκθεση, αντίγραφο της οποίας κοινοποιεί στο φορολογούμενο είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δικάσιμο. Η έκθεση αυτή επισυνάπτεται στην έκθεση του άρθρου 82 του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας, στην οποία περιλαμβάνεται και αίτημα προς το Διοικητικό Δικαστήριο για προσδιορισμό της αγοραίας αξίας του ακινήτου. Εφόσον το Διοικητικό Δικαστήριο προσδιορίσει αξία του ακινήτου μεγαλύτερη από την προκαθορισμένη, επιβάλλεται εκτός από τον κύριο φόρο την πληρωμή του οποίου θα διέφευγε ο υπόχρεος και πρόσθετος φόρος, ίσος με ποσοστό εξήντα τα εκατό (60%) της διαφοράς του φόρου. ...». Εξ άλλου, οι φόροι που επιβλήθηκαν και επιβάλλονται στην ακίνητη περιουσία παραπέμπουν στο κατά άρθρο 41 του Ν. 1249/1982 αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της φορολογητέας αξίας των ακινήτων εντός των περιοχών όπου ισχύει το σύστημα αυτό (άρθρο 15 παρ. 6 Ν. 1882/1990, άρθρο 24 παρ. 6 Ν. 2130/1993 (Α' 62), άρθρο 7 παρ. 2 και 3 Ν. 3634/2008 (Α' 9), άρθρα 31, 32 Ν. 3842/2010 (Α' 58), άρθρο 53 Ν. 4021/2011 (Α' 218) σε συνδυασμό με το άρθρο 24 παρ. 6 του Ν. 2130/1993, άρθρο 4 Ν. 4223/2013 (Α' 287)).

Συμβούλιο της Επικρατείας (Ολομέλεια) - Αριθμ. 1501/2014

Πρόεδρος: Κ. Μενουδάκος (Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας)

Δικαστές: Ν. Ρόζος, Μ. Βηλαράς, Αικ. Σακελλαροπούλου, Δ. Αλεξανδρής, Μ. - Ε. Κωνσταντινίδου, Α. - Γ. Βώρος, Π. Ευστρατίου, Ε. Νίκα, Ιω. Γράβαρης, Ε. Αντωνόπουλος, Σπ. Μαρκάτης, Α. Ντέμσις, Σπ. Χρυσικοπούλου, Ηρ. Τσακόπουλος, Β. Κаланτζή, Μ. Σταματελάτου, Ε. Κουσιουρής, Ο. Ζήγουρα, Κ. Κουσούλης, Θ. Αραβάνης, Κ. Πισπιρίγκος, Α. Χλαμπέα, Δ. Μακρής, Μ. Πικραμένος, Τ. Κόμβον, Β. Αναγνωστοπούλου - Σαρρή (Σύμβουλοι), Σ. Βιτάλη, Ρ. Γιαννουλάτου, Δ. Βασιλειάδης (Πάρεδροι)

Δικηγόρος: Χρυσαφούλα Ανγερινού (Νομική Σύμβουλος του Κράτους)

Άρθρα: 4 παρ. 5, 8, 20 παρ. 1, 25 παρ. 1, 87, 99 Σ, 105 ΕισΝ.Α.Κ.

Ευθύνη του Δημοσίου σε αποζημίωση από πράξεις οργάνων της δικαστικής λειτουργίας υφίσταται μόνο για προδήλο σφάλμα του δικαστικού λειτουργού. Κατά τη μειοψηφούσα γνώμη ζημία που προκλήθηκε από ποινική δίωξη δεν μπορεί να αποκατασταθεί με εφαρμογή του άρθρου 105 ΕισΝ.Α.Κ. Εσφαλμένα το διοικητικό εφετείο, μολοντί δέχθηκε ότι τα αστυνομικά όργανα έδρασαν κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας για παράβαση του Ν. 1729/1987, έκρινε ότι η ευθύνη της σφράγισης του καταστήματος και η κατάσχεση των εμπορευμάτων του αναιρεσιβλήτου - αναιρεσιόντος έπρεπε να αποδοθεί στα όργανα αυτά χωρίς να εκθέτει το περιεχόμενο της εισαγγελικής παραγγελίας και χωρίς να τη συσχετίζει με την άσκηση ποινικής δίωξης. Δεκτή η ανáρρηση του Δημοσίου.

[...] 5. Επειδή, το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, ορίζοντας ότι «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους» έχει αναγάγει σε συνταγματικό κανόνα την ισότητα ενώπιον των δημοσίων βαρών, συνιστά δε, παράλληλα, και διάταξη στην οποία θεμελιώνεται η αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου από πράξεις των οργάνων του που προκαλούν ζημία, παράνομες (Σ.τ.Ε 980/2002) ή νόμιμες (Σ.τ.Ε 5504/2012). Τούτο, διότι η ισότητα ενώπιον των δημοσίων βαρών επιτάσσει και την αποκατάσταση της ζημίας που κάποιος υφίσταται από την δράση, χάριν του δημοσίου συμφέροντος, των οργάνων του Κράτους, όταν η δράση αυτή δεν είναι σύννομη ή όταν είναι μεν νόμιμη αλλά προκαλεί βλάβη ιδιαίτερη και σπουδαία, σε βαθμό ώστε να υπερβαίνει τα όρια που είναι κατά το Σύνταγμα ανεκτά προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο σκοπός δημοσίου συμφέροντος στον οποίο αποβλέπει η δράση αυτή, σύμφωνα με την οικεία νομοθεσία. Πραγματώνεται δε ο σκοπός της διατάξεως αυτής υπό την

ως άνω έννοια όταν αποκατάσταση τέτοιας ζημίας καθίσταται δυνατή σε περίπτωση ζημιόγону δράσεως οιοιδήποτε οργάνου του Κράτους, άρα και εκείνης των οργάνων τα οποία είναι ενταγμένα στην δικαστική λειτουργία. Αποκλεισμός της αστικής ευθύνης του Δημοσίου στην τελευταία περίπτωση δεν συνάγεται από την περί αγωγών κακοδικίας διάταξη του άρθρου 99 του Συντάγματος, διότι η προσωπική ευθύνη οργάνου του Δημοσίου δεν αποκλείει αναγκάως την ευθύνη του τελευταίου, σκοπός δε της διατάξεως αυτής είναι η προστασία του κύρους της Δικαιοσύνης με ανάθεση σε ειδικό δικαστήριο του έργου της διαγνώσεως της προσωπικής ευθύνης των δικαστικών λειτουργών από την άσκηση των καθηκόντων τους. Επομένως, κατά το Σύνταγμα, επιβάλλεται στο νομοθέτη να ορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες αποκαθίσταται η ζημία που προκαλείται από την δράση οιοιουδήποτε κρατικού οργάνου λαμβάνοντας υπ' όψη την φύση και την αποστολή του έργου που το Σύνταγμα αναγνωρίζει, αναθέτει και εγγυάται στα όργανα των τριών λειτου-

γιών του Κράτους. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Δ. Μακρής και Τ. Κόμβου, οι οποίοι διετύπωσαν την εξής γνώμη: Εκτός των περιπτώσεων κατά τις οποίες υφίσταται ευθύνη προς αποζημίωση του Δημοσίου από πράξεις δικαστικών οργάνων, εάν προκληθεί ζημία κατά παράβαση του ενωσιακού δικαίου με τις προϋποθέσεις που έχουν τεθεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (ΔΕΚ 30/9/ 2003, C-224/01, Kbler, Συλλ. 2003 I-10239, ΔΕΚ 13.6.2006, C-173/03 Traghetti del Mediterraneo, Συλλ. 2006 I-5177, ΔΕΚ 24.11.2011, C-379/10, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2011 I-00180), το άρθρο 4 παράγραφος 5 του Συντάγματος που αποτελεί την διάταξη στην οποία θεμελιώνεται η αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου από πράξεις των οργάνων του που προκαλούν ζημία, νόμιμες (Σ.τ.Ε 5504/2012, 2165/2013 επταμ.) ή παράνομες (Σ.τ.Ε 980/2002), προκειμένου να τύχει εφαρμογής σε περιπτώσεις υλικής ζημίας ή ηθικής βλάβης από αποφάσεις ή πράξεις των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας κατά την άσκηση των δικαστικών τους καθηκόντων με τις εγγυήσεις των άρθρων 87 και επομένων του Συντάγματος, και η οποία διακρίνεται κατά το Σύνταγμα από την νομοθετική και την εκτελεστική λειτουργία, θα πρέπει να εναρμονίζεται προς άλλες σχετικές συνταγματικές διατάξεις οι οποίες έχουν ίση τυπική ισχύ (Σ.τ.Ε 292/1984 Ολομέλεια). Στο πλαίσιο αυτό, οι διατάξεις των άρθρων 8, 20 παράγραφος 1 και 25 παράγραφος 1 εδάφιο δεύτερο του Συντάγματος διασφαλίζουν την εκδίκαση των διαφορών από προκαθορισμένο με γενικό και αντικειμενικό τρόπο συγκεκριμένο δικαστή και με ορισμένη διαδικασία αποτελεσματική, η οποία, άρα, περιλαμβάνει την οριστική αυθεντική επίλυσή τους από τον δικαστή αυτόν σύμφωνα με την καθιερωμένη οργάνωση απονομής της δικαιοσύνης με την λειτουργία δικαιοδοτικών οργάνων αντίστοιχων προς

την φύση των αναφευομένων δικαστικών διαφορών (άρθρα 93, 94, 96, 98 του Συντάγματος), που είναι αρμόδια και για τον έλεγχο της ορθότητας των σχετικών αποφάσεων ή πράξεων, που μπορεί να οδηγήσει στην εξαφάνισή τους. Η εκδοχή ότι η αναφερθείσα διάταξη του Συντάγματος επιτάσσει την αποκατάσταση από το Δημόσιο της ζημίας που προκαλείται και από την άσκηση των δικαστικών καθηκόντων των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας έχει ως συνέπεια την άσκηση παρεμπόπτοντος ελέγχου από τον δικαστή της αγωγής αποζημιώσεως σε σχετικές αποφάσεις ή πράξεις των δικαστικών οργάνων ή άλλων οργάνων που είναι ενταγμένα στην διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης. Ο έλεγχος της εν γένει ορθότητας των αποφάσεων ή πράξεων των οργάνων αυτών, τα οποία θα είναι μάλιστα και αρμόδια να αποφανθούν και σε τελευταίο βαθμό, στο πλαίσιο της διαδικασίας της αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου κατόπιν της εγέρσεως σχετικής διαφοράς που έχει ως κύριο αντικείμενο ήδη εξενεχθείσα δικαιοδοτική κρίση με τις εγγυήσεις και τα αποτελέσματα που διασφαλίζουν οι προαναφερθείσες συνταγματικές διατάξεις, οδηγεί στην οριστική επίλυση της αποζημιωτικής διαφοράς αυτής με αυθεντική κρίση και για το παρεμπιπτόντως εξεταζόμενο προεκτεθέν ζήτημα. Κατά τον τρόπο όμως αυτό τελικά το ζήτημα εξετάζεται από δικαστή διαφορετικό από τον φυσικό δικαστή της υποθέσεως, επιλύεται δε με την έκδοση και άλλης αποφάσεως που μπορεί να περιλαμβάνει διαφορετικές ή αντίθετες κρίσεις έναντι της αποφάσεως ή πράξεως που αποτέλεσε αιτία της αποζημιωτικής διαφοράς, καθιστώντας μη αποτελεσματική την παρασχεθείσα ήδη έννομη προστασία από το αρμόδιο δικαστήριο. Για τους προεκτεθέντες λόγους η μέσω της διαδικασίας της εκδικάσεως των διαφορών της αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου αμφισβήτηση ενώπιον

του δικαστή των διαφορών αυτών παρεμπιπτόντως της κρίσεως δικαστικών οργάνων κατά την άσκηση των δικαστικών τους καθηκόντων, που άγει σε εξουδετέρωση της αποτελεσματικότητας της έννομης προστασίας από τον φυσικό δικαστή, δεν εναρμονίζεται προς τις μνησθείσες διατάξεις των άρθρων 8, 20 παράγραφος 1 και 25 παράγραφος 1 εδάφιο δεύτερο του Συντάγματος. Συγκεκριμένα, δεν είναι κατά το Σύνταγμα δυνατός τέτοιος παρεμπιπτόντων έλεγχος από τον διοικητικό δικαστή πράξεων, παραλείψεων ή εκτιμήσεων ποινικού δικαστηρίου, ή συμβουλίου ή άλλου οργάνου (εισαγγελέα, ανακριτή), ενταγμένου στην διαδικασία απονομής της ποινικής δικαιοσύνης (πρβλ. Σ.τ.Ε 2574/ 2006 επταμ.). Αλλωστε ο συνταγματικός νομοθέτης, κατοχυρώνοντας κατ' αρχήν την υποχρέωση του Δημοσίου προς αποζημίωση από ζημιογόνες πράξεις οργάνων του, στάθμισε περαιτέρω την ανάγκη αποζημιώσεως όσων ζημιώνονται από αποφάσεις ή πράξεις δικαιοδοτικών οργάνων με την παροχή αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας από συγκεκριμένο για κάθε υπόθεση δικαστή προσωπικά και λειτουργικά ανεξάρτητο, θεσπίζοντας ειδικές σχετικές ρυθμίσεις. Οι ειδικές διατάξεις αυτές, που έχουν ίση τυπική ισχύ με την διάταξη του άρθρου 4 παράγραφος 5 του Συντάγματος, ρυθμίζουν το ζήτημα της ευθύνης προς αποζημίωση από τέτοιες αποφάσεις, πράξεις ή παραλείψεις οργάνων ενταγμένων στην άσκηση της δικαιοδοτικής λειτουργίας κατά την άσκησή της. Ειδικότερα το Σύνταγμα με την διάταξη του άρθρου 7 παράγραφος 4 καθιερώνει ευθύνη του Κράτους προς αποζημίωση όσων καταδικάστηκαν, προφυλακίστηκαν ή με άλλο τρόπο στερήθηκαν άδικα ή παράνομα την προσωπική τους ελευθερία, επιβάλλει δε στον νομοθέτη να ορίσει τις σχετικές προϋποθέσεις (βλ. ήδη τις διατάξεις των άρθρων 533 - 545 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας) και με

τις διατάξεις του άρθρου 99 ρυθμίζει το ζήτημα της αποζημιώσεως από παράνομες αποφάσεις ή πράξεις δικαστικών λειτουργών με το θεσπιζόμενο δικαίωμα ασκήσεως αγωγής κακοδικίας και την αντίστοιχη καθιέρωση ευθύνης των ιδίων των δικαστών σε αρμονία προς την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία τους και με την ανάθεση σε Ειδικό Δικαστήριο του έργου της εκδικάσεως των διαφορών αυτών. Για την αποφυγή των ατερόνων δικών επί του αυτού ζητήματος με το άρθρο 7 περ. δ' του Ν. 693/1977 (φ. 262) ορίστηκε ότι δεν χωρεί αγωγή κακοδικίας κατά των μελών του Ειδικού Δικαστηρίου εκδικάσεως αγωγών κακοδικίας για τις αποφάσεις επί αγωγών κακοδικίας. Συνεπώς, σύμφωνα με την εν λόγω μειοψηφήσασα γνώμη, ζημία που προκλήθηκε από ποινική δίωξη δεν μπορεί να αποκατασταθεί με εφαρμογή του άρθρου 105 ΕισΝ.Α.Κ. (πρβλ. Σ.τ.Ε 2574/2006 επταμ., Α.Π. 256/1996).

6. Επειδή, στο άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα (Π.Δ. 456/1984 - Α' 164) ορίζεται ότι «Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παραλείψη έγινε κατά παράβαση διατάξεως που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος. Μαζί με το δημόσιο ευθύνεται εις ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των υπουργών». Η πρώτη από τις διατάξεις αυτές, ορίζοντας ως προϋπόθεση για την ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση τον παράνομο χαρακτήρα της ζημιογόνου πράξεως ή παραλείψεως έχει ευθεία εφαρμογή στην περίπτωση ζημιογόνων δράσεως οργάνων της νομοθετικής εξουσίας (νομοθέτηση ή παραλείψη νομοθετήσεως αντικείμενη σε κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος) και της εκτελεστι-

κής εξουσίας κατά την εφαρμογή του νόμου στην ατομική περίπτωση (παράβαση της αρχής της νομιμότητας). Η διάταξη αυτή δεν αναφέρεται ευθέως σε ζημιογόνες πράξεις οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, διότι ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση λόγω απλώς εσφαλμένης ερμηνείας του νόμου ή απλώς εσφαλμένης εκτιμήσεως των πραγμάτων από δικαστικό λειτουργό δεν είναι συμβατή με την φύση του δικαστικού έργου, ως εκ της οποίας το Σύνταγμα εγγυάται στον δικαστικό λειτουργό την λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία του. Εν όψει της φύσεως του δικαστικού έργου, μόνο πρόδηλο σφάλμα του δικαστικού λειτουργού επισύρει ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση. Εφ' όσον δε το Σύνταγμα, κατά την προηγούμενη σκέψη, δεν ανέχεται να παραμένουν αναποζημιώτες ζημίες που κάποιος υφίσταται από ενέργειες οποιουδήποτε κρατικού οργάνου, μέχρις ότου ο νομοθέτης ρυθμίσει ειδικώς την ευθύνη του Δημοσίου από πράξεις οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, το άρθρο 105 ΕισΝ.Α.Κ. έχει ανάλογη εφαρμογή σε περίπτωση προκλήσεως ζημίας από πράξεις των οργάνων αυτών η οποία μπορεί να αποδοθεί σε πρόδηλο σφάλμα τους. Ο πρόδηλος δε χαρακτήρας του σφάλματος της κρίσεως οργάνου της δικαστικής λειτουργίας προκύπτει από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περιπτώσεως βάσει των οποίων η δικαστική πλάνη καθίσταται συγγνωστή ή ασύγγνωστη. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Δ. Αλεξανδρής, Ι. Γράβαρης, Ε. Αντωνόπουλος, Σ. Μαρκάτης, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλος, Β. Κаланτζή, Κ. Κουσούλης, Κ. Πισπιρίγκος και ο Πάρεδρος Δ. Βασιλειάδης οι οποίοι διετύπωσαν την ακόλουθη γνώμη: Με το άρθρο 105 ΕισΝ.Α.Κ. επιδιώκεται η αποκατάσταση περιουσιακής ζημίας και η ικανοποίηση ηθικής βλάβης που προκαλούνται από πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες οργάνων

του Δημοσίου όταν αυτές κρίνονται παράνομες από τον δικαστή της αγωγής αποζημιώσεως. Η διάταξη αυτή, παρά την ευρεία διατύπωσή της, αναφερόμενης σε όργανα του Δημοσίου, δεν έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις υλικής ζημίας ή ηθικής βλάβης από παράνομες πράξεις των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Για την νομιμότητα των πράξεων αυτών (αποφάσεων και λοιπών διαδικαστικών πράξεων), κατ' επιταγή του Συντάγματος που προκύπτει από την οργάνωση της απονομής της δικαιοσύνης με την λειτουργία δικαιοδοτικών οργάνων αντίστοιχων προς την φύση των αναφερόμενων δικαστικών διαφορών (άρθρα 93, 94, 96), ο νόμος καθιερώνει συγκεκριμένο σύστημα ελέγχου στους κόλπους των ιδιαιτέρων κλάδων της απονομής της δικαιοσύνης. Οι πράξεις, επομένως, αυτές ελέγχονται υποχρεωτικώς, κατά το Σύνταγμα, από δικαστικά όργανα που ανήκουν στον ίδιο δικαιοδοτικό κλάδο και κατά ορισμένη διαδικασία, δεν καταλείπεται δε έδαφος παρεμπιπτοντος ελέγχου τους από διοικητικό δικαστήριο αρμόδιο να αποφαινείται για την κατ' άρθρο 105 ΕισΝ.Α.Κ. ευθύνη του Δημοσίου. Ειδικότερα, δεν υπόκεινται σε τέτοιο παρεμπιπτοντα έλεγχο πράξεις, παραλείψεις ή εκτιμήσεις ποινικού δικαστηρίου, ή συμβουλίου ή άλλου οργάνου (εισαγγελέα, ανακριτή), ενταγμένου στην διαδικασία απονομής της ποινικής δικαιοσύνης (πρβ Σ.τ.Ε 2574/2006 επ.). Ως όργανα δε ενταγμένα στην διαδικασία της ποινικής δικαιοσύνης νοούνται και οι αστυνομικοί υπάλληλοι όταν ενεργούν υπό την εποπτεία ή κατόπιν εντολών εισαγγελικού λειτουργού και σύμφωνα με αυτές. Συνεπώς, ζημία που προκλήθηκε από πράξη δικαστικού οργάνου και, ειδικότερα, από ποινική δίωξη δεν μπορεί να αποκατασταθεί με τους όρους και τις προϋποθέσεις του άρθρου 105 ΕισΝ.Α.Κ. Σύμφωνα όμως με την προηγού-

μενη σκέψη, η διάταξη του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, υπό την εκτεθείσα στην σκέψη αυτή έννοια, επιβάλλει στον κοινό νομοθέτη να καθορίσει την διαδικασία, σε αρμονία προς τις συνταγματικές διατάξεις περί χωριστών δικαιοδοσιών, και τους όρους υπό τους οποίους αποκαθίσταται περιουσιακή ζημία προκληθείσα από πράξεις, παραλείψεις ή εκτιμήσεις οργάνων της δικαστικής λειτουργίας. Επιβάλλει, ειδικότερα, την υποχρέωση για τον καθορισμό των όρων υπό τους οποίους αποκαθίσταται από το Δημόσιο ζημία προκληθείσα από όργανα ενταγμένα στην διαδικασία απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, πέρα της από το άρθρο 7 παρ. 4 του Συντάγματος προβλεπόμενης περιπτώσεως αποζημιώσεως των αδικώς προφυλακισθέντων ή καταδικασθέντων ή στερηθέντων την ελευθερία τους και, συγκεκριμένα, ζημία που προκλήθηκε από ποινική δίωξη, η οποία κρίθηκε μη νόμιμη με αμετάκλητη αθωωτική απόφαση. Επιβάλλει, δηλαδή, τον καθορισμό των κατάλληλων προϋποθέσεων υπό τις οποίες αποκαθίσταται περιουσιακή ζημία που προκλήθηκε από την δράση των ενταγμένων στην διαδικασία της ποινικής δικαιοσύνης οργάνων, όταν εκ των υστέρων προκύπτει ότι τα όργανα αυτά κατά την εκτέλεση της αποστολής τους για την καταπολέμηση του εγκλήματος και την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης χάριν του καλού του κοινωνικού συνόλου εσφαλμένως εκτίμησαν ως ποινικώς κολάσιμη ανθρωπινή ενέργεια ή συμπεριφορά. Μειοψήφησαν επίσης οι Σύμβουλοι Δ. Μακρής και Τ. Κόμβου, οι οποίοι, εν όψει της αναφερθείσας απόψεώς τους, υποστήριξαν ότι ο νομοθέτης δεν έχει υποχρέωση να καθορίσει την διαδικασία και τους όρους υπό τους οποίους αποκαθίσταται ζημία που προκαλείται από εν γένει αποφάσεις ή πράξεις δικαστικών οργάνων κατά την άσκηση του δικαιοδοτικού έργου τους, για τους λόγους που αναφέρονται στη

μειοψηφούσα γνώμη των Συμβούλων αυτών, η οποία παρατίθεται στην προηγούμενη σκέψη. Για τους ίδιους λόγους δεν είναι δυνατή και η ευθεία ή η ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 105 ΕισΝ.Α.Κ. στις αναφερθείσες περιπτώσεις παράνομων ζημιολόγων αποφάσεων ή πράξεων των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας κατά την άσκηση των δικαστικών καθηκόντων τους και συγκεκριμένα ενταγμένων στην διαδικασία της ποινικής διαδικασίας.

7. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, κατά τα εκτιθέμενα στην προσβαλλόμενη απόφαση, στις 21.9.1998 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα σύσκεψη στην οποία έλαβαν μέρος εκπρόσωποι των Υπουργείων Υγείας και Πρόνοιας Αναπτύξεως, Δημοσίας Τάξεως και Οικονομικών καθώς και εκπρόσωποι του Ε.Ο.Φ. και του Ο.Κ.Α.Ν.Α. και η οποία είχε ως αντικείμενο τον συντονισμό των δημοσίων υπηρεσιών για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εισαγωγής και κυκλοφορίας στην Ελλάδα προϊόντων που περιείχαν συστατικά από κάνναβη και έφεραν ενδείξεις με τις οποίες προβαλλόταν η κάνναβη κατά τρόπο έντονο, όπως απεικόνιση φύλλου κάνναβης στην συσκευασία τους. Στην σύσκεψη αυτή επισημάνθηκε ότι, καθ' όσον το ποσοστό της περιεχόμενης στα προϊόντα αυτά ναρκωτικής ουσίας τετραϋδροκανναβινόλης ήταν αμελητέο, το πρόβλημα αφορούσε την διαφήμιση της κάνναβης μέσω των προϊόντων αυτών και ότι η εισαγωγή και το εμπόριο τέτοιων προϊόντων συνιστούσε πρόκληση και παρακίνηση για χρήση και διαφήμιση ναρκωτικών κατά παράβαση των διατάξεων του Ν. 1729/1987. Για τους λόγους αυτούς αποφασίσθηκε ότι τα εν λόγω προϊόντα δεν έπρεπε να φέρουν, κατά την εισαγωγή και κυκλοφορία τους στην Ελλάδα, ενδείξεις σχετικές με το φυτό της κάνναβης και ονομασία ίδια ή παρόμοια, ανεξαρτήτως αν ανιχνευόταν σ' αυτά η ως άνω ναρκωτική ουσία. Στην συνέ-

χεια, η Διεύθυνση Δημόσιας Ασφάλειας του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως απέστειλε στις Διευθύνσεις Ασφαλείας Αττικής και Θεσσαλονίκης και στις Αστυνομικές Διευθύνσεις Νομών το από 12.10.1998 έγγραφο, με το οποίο ζητούσε την διενέργεια εκτεταμένων ελέγχων σε καταστήματα που διαθέτουν στην αγορά προϊόντα κάνναβης και την εφαρμογή των οριζόμενων στα άρθρα 4 και 9 του Ν. 1729/1987. Στο έγγραφο αυτό αναφέρονταν συγκεκριμένα προϊόντα κάνναβης που εμφανίστηκαν στην ελληνική αγορά (μπύρες, αναψυκτικά, καλλυντικά, απορρυπαντικά, τσίχλες, κ.λπ.) και έφεραν, ως λογότυπο, πεντάφυλλο ή επτάφυλλο μίσχο κάνναβης και εκφράσεις που παρακινούσαν στην χρήση της κάνναβης και την εξοικείωση με αυτήν. Περαιτέρω, με το από 9.11.1998 έγγραφο της ίδιας ως άνω υπηρεσίας με τους ίδιους αποδέκτες αναφερόταν ότι τα άρθρα 5 και 9 του Ν. 1729/1987 παραβιάζονταν αν το λογότυπο της κάνναβης ήταν τυπωμένο στο εξωτερικό μέρος των ειδών ενδύσεως και των συσκευασιών των προϊόντων και ότι ήταν εξεταστέο αν στοιχειοθετείται παράβαση των διατάξεων αυτών από μόνη την ονομασία των καταστημάτων στα οποία πωλούνταν τα προϊόντα αυτά. ("...", "..."). Κατόπιν τούτων, ύστερα από την Γ98/319α/26.10.1998 παραγγελία του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Λάρισας και στο πλαίσιο ένορκης προανακρίσεως για παράβαση του Ν. 1729/1987, αστυνομικά όργανα του Τμήματος Διώξεως Ναρκωτικών διενήργησαν, στις 3.11.1998, έρευνα στο εμπορικό κατάστημα με τον τίτλο ... που διατηρούσε από 24.10.1998 ο αναιρεσίβλητος - αναιρεσείων στην Λάρισα και διαπίστωσαν ότι στο κατάστημα αυτό πωλούνταν διάφορα είδη ενδύσεως και ατομικής χρήσεως τα οποία ήταν κατασκευασμένα από κάνναβη και έφεραν τυπωμένη απεικόνιση πεντάφυλλου ή επτάφυλλου μίσχου κάνναβης, θεωρώντας δε ότι ο αναιρεσίβλητος -

αναιρεσείων, εμπορευόμενος τα προϊόντα αυτά, διαφήμιζε την χρήση ναρκωτικών κατά παράβαση των άρθρων 5 και 9 του Ν. 1729/1987 τον συνέλαβαν και κατέσχεσαν τα εμπορεύματα. Με βάση την σχετική αναφορά των αστυνομικών οργάνων ο αναιρεσίβλητος - αναιρεσείων παραπέμφθηκε από τον εισαγγελέα στον τακτικό ανακριτή, διώχθηκε ποινικώς για συντέλεση στην διάδοση της χρήσεως ναρκωτικής ουσίας και για πρόκληση σε χρήση και διαφήμιση της χρήσεως ναρκωτικής ουσίας κατά σύστημα με σκοπό το κέρδος, κατέβαλε δε χρηματική εγγύηση για να αφεθεί ελεύθερος. Με την 326/1999 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Λάρισας ο αναιρεσίβλητος - αναιρεσείων κηρύχθηκε αθώος των κατηγοριών που του είχαν αποδοθεί με την αιτιολογία ότι ο διακριτικός τίτλος ... και η απεικόνιση πεντάφυλλου ή επτάφυλλου μίσχου κάνναβης δεν συνιστούσαν ευθεία ή συγκαλυμμένη και έντεχνη διαφήμιση της χρήσεως ναρκωτικών ουσιών ή πρόκληση σε παράνομη χρήση τους, με την ίδια δε απόφαση διατάχθηκε η απόδοση σ' αυτόν των εμπορευμάτων που είχαν κατασχεθεί.

Με την από 11.10.1999 αγωγή του ο αναιρεσίβλητος - αναιρεσείων ισχυρίστηκε ότι η απόφαση η οποία ελήφθη κατά την διυπουργική σύσκεψη της 21.9.1998, οι ενέργειες των οργάνων του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως για την πραγμάτωσή της, η κατάσχεση των εμπορευμάτων και η σύλληψή του ήταν παράνομες, ως αντικείμενες στην κοινοτική αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και στο πλέγμα κοινοτικών Κανονισμών που αφορούσαν την καλλιέργεια και την επιδότηση της κάνναβης, παραβίαζαν τις ίδιες τις διατάξεις του Ν. 1729/1987, διότι κατ'εσφαλμένη ερμηνεία τους θεωρήθηκε ότι η πώληση ειδών κάνναβης συνιστούσε ποινικό αδίκημα, και ήταν αντίθετες στα άρθρα 5 παρ. 1 του Συντάγματος και 57 του Αστικού Κώδικα, διότι

προσέβαλαν την οικονομική του ελευθερία καθώς και την τιμή και την προσωπικότητά του. Για τους λόγους αυτούς, ζήτησε, κατ' επιμέλεια του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα να υποχρεωθεί το Δημόσιο να του καταβάλει α) ποσό 11.942,77 ευρώ που αντιστοιχούσε στην αξία των εμπορευμάτων τα οποία κατασχέθηκαν και τα οποία καταστράφηκαν ολοσχερώς λόγω των συνθηκών πλημμυλούς φυλάξεώς τους επί ένα έτος, καθώς και στην αξία της γυάλινης ταμπέλας του καταστήματός του που επίσης είχε κατασχεθεί, β) ποσό 3.418,96 ευρώ που αντιστοιχούσε στις δαπάνες διαφημίσεως της επιχειρήσεώς του που δεν αξιοποιήθηκε αφού οι προαναφερόμενες ενέργειες των οργάνων του Δημοσίου έλαβαν χώρα στις πρώτες ημέρες λειτουργίας του καταστήματός του, γ) ποσό 11.409,37 ευρώ που αντιστοιχούσε στις δαπάνες διαμορφώσεως του χώρου του, δ) ποσό 26.260, 87 ευρώ που αντιστοιχούσε στα διαφυγόντα κέρδη για τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του καταστήματος (24.10.1998-10.9.1999), ε) ποσό 34.629,49 ευρώ που αντιστοιχούσε στο ποσό που είχε καταβάλει στον εισαγωγέα των εμπορευμάτων προκειμένου να αναλάβει την αντιπροσωπεία του στην Θεσσαλία και, τέλος, στ) ποσό 88.041 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη την οποία υπέστη από την προσβολή της προσωπικότητάς του λόγω της συλλήψεώς του ως εγκληματία. Προς αντίκρουση της αγωγής το Δημόσιο υποστήριξε ότι οι ενέργειες των αστυνομικών οργάνων εντάσσονταν στο πλαίσιο της προλήψεως και της καταστολής του εγκλήματος, που αποτελούν την ειδικότερη αποστολή και το καθήκον των αστυνομικών αρχών, και ήταν σύμφωνες με τις διατάξεις της νομοθεσίας για τα ναρκωτικά και ότι, και αν ακόμη κρίνονταν παράνομες, δεν συνεπάγονταν ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση κατά το άρθρο 105 ΕισΝ.Α.Κ., διότι αφ' ενός η

παραβιασθείσα διάταξη σκοπούσε αποκλειστικά στην προστασία του γενικού συμφέροντος και αφ' ετέρου οι ενέργειες αυτές έλαβαν χώρα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας. Το διοικητικό πρωτοδικείο απέρριψε την αγωγή κρίνοντας ότι τόσο οι αποφάσεις των δημοσίων αρχών κατά την διωρυγική σύσκεψη όσο και οι κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας ενέργειες των αστυνομικών οργάνων του Τμήματος Διώξεως Ναρκωτικών Λάρισας ήταν νόμιμες, εντασσόμενες στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους για την αποσόβηση κινδύνου της δημοσίας τάξεως, ασφάλειας και υγείας του κοινού. Αντιθέτως, με την προσβαλλόμενη απόφαση το διοικητικό εφετείο δέχθηκε εν μέρει την αγωγή, αναγνωρίζοντας ότι το Δημόσιο πρέπει να καταβάλει στον αναιρεσίβλητο-αναιρεσείοντα μόνο χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ύψους 14.673,51 δραχμών, αφού προηγουμένως δέχθηκε την έφεσή του κατά της πρωτοδικού αποφάσεως.

Ειδικότερα, το διοικητικό εφετείο δέχθηκε τα ακόλουθα: Για την στοιχειοθέτηση αντικειμενικώς του εγκλήματος της συντελέσεως στην διάδοση ναρκωτικών ουσιών καθώς και της προκλήσεως στην χρήση και της διαφημίσεως της χρήσεως ναρκωτικών κατά τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1 και 9 παρ. 1 του Ν. 1729/1987 απαιτείται να αποδεικνύεται, στην συγκεκριμένη κάθε φορά περίπτωση, ότι υφίσταται ναρκωτική ουσία, κατά την νομική της έννοια, περαιτέρω δε, να αποτυπώνεται, με τις σχετικές ενέργειες του φερόμενου ως δράστη, μήνυμα αυτοτελώς υπέρ των ναρκωτικών, οι δε σχετικές ενδείξεις να είναι πρόσφορες στο να εμφανίσουν ως ελκυστική, όχι την αγορά των πωλούμενων ειδών, αλλά την χρήση ναρκωτικών ουσιών. Συνεπώς, μη νομίμως τα αστυνομικά όργανα του Τμήματος Διώξεως Ναρκωτικών Λάρισας, στο πλαίσιο προανακρίσεως για παράβαση των διατάξεων

του Ν. 1729/1987, συνέλαβαν τον αναιρεσίβλητο - αναιρεσειόντα και κατέσχεσαν τα εμπορεύματα του καταστήματός του, εκτελώντας οδηγίες και εντολές του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως με τις οποίες, κατόπιν της διυπουργικής συσκέψεως της 21.9.1998, είχε θεωρηθεί, εκ προοιμίου, ότι από την αποτύπωση στα επίμαχα είδη πεντάφυλλου ή επτάφυλλου μίσχου κάνναβης ή από την χρήση σε κατάσταση πωλήσεώς τους του διακριτικού τίτλου ... αποσκοπείται η διαφήμιση της ίδιας της κάνναβης ως ναρκωτικής ουσίας. Και τούτο, διότι σύμφωνα με το 3001992/167/0099/1.2.1999 έγγραφο του Γενικού Χημείου του Κράτους, είδη, όπως αυτά που κατασχέθηκαν, είτε δεν περιείχαν την ναρκωτική ουσία της τετραϋδροκανναβινόλης είτε την περιείχαν σε ελάχιστο βαθμό χωρίς να είναι εφικτή η ανάκτησή της ή απομόνωσή της, περαιτέρω δε, η απεικόνιση πεντάφυλλου ή επτάφυλλου μίσχου κάνναβης στα είδη αυτά δεν αποτελούσε θεσμοθετημένο κοινωνικό συμβολισμό που να επιδέχεται μία και μοναδική ανάγνωση ούτε συνιστούσε οπτικό μήνυμα με προσδιορισμένο προς μία κατεύθυνση περιεχόμενο. Αντιθέτως, λόγω της φύσεως των επίμαχων εμπορευμάτων, η όλη οπτική εντύπωση της εν λόγω απεικονίσεως δημιουργούσε στο κοινό την ορθή εντύπωση ότι πρόκειται περί φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων ή υποπροϊόντων της κλωστικής κάνναβης τα οποία δεν σχετίζονται με ναρκωτική ουσία, όπως κρίθηκε και με την απόφαση 326/1999 του Τριμελούς Εφετείου Λάρισας. Ως εκ τούτου, με τις προαναφερόμενες ενέργειες των αστυνομικών οργάνων παραβιάστηκαν οι διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1 και 17 του Συντάγματος, καθώς και των άρθρων 57 και 1000 του Αστικού Κώδικα περί προστασίας της προσωπικότητας και της κυριότητας. Ο παράνομος δε χαρακτήρας των ενεργειών των διωκτικών αρχών δεν ήρθε εκ του ότι τα όργανα αυτά είχαν ενεργήσει σύμφωνα

με διαταγές των ιεραρχικώς ανωτέρων τους ούτε εκ του ότι είχαν λάβει προηγουμένως σχετική εισαγγελική παραγγελία, διότι η παραγγελία αυτή κάλυπτε μεν την έρευνα στο κατάστημα του αναιρεσιβλήτου - αναιρεσειόντος όχι όμως και τις περαιτέρω ενέργειες τους που βασίσθηκαν στις, κατ'εσφαλμένη ερμηνεία των διατάξεων του Ν. 1729/1987, διαπιστώσεις τους. Συνεπώς, από τις προαναφερόμενες παράνομες ενέργειες των διωκτικών αρχών ανέκυπτε εν προκειμένω ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση κατά το άρθρο 105 ΕισΝ.Α.Κ. Στην συνέχεια, το διοικητικό εφετείο απέρριψε τα ως άνω υπό στοιχεία α, β και γ κονδύλια της αγωγής ως αόριστα, απέρριψε αίτημα καταβολής ποσού 8.025,42 ευρώ που αντιστοιχούσε σε δαπάνη αγοράς εξοπλισμού, λειτουργικών εξόδων και δικηγορικών αμοιβών ως απαραδέκτως υποβληθέν με το υπόμνημα, απέρριψε ως αναπόδεικτο το υπό στοιχείο δ κονδύλιο της αγωγής, διότι το μόνο αποδεικτικό μέσο που είχε προσκομισθεί σχετικώς, δηλαδή η έκθεση εκτιμήσεως του λογιστή ..., αποτελούσε μαρτυρία για την οποία δεν είχαν τηρηθεί τα οριζόμενα στο άρθρο 185 Κ.Δ.Δ, επίσης δε απέρριψε ως αναπόδεικτο το υπό στοιχείο ε κονδύλιο της αγωγής λόγω μη προσκομίσεως της συμβάσεως δικαιοχρήσεως ή άλλου στοιχείου από το οποίο να προκύπτει με ποιούς όρους και για ποιο χρονικό διάστημα ο αναιρεσίβλητος - αναιρεσειών είχε αποκτήσει τα επίμαχα δικαιώματα τα οποία, στην συνέχεια, απώλεσε με την οριστική διακοπή της επιχειρήσεώς του. Τέλος, το διοικητικό εφετείο έκρινε ότι ο αναιρεσίβλητος - αναιρεσειών υπέστη λόγω της κατασκέσεως των εμπορευμάτων του και της συλλήψεώς του υπέστη βαριά προσβολή της προσωπικότητάς του, διότι δημιουργήθηκε στο ευρύ κοινό της Λάρισας η εντύπωση ότι ήταν δράστης του αδικήματος της συντελέσεως στην διάδοση ναρκωτικών ουσιών και

της προκλήσεως σε χρήση και ότι, επομένως, το Δημόσιο όφειλε να του καταβάλει ποσό 14.673,51 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση της ηθικής του βλάβης, κατά μερική αποδοχή της αγωγής.

8. Επειδή, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, το διοικητικό εφετείο έκρινε, κατ’ εφαρμογή του άρθρου 105 ΕισΝ.Α.Κ., ότι στην προκειμένη περίπτωση η ευθύνη του Δημοσίου ανέκυπτε από παράνομες ενέργειες των αστυνομικών οργάνων που οφείλονταν σε εσφαλμένη, όπως αποφάνθηκε το διοικητικό εφετείο, ερμηνεία των άρθρων 5 παρ. 1 και 9 παρ. 1 του Ν. 1729/1987 και ότι οι ενέργειες αυτές ήταν ανεξάρτητες από την εισαγγελική παραγγελία που τους είχε δοθεί για την έρευνα στο κατάστημα του αναιρεσιβλήτου-αναιρεσεύοντος. Το Δημόσιο με την υπό κρίση αίτησή του προβάλλει ότι οι ενέργειες των αστυνομικών οργάνων έλαβαν χώρα κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας, όπως γίνεται δεκτό και με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, και ήταν σύμφωνες με τις ως άνω διατάξεις του Ν. 1729/1987, εν πάση δε περιπτώσει, ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση, κατά το άρθρο 105 ΕισΝ.Α.Κ., δεν υφίστατο, διότι οι επίμαχες διατάξεις του Ν. 1729/1987, οι οποίες, κατά το διοικητικό εφετείο, εσφαλμένως ερμηνεύθηκαν και εφαρμόστηκαν από τα αστυνομικά όργανα, απαγορεύουσες την διάδοση των ναρκωτικών ουσιών, την πρόκληση στην χρήση τους και την διαφήμισή τους, αποσκοπούσαν αποκλειστικώς στην προστασία του δημοσίου συμφέροντος και δεν διασφάλιζαν και ιδιωτικά δικαιώματα. Με τον πρώτο από τους ως άνω λόγους αναιρέσεως το Δημόσιο, αμφισβητώντας την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 105 ΕισΝ.Α.Κ., επί πράξεων δικαστικών λειτουργιών, πλήσσει την κρίση του διοικητικού εφετείου ότι στην προκειμένη περίπτωση ευθυνόταν κατά το άρθρο αυτό από πράξεις αστυνομικών υπαλλήλων, ως διοικητικών οργάνων. Ανε-

ξαρτήτως του ζητήματος του χαρακτήρα των αστυνομικών υπαλλήλων που διενεργούν προανάκριση ως δικαστικών ή διοικητικών οργάνων, η κρίση αυτή είναι πλημμελώς αιτιολογημένη, διότι, το διοικητικό εφετείο, μολονότι δέχθηκε ότι τα αστυνομικά όργανα έδρασαν κατόπιν σχετικής παραγγελίας του εισαγγελέως, ο οποίος και άσκησε, στην συνέχεια, την ποινική δίωξη του αναιρεσιβλήτου - αναιρεσεύοντος, έκρινε ότι η κατ’ εσφαλμένη ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων του Ν. 1729/1987 σφράγιση του καταστήματος και η κατάσχεση των εμπορευμάτων (συνεπεία των οποίων επήλθε η κατά τους ισχυρισμούς του αναιρεσιβλήτου - αναιρεσεύοντος ζημία) έπρεπε να αποδοθεί στα όργανα αυτά χωρίς να εκθέτει το περιεχόμενο της εισαγγελικής παραγγελίας και χωρίς να την συσχετίζει με την εκ μέρους του εισαγγελέως άσκηση της ποινικής δίωξης με βάση την εσφαλμένη αυτή ερμηνεία. Και ναι μεν ο λόγος αυτός αναιρέσεως αλυσιτελώς προβάλλεται κατά το μέρος που στηρίζεται στην αβάσιμη, κατά την γνώμη που πλειοψήφησε, εκδοχή της ελλείψεως ευθύνης του Δημοσίου προς αποζημίωση από ζημιόγωνα πράξη δικαστικού οργάνου πλην η ευθύνη αυτή, κατά την ίδια γνώμη, μόνο από πρόδηλη, υπό την προεκτεθείσα έννοια, παράβαση των διατάξεων του Ν. 1729/1987, κατ’ ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 105 ΕισΝ.Α.Κ., μπορούσε να προκύψει στην προκειμένη περίπτωση και όχι από την ευθεία, όπως έκρινε το διοικητικό εφετείο, εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού και, συνεπώς, βασίμως αμφισβητείται η νομιμότητα της ανωτέρω κρίσεως του δικάσαντος δικαστηρίου. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να γίνει δεκτή η αίτηση αναιρέσεως του Δημοσίου και να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, η δε υπόθεση, η οποία χρειάζεται διευκρίνιση ως προς το πραγματικό, πρέπει να παραπεμφθεί στο ίδιο δικαστήριο για νέα κρίση.

Τριμελές Διοικητικό Εφετείο Χανίων - Αριθ. 456/2014

Πρόεδρος: Ιπποκράτης Φουνκαράκης (Πρόεδρος Εφετών)

Δικαστές: Μαρία Κουδουνιάκη (Εισηγήτρια), Ζαχαρένια Μαθιουνδάκη (Εφέτες)

Δικηγόροι: Πέτρος Μαρκάκης, Πελαγία Ζαχαριονδάκη

Άρθρα: 221 Ν.Δ. 17/18-9-1926, 13 Α.Ν. 1910/1951, 13 Ν.Δ. 3033/1954, 1, 4 Ν. 1468/1950, 16 παρ. 2 Α.Ν. 1673/1951, 277 Κ.Δ.Δ.

Η ΔΕΗ δεν υπόκειται στην υποχρέωση καταβολής δημοτικών τελών από τη χρήση των πεζοδρομίων, των οδών, των πλατειών και εν γένει των κοινόχρηστων χώρων που εμπίπτουν εντός των διοικητικών ορίων Δήμου για την τοποθέτηση στύλων και υπέργειων υποσταθμών. Μη νόμιμη η απόφαση του Αντιδημάρχου περί εγγραφής στο βεβαιωτικό κατάλογο του Δήμου τέτοιου τέλους χρήσεως κοινόχρηστων χώρων.

[...] 4. Επειδή, οι διατάξεις της νομοθεσίας περί δήμων και κοινοτήτων που εκάστοτε ίσχυαν, προέβλεπαν την υποχρέωση καταβολής τελών για τη χρησιμοποίηση κοινόχρηστων χώρων. Ειδικότερα, το άρθρο 221 του Ν.Δ. της 17/18-9-1926 «Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον νόμου της νομοθεσίας περί δήμων και κοινοτήτων» (Α' 316) (όπως και το άρθρο 221 του Β.Δ. της 17-4/31-7-1936 «Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον νόμου της νομοθεσίας περί Δήμων και Κοινοτήτων» Α' 320) προέβλεπε ότι: «Επιτρέπεται εις τους δήμους και τας κοινότητες η επιβολή τελών επί της εκμεταλλεύσεως των πεζοδρομίων, των οδών και των πλατειών της πόλεως, ήτοι της επ' αυτών τοποθετήσεως καθισμάτων, τραπεζών, προθηκών ή εκθεμάτων, ως και της πρόσκαιρου ή σταθεράς αποθέσεως παντός είδους κινητών ...». Με το άρθρο 13 του Α.Ν. 1910/1951 «Περί των προσόδων των Δήμων και Κοινοτήτων» (Α' 221) προβλέφθηκε ότι: «1. Επιβάλλεται υπέρ των Δήμων και των εχουσών άνω των 3.000 κατοίκων Κοινοτήτων, τέλος επί των χρησιμοποιούντων είτε διαρκώς είτε προσωρινώς τα πεζοδρόμια, τας οδούς, τας πλατείας και εν γένει τους κοινόχρηστους χώρους ως και το υπέδαφος αυτών ... 2. Το τέλος ορίζεται δι' αποφάσεως του οικείου Δημοτικού ή Κοι-

νοτικού Συμβουλίου ... Δια της αυτής αποφάσεως καθορίζονται, εν όψει των ισχυουσών εκάστοτε αστυνομικών διατάξεων περί κυκλοφορίας πεζών και οχημάτων, ή άλλων ειδικών λόγων αποχρώντως δεδικαιολογημένων, οι χώροι, ων η χρήσις δύναται να παραχωρηθή και το κατά τετραγωνικόν ή κυβικόν μέτρον καταβλητέον τέλος αναλόγως της περιοχής της πόλεως εις ην κείται ούτοι ... 3. Ο βουλόμενος να χρησιμοποιήση τους ως άνω χώρους ή το υπέδαφος αυτών, οφείλει να υποβάλη σχετικήν αίτησιν εις την οικείαν Δημοτικήν ή Κοινοτικήν Αρχήν 4. ... 5. Ο Δήμαρχος ή Πρόεδρος της Κοινότητος επί τη βάσει της αποφάσεως του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου εκδίδει την άδειαν ορίζων εν αυτή την έκτασιν ή τον όγκον του παραχωρουμένου προς χρήσιν χώρου, το καταβλητέον τέλος και πάσαν αναγκαίαν λεπτομέρειαν ... Στη συνέχεια, η διάταξη του άρθρου 13 του Ν.Δ. 3033/1954 «Περί των εσόδων των δήμων και κοινοτήτων» (Α' 258) επανέλαβε κατά βάση τις αυτές ρυθμίσεις, προβλέποντας και πάλι την επιβολή τελών σε όσους χρησιμοποιούν «διαρκώς ή προσωρινώς τα πεζοδρόμια, τας οδούς, τας πλατείας, τους εν γένει κοινόχρηστους χώρους και το υπέδαφος αυτών. Οι ρυθμίσεις του άρθρου 13 του Ν.Δ. 3033/1954, όπως συμπληρώθηκαν στη συνέχεια,

περιελήφθησαν στο άρθρο 13 του Β.Δ. της 19-12-1955/21-1-1956 «Περί κωδικοποιήσεως εις ενιαίον κείμενον νόμου των ισχυουσών διατάξεων "περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων"» (Α' 29). Εξάλλου, με την 1451/11-7-1957 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, είχε κριθεί ότι, η υποχρέωση καταβολής τέλους για τη χρησιμοποίηση, διαρκώς ή προσωρινώς, των πεζοδρομίων, οδών, πλατειών και λοιπών κοινόχρηστων χώρων των δήμων και κοινοτήτων που είχε θεσπισθεί με τις πιο πάνω διατάξεις (του Ν.Δ. 3033/1954), δεν αφορούσε στη χρησιμοποίηση των χώρων αυτών από οργανισμούς ή επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, η οποία ήταν αναγκαία για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου κοινωφελούς σκοπού, αλλά αναφερόταν στις περιπτώσεις της χρησιμοποίησης των πιο πάνω κοινόχρηστων χώρων από ιδιώτες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις και προς εξυπηρέτηση ιδίων συμφερόντων αυτών, καθόσον οι οργανισμοί ή επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, που από τη φύση τους έχουν σαν προορισμό την εξυπηρέτηση αναγκών του συνόλου πολιτών, δεν μπορούσε να θεωρηθούν ότι υπάγονταν στην υποχρέωση καταβολής τέλους που θεσπιζόταν με τις εν λόγω διατάξεις, όταν προς επιτέλεση του προορισμού τους, κατ' αναπόδραστη πραγματική ανάγκη, χρησιμοποιούσαν, διαρκώς ή προσωρινώς, κοινόχρηστους χώρους. Επίσης με το άρθρο 10 του Ν.Δ. 3777/1957 (Φ.Ε.Κ. 204) ορίσθηκε ότι: «Η αληθής έννοια της παρ. 1 του άρθρου 13 του από 19.12.1955 Β.Δ. είναι ότι εις το τέλος του άρθρου τούτου λόγω χρησιμοποίησεως διαρκώς ή προσωρινώς των πεζοδρομίων, των οδών των πλατειών, των εν γένει κοινοχρήστων χώρων και του υπεδάφους αυτών υπόκεινται οι χρησιμοποιούντες ταύτα κατόπιν αδείας της δημοτικής ή κοινοτικής αρχής -επιφυλασσομένης της εφαρμογής του δευτέρου εδαφίου της παρ. 5

του αυτού άρθρου- ουχί δε και οι χρησιμοποιούντες ταύτα δυνάμει διατάξεως νόμου ή συμβάσεων μετά του δημοσίου εφόσον αυτά εκυρώθησαν δια νόμου εις εκτέλεσιν των οποίων γίνεται χρήσις των ως άνω δημοτικών ή κοινοτικών χώρων...». Ακολούθησε το άρθρο 13 του Β.Δ. της 24-9/20-10-1958 «Περί κωδικοποιήσεως εις ενιαίον κείμενον Νόμου των ισχυουσών διατάξεων περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων» (Α' 171), το οποίο εν τέλει αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του Ν. 1080/1980 (Α' 246), στο οποίο ορίζεται ότι: «1. Επιτρέπεται η, υπέρ δήμου ή κοινότητας, επιβολή τέλους εις βάρος των χρησιμοποιούντων διαρκώς ή προσωρινώς πεζοδρόμια, οδούς, πλατείας και εν γένει κοινοχρήστους χώρους και το υπέδαφος αυτών. ... 9. Δεν υπόκεινται εις το τέλος του παρόντος άρθρου, οι χρησιμοποιούντες κοινοχρήστους χώρους δήμων και κοινοτήτων ή το υπέδαφος αυτών δυνάμει ειδικής διατάξεως νόμου ή συμβάσεως μετά του δημοσίου κυρωθείσης δια νόμου, εις εκτέλεσιν των οποίων γίνεται χρήσις των ως άνω δημοτικών και κοινοτικών χώρων, εφ' όσον υπό των διατάξεων τούτων προβλέπεται απαλλαγή εκ του τέλους τούτου. 10. ...», στο δε άρθρο 82 του εν λόγω Β.Δ., όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 60 του Ν. 1416/1984 (Α' 18), ορίζεται ότι: «1. Απαλλάσσονται από κάθε δημοτικό ή κοινοτικό φόρο, τέλος, δικαίωμα και εισφορά: α) το ελληνικό δημόσιο και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, β) οι ιεροί ναοί και γ) εκείνοι οι οποίοι έχουν φορολογικές απαλλαγές από συμβάσεις που έχουν συνάψει με το δημόσιο, εφόσον οι συμβάσεις αυτές κυρώθηκαν με νόμο και αναφέρουν ρητά την απαλλαγή από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές. 2. Από τα ανταποδοτικά τέλη, που επιβάλλουν οι δήμοι και οι κοινότητες, δεν απαλλάσσονται αυτοί που αναγράφο-

νται στις περιπτώσεις β' και γ' της προηγούμενης παραγράφου ... 3. ... 4. Ειδικές διατάξεις που θεσπίζουν απαλλαγές από δημοτικούς και κοινοτικούς φόρους, τέλη, δικαιώματα και εισφορές καταργούνται».

5. Επειδή εξάλλου, στο άρθρο 1 του Ν. 1468/1950 «Περί ιδρύσεως Δημοσίας Επιχειρήσεως Ηλεκτρισμού» (Φ.Ε.Κ. 169 Α') ορίζεται ότι: «1. Ιδρύεται Οργανισμός υπό την επωνυμίας «Δημοσία Επιχείρησης Ηλεκτρισμού», σκοπόν έχων την κατασκευήν και εκμετάλλευσιν υδροηλεκτρικών και θερμοηλεκτρικών εργοστασίων καθ' άπασαν την χώραν, την εγκατάστασιν εθνικού δικτύου προς μεταφοράν της παραγόμενης ηλεκτρικής ενεργείας και την διάθεσιν αυτής. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατ' άρθρον 3 παρ. 1 του Ν.Δ. 3785/1957 (Α' 208) "η αληθής έννοια της διατάξεως της παρ. 1 του άρθρου 1 του Ν. 1468/1950 «περί ιδρύσεως δημοσίας επιχειρήσεως ηλεκτρισμού» είναι ότι ο δια τούτης ιδρυόμενος οργανισμός αποτελεί νομικόν πρόσωπον ιδιωτικού δικαίου". 2. Ο Οργανισμός ούτος αποτελεί δημοσίαν επιχείρησιν ανήκουσαν εξ ολοκλήρου εις το Ελληνικόν Δημόσιον, λειτουργούσαν χάριν του δημοσίου συμφέροντος, αλλά κατά τους κανόνας της ιδιωτικής οικονομίας, απολαμβάνουσιν διοικητικής και οικονομικής αυτοτελείας, τελούσαν όμως υπό την ανωτάτην εποπτείαν και τον έλεγχον του Κράτους. Τα της οργανώσεως και λειτουργίας αυτής θέλουσι ρυθμιστεί δια Β.Δ. εφ' άπαξ εκδιδομένου προτάσει του Υπουργικού Συμβουλίου και εισηγήσει του Υπουργού Συντονισμού». Περαιτέρω στο άρθρο 4 παρ. 1 του ίδιου ως άνω νόμου ορίζεται ότι: «1. Η Δημοσία Επιχείρησις Ηλεκτρισμού απολαμβάνει ειδικών φορολογικών ατελειών ως και των δικαστικών προνομίων του Δημοσίου, ως τούτο θέλει ορισθή δια του υπό του άρθρου 1 παρ. 2 του παρόντος προβλεπόμενου Β.Δ.». Σε εκτέλεση της ανωτέρω

διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 1468/1950 και κατ' εξουσιοδότηση αυτής, εκδόθηκε το από 20/28.1.1951 Β.Δ. (Φ.Ε.Κ. 35 Α') «Οργάνωση διοικήσεως Δ.Ε.Η.» που κυρώθηκε με το Ν. 2113/1952 (Φ.Ε.Κ. 120 Α') στο άρθρο 1 του οποίου ορίζεται ότι: «1. Η Δημοσία Επιχείρησις Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) ασκεί τα δια του Ν. 1468/1950 αναγνωριζόμενα εις αυτήν προνόμια και δικαιώματα επί τω τέλει της καλύτερας δυνατής εξυπηρετήσεως του δημοσίου συμφέροντος, εφαρμόζει δε ως μέσον προς επιτυχίαν του σκοπού τούτου τις μεθόδους της ιδιωτικής, επιχειρηματικής οικονομίας. 2. Αντικείμενα της δράσεως της ΔΕΗ είναι: α) η κατασκευή, συντήρησις και λειτουργία εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικής ενεργείας, ως και δικτύων μεταφοράς εις τας δημοσίας και ιδιωτικός ανάγκας ολοκλήρου της χώρας, β) η πώλησις της ηλεκτρικής ενεργείας». Στο άρθρο 35 του ίδιου Β.Δ. της 28ης Ιανουαρίου 1951 υπό τον τίτλο «προνόμια» ορίζεται ότι: «1. Η ΔΕΗ απολαύει των ατελειών και φορολογικών προνομίων ως εάν είναι το Δημόσιον. Ειδικότερον α) Η ΔΕΗ, η περιουσία, αι πρόσδοδοι τούτης, αι συναλλαγαι, τα εκ της διαχειρίσεως κέρδη, αι υπ' αυτής συναπτόμεναι πάσης φύσεως συμβάσεις και τα υπ' αυτής συναπτόμενα ή λαμβανόμενα πάσης φύσεως έγγραφα και λογαριασμοί απαλλάσσονται των τελών χαρτοσήμου και παντός εν γένει φόρου, τέλους κρατήσεως, εισφοράς, παραβόλου υπέρ του Δημοσίου και παντός τρίτου ... Εξάλλου στο άρθρο 12 παρ. 2 του Α.Ν. 1672/1951 «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων του Νόμου 1468/1950 «Περί ιδρύσεως Δημοσίας Επιχειρήσεως Ηλεκτρισμού» (Φ.Ε.Κ. 36 Α') ορίζεται ότι: «1. ... 2. Η Δημοσία Επιχείρησις Ηλεκτρισμού δύναται να χρησιμοποιεί δημοσίας, δημοτικές και κοινοτικές οδούς, πεζοδρόμια, πλατείας, σιδηροδρομικές και τροχιοδρομικές

γραμμιάς δια την υπέρ ή υπό ταύτας τοποθέτησιν εναερίων ή υπογείων εγκαταστάσεων, τροφοδοτικών συρμάτων και δικτύων, ως και να ενεργή τας απαιτούμενας εργασίας δια την συντήρησιν και επισκευήν των εγκαταστάσεων τούτων. Η Δημοσία Επιχειρήσις Ηλεκτρισμού δύναται επίσης να χρησιμοποιεί οδούς και πλατείας δια την κατασκευήν υπ’ αυτάς υποσταθμών και άλλων τεχνικών έργων. Δια τας ανωτέρω χρησιμοποιήσεις η Δημοσία Επιχειρήσις Ηλεκτρισμού εις ουδεμία υποχρεούται αποζημιώσιν, υποχρεούται όμως ν’ αποκαθιστά άνευ αναβολής εις την προτέραν κατάστασιν οδούς, πλατείας κ.λπ. διαταραχθείσας παρ’ αυτής». Εξάλλου, με το Π.Δ. 333/2000 (Φ.Ε.Κ. 268 Α’), η ΔΕΗ μετετράπη σε ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΔΕΗ ΑΕ». Στο άρθρο 3 του Π.Δ. αυτού ορίζεται ότι: «Σκοπός της ΔΕΗ είναι: α) Η άσκηση εμπορικής και βιομηχανικής δραστηριότητας στον τομέα της ενέργειας στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στη δραστηριότητα αυτή περιλαμβάνονται ενδεικτικά: (1) ... (2) η μελέτη, η επίβλεψη, η κατασκευή, η εκμετάλλευση, η συντήρηση και η λειτουργία εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας όπως και δικτύων μεταφοράς και διανομής, (3) η προμήθεια καθώς και η πώληση ηλεκτρικής ενέργειας ... Περαιτέρω, με την παρ. 6 του άρθρου 9 του Ν. 2941/2001 «Απλοποίηση διαδικασιών ίδρυσης εταιρειών, αδειοδότησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, ρύθμιση θεμάτων της Α.Ε. "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ" και άλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 201 Α’) με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 1 του Ν. 1280/1982 (Φ.Ε.Κ. 108 Α’) ορίστηκε ότι: «6. Η ΔΕΗ ΑΕ, καθολική διάδοχος λόγω μετατροπής της ΔΕΗ, υποκαθίσταται αυτοδικαίως σε όλα εν γένει τα εμπράγματα και ενοχικά δικαιώματα και υποχρεώσεις της υφιστάμενης ΔΕΗ ...» και στην παρ. 8 του ίδιου

άρθρου 9 ορίστηκε ότι: «Οι διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του Ν. 1468/1950 (Φ.Ε.Κ. 169 Α’), του άρθρου 37 του Β.Δ. της 28ης Ιανουαρίου 1951 (Φ.Ε.Κ. 35 Α’), των άρθρων 12, 13 και 14 του Α.Ν. 1672/1951 (Φ.Ε.Κ. 36 Α’), της παραγράφου 4 του άρθρου 12 του Ν. 4483/1965 (Φ.Ε.Κ. 118 Α’), όπως ισχύουν, καθώς και τα υφιστάμενα κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού προνόμια ή δικαιώματα απαλλοτριώσεως ακινήτων, συστάσεως δουλειών, χρήσεως οδών, πλατειών, πεζοδρομίων, διέλευσης γραμμών ή καλωδίων, διανοίξεως υπόγειων σιράγγων ή εκτελέσεως υπέργειων ή υπόγειων εργασιών, τοποθέτηση στύλων, εγκατάστασης υποσταθμών, που είναι αναγκαίες για την κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και εκμετάλλευση, ανάπτυξη και διατήρηση της λειτουργικής και τεχνικής αριότητας του Συστήματος Μεταφοράς και του Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας, κυριότητας της ΔΕΗ και εν γένει την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και παροχή υπηρεσιών ή άσκηση δραστηριοτήτων κοινής ωφέλειας παραμένουν σε ισχύ και εφαρμόζονται αναλόγως και υπέρ του Διαχειριστή Συστήματος Ηλεκτρικής Ενέργειας» και στην παρ. 10 ότι: Κάθε διάταξη νόμου, γενική ή ειδική, που αφορά τη ΔΕΗ, προ της μετατροπής της σε ανώνυμη εταιρεία με το Π.Δ. 333/2000, εξακολουθεί να ισχύει, εφόσον δεν είναι αντίθετη προς τις διατάξεις του Ν. 2773/1999, του Π.Δ. 333/2000 και του άρθρου αυτού».

6. Επειδή τέλος, με το Ν.2773/1999 «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Ρύθμιση θεμάτων πολιτικής και λοιπές διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 286 Α’) επιχειρήθηκε η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 96/94 ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19.12.1996 «σχετικά με τους κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρι-

κής ενέργειας». Στο άρθρο 1 του νόμου αυτού ορίζεται ότι: «Η παραγωγή, η μεταφορά, η διανομή και η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην ελληνική επικράτεια διενεργούνται σύμφωνα με τους κανόνες του νόμου αυτού. Οι σχετικές υπηρεσίες και δραστηριότητες είναι κοινής ωφέλειας», στο άρθρο 12 του ίδιου νόμου που εντάσσεται στο Κεφάλαιο Δ' «Μεταφορά Ηλεκτρικής Ενέργειας» ορίζεται ότι: «1. Το Σύστημα Ηλεκτρικής Ενέργειας ανήκει αποκλειστικώς εις την ΔΕΗ 2. Η ΔΕΗ έχει υποχρέωση να λάβει άδεια αποκλειστικότητας της κυριότητας του Συστήματος, η οποία καλύπτει και κάθε μελλοντική του επέκταση. Η άδεια χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης ... Με την άδεια αυτή καθορίζονται οι ειδικότερες υποχρεώσεις του Κυρίου του Συστήματος για τη διαφύλαξη, κατά τρόπο αποτελεσματικό, του λειτουργικού διαχωρισμού των σχετικών δραστηριοτήτων της ΔΕΗ ΑΕ από τις λοιπές δραστηριότητες που ασκεί αυτή στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (το εδάφιο αυτό προστέθηκε με το άρθρο 5 Ν. 3426/2005 Φ.Ε.Κ. 309)».

7. Επειδή από τις προαναφερόμενες διατάξεις προκύπτει ότι στη ΔΕΗ, η οποία ιδρύθηκε με το Ν. 1468/1950 και το εκδοθέν από 28 Ιανουαρίου 1951 Β.Δ., και λειτουργούσε ως δημόσια επιχείρηση κοινής ωφέλειας, παραχωρήθηκαν, για την εκπλήρωση του σκοπού της, που συνίστατο στην κατασκευή εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και στην εγκατάσταση εθνικού δικτύου μεταφοράς και διανομής αυτής, διάφορα φορολογικά προνόμια και ατέλειες μεταξύ των οποίων ήταν και η απαλλαγή της, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 12 του Α.Ν. 1672/1951, από την «αποζημίωση», για τη χρήση δημοσίων, δημοτικών ή κοινοτικών οδών, πεζοδρομίων, πλατειών κ.λπ., για την τοποθέτηση υπέργειων και υπογείων εγκαταστάσεων, στύλων και υποσταθ-

μών για τη διέλευση δικτύων και καλωδίων, ως τέτοια δε «αποζημίωση» θεωρήθηκε η υποχρέωση καταβολής τελών κοινοχρήστων χώρων. Ακολούθως, και μετά τη μετατροπή της ΔΕΗ με το Π.Δ. 333/2000, σε ανώνυμη εταιρεία, με την επωνυμία «ΔΕΗ ΑΕ», εξακολουθεί να έχει ως σκοπό την άσκηση εμπορικής και βιομηχανικής δραστηριότητας στον τομέα της ενέργειας καθώς και την κατασκευή, επίβλεψη, εκμετάλλευση συντήρηση και λειτουργία εργοστασίων αλλά και δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, χάριν του δημοσίου συμφέροντος, ενώ με το Ν. 2941/2001, ορίστηκε ρητά ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις που αφορούσαν προνόμια της ΔΕΗ ως δημόσιας επιχείρησης, και μετά τη μετατροπή της σε ανώνυμη εταιρεία, μεταξύ των οποίων και η διάταξη του άρθρου 12 του Α.Ν. 1672/1951, που αφορά στη δυνατότητα της χρήσης των κοινοχρήστων χώρων για τη διέλευση γραμμών μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, την τοποθέτηση στύλων και υποσταθμών κ.λπ. για την εκπλήρωση του δημοσίου ωφέλειας σκοπού της, εφόσον οι διατάξεις αυτές δεν αντίκεινται στις διατάξεις που αφορούν στην απελευθέρωση της ενέργειας. Εξάλλου, η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα με το Ν. 2773/1999, αλλά και με τον μεταγενέστερο νόμο Ν. 4001/2011, αφορά μόνο στους τομείς παραγωγής και εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας ενώ ως προς τον τομέα της μεταφοράς της ενέργειας η ΔΕΗ ΑΕ, διατηρεί (άρθρο 12 παρ. 1 του Ν. 2773/1999) την κυριότητα του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 του νόμου αυτού, με τη λήψη σχετικής άδειας έως την σύσταση της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Διαχειριστής Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας» (ΔΕΣΜΗΕ) που προβλέπεται στο άρθρο 14 του Ν. 2773/

1999 και η οποία θα λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος, ενώ ως προς τον τομέα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στον οποίο περιλαμβάνονται η διαχείριση και η κυριότητα του δικτύου, αυτός δεν απελευθερώθηκε στην Ελλάδα κατ' ευχέρεια της Οδηγίας 96/92/ΕΚ, ορίζεται δε στο άρθρο 21 του Ν. 2773/1999 ότι η ΔΕΗ παραμένει αποκλειστική κυρία του δικτύου διανομής και λαμβάνει άδεια αποκλειστικότητας της κυριότητας αυτού. Άλλωστε και με το άρθρο 122 του νεότερου νόμου 4001/2011 η κυριότητα του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) ανήκει αποκλειστικά στη ΔΕΗ ΑΕ και για το σκοπό αυτό χορηγήθηκε στη ΔΕΗ ΑΕ άδεια αποκλειστικότητας της κυριότητας του Δικτύου. [...]

[...] 9. Επειδή, σύμφωνα με τα όσα εκτέθηκαν στην 6η σκέψη της παρούσας, η απαλλαγή της ΔΕΗ, (η οποία ιδρύθηκε με το Ν. 1468/1950 και το σε εκτέλεση αυτού εκδοθέν Β.Δ. της 28 Ιανουαρίου 1951, και λειτουργούσε ως δημόσια επιχείρηση κοινής ωφελείας), από τα δημοτικά τέλη κοινοχρήστων χώρων για την τοποθέτηση σε οδούς, πλατείες, πεζοδρόμια κ.λπ., εναερίων ή υπογείων εγκαταστάσεων, τροφοδοτικών συρμάτων και δικτύων, για την κατασκευή υποσταθμών ή άλλων τεχνικών έργων και για τη συντήρηση αυτών, που προβλεπόταν από τη διάταξη της παρ. 9 του άρθρου 13 του Β.Δ. της 29.9/10.10.1958, εξακολουθεί να ισχύει και μετά τη μετατροπή της σε ανώνυμη εταιρεία, με το Π.Δ. 333/2000, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 9 του Ν. 2941/2001. Επομένως η εταιρεία αυτή, για τη χρησιμοποίηση των κοινοχρήστων χώρων (πεζοδρομίων, πλατειών οδών κ.λπ.) για την τοποθέτηση στύλων και υπέργειων υποσταθμών (ΚΑΦΑΟ), που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας προς το κοι-

νό, εξακολουθεί να μην υπόκειται στα προβλεπόμενα από την παρ. 1 του άρθρου 13 του ίδιου Β.Δ. τέλη κοινοχρήστων χώρων. Κατά συνέπεια η προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία αυτή ενεγράφη στο βεβαιωτικό κατάλογο τελών χρήσεως κοινοχρήστων χώρων για το έτος 2009 είναι μη νόμιμη και πρέπει να ακυρωθεί σύμφωνα με τον βασίμως προβαλλόμενο πρώτο λόγο της κρινόμενης προσφυγής (πρόβλ. Σ.τ.Ε 2958/2011, Δ.Εφ.Πειρ. 1961/2013). Συναφώς ακυρωτέα είναι και η παρακολουθηματικού χαρακτήρα επιβολή προστίμου για αυθαίρετη χρήση κοινοχρήστων χώρων. 10. Επειδή εξάλλου, ο Δήμος με το παραδεκτώς κατατεθέν υπόμνημά του, υποστηρίζει ότι μετά τη μετατροπή της ΔΕΗ σε ανώνυμη εταιρεία, αυτή έπαυσε πλέον να έχει τα προνόμια, που έμμεσα απολάμβανε ως εξομοιούμενη με το Δημόσιο, υπό τη μορφή της δημόσιας επιχείρησης, και συνεπώς η απαλλαγή της από τα ανταποδοτικά δημοτικά τέλη, αποκλείεται και από τις διατάξεις των παρ. 1 και 4 του άρθρου 82 του από 29.9/20.10/1958 Β.Δ., ενώ η απαλλαγή της από τα ανωτέρω τέλη λόγω του ότι αυτή υπεισήλθε στα δικαιώματα της μετατροπής ΔΕΗ, δεν δικαιολογείται ούτε από λόγους δημοσίου συμφέροντος, καθόσον αυτό θα συνιστούσε έντονη απόκλιση από την αρχή της ισότητας και καθολικότητας. Ο ισχυρισμός όμως αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, καθόσον η απαλλαγή της προσφεύγουσας «ΔΕΗ ΑΕ» από τα ένδικα τέλη κοινοχρήστων χώρων δεν χωρεί δυνάμει της διατάξεως της παρ. 1 του άρθρου 82 του προαναφερόμενου Β.Δ., αλλά, όπως προεκτέθηκε, δυνάμει της διατάξεως της παρ. 9 του άρθρου 13 του ίδιου Β.Δ., και της προβλεπόμενης με την παρ. 8 του άρθρου 9 του Ν. 2941/2001 ρητής απαλλαγής της από αυτά, την διάταξη δε αυτή της παρ. 9 του άρθρου 13 του ως άνω Β.Δ. δεν ήθελε να καταργήσει η παρ. 4 του

άρθρου 82 του εν λόγω Β.Δ. Συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα διασταλτικής ερμηνείας ή αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων που θεσπίζουν φορολογική απαλλαγή, όπως αβασίμα προβάλλει ο καθού Δήμος. Η απαλλαγή άλλωστε της «ΔΕΗ ΑΕ» από τα ένδικα τέλη δικαιολογείται λόγω του σκοπού τον οποίο επιδιώκει, που είναι η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και ο οποίος δεν συναρτάται με συγκεκριμένη μορφή επιχείρησης. Επίσης απορριπτός ως αβάσιμος είναι και ο ισχυρισμός του Δήμου ότι η πολιτική αυτή της «ΔΕΗ ΑΕ» έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 87 της Ιδρυτικής Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού με την απαλλαγή της από τα ένδικα τέλη νοθεύεται ο ανταγωνισμός. Και τούτο διότι, όπως προεκτέθηκε, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12 και 14 του Ν. 2773/1999 αλλά και του μεταγενέστερου Ν. 4001/2011, η «ΔΕΗ ΑΕ» έχει την κυριότητα του δικτύου μεταφοράς και την αποκλειστικότητα

της κυριότητας του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας καθόσον στους τομείς αυτούς δεν υπήρξε απελευθέρωση της ενέργειας στην Ελλάδα. Τέλος και ο ισχυρισμός του καθού ότι η «ΔΕΗ ΑΕ» ως ανώνυμη εταιρεία, χωρίς θεσμική δυνατότητα ισχυρισμού λόγων γενικότερου ή δημοσίου συμφέροντος εξακολουθεί να έχει ευνοϊκή μεταχείριση σε σχέση με τους λοιπούς Έλληνες πολίτες ως προς τα τέλη, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 4 του Συντάγματος, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Διότι η τοποθέτηση σε κοινόχρηστους χώρους των στύλων και υποσταθμών, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του δικτύου διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας, αποβλέπει στην ομαλή και ασφαλή μεταφορά και διανομή της ενέργειας στους καταναλωτές, και συνιστά λειτουργία δημοσίας ωφέλειας που δικαιολογεί τη συγκεκριμένη διαφοροποίηση της προσφεύγουσας σε σχέση με τους άλλους ιδιώτες.

Περίληψη Καταστατικού Δικηγορικής Εταιρίας

Με το με χρονολογία 10-12-2014 καταστατικό σύστασης δικηγορικής εταιρίας ιδρύθηκε εταιρία, το καταστατικό της οποίας εγκρίθηκε νόμιμα από τον Δικηγορικό Σύλλογο Ηρακλείου Κρήτης και περιληπτικά το περιεχόμενό του έχει ως εξής:

- ΕΠΩΝΥΜΙΑ:** «ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΚΟΚΟΣΑΛΗΣ – ΜΑΡΙΝΑ Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ».
- ΕΔΡΑ:** Δήμος Ηρακλείου, Σαρανταπόρου 2.
- ΣΚΟΠΟΣ:** Η άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος και η παροχή με αμοιβή κάθε μορφής νομικών υπηρεσιών και νομικής υποστήριξης προς τρίτους κ.λπ.
- ΕΤΑΙΡΟΙ:** Οι παρακάτω δικηγόροι διορισμένοι στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου: 1) Γεώργιος Π. Κοκοσάλης με ποσοστό συμμετοχής 50% και 2) Μαρίνα Γ. Παπαδάκη με ποσοστό συμμετοχής 50%.
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ:** 33.000 ευρώ.
- ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 20 χρόνια από την σύσταση της εταιρίας.
- ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΕΣ:** 1) Γεώργιος Π. Κοκοσάλης και 2) Μαρίνα Γ. Παπαδάκη.

Ηράκλειο, 21-1-15

Οι διαχειριστές της εταιρίας

Περίληψη Καταστατικού Δικηγορικής Εταιρείας

Με το με χρονολογία 14.3.1988 καταστατικό σύστασης δικηγορικής εταιρείας ιδρύθηκε δικηγορική εταιρεία, το καταστατικό της οποίας εγκρίθηκε νόμιμα από το Δικηγορικό Σύλλογο Ηρακλείου και περιληπτικά το περιεχόμενό του είναι το εξής:

ΕΠΩΝΥΜΙΑ: «Δικηγορική Εταιρεία Σκουλά, Μαραζάκης, Κεφαλογιάννης».

ΕΔΡΑ: Δήμος Ηρακλείου, οδός Βύρωνος αρ. 2.

ΣΚΟΠΟΣ: Η από κοινού άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος.

ΕΤΑΙΡΟΙ: Οι παρακάτω δικηγόροι διορισμένοι στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου

1) Μαρία Σκουλά σε ποσοστό 1/3,

2) Μανώλης Μαραζάκης σε ποσοστό 1/3 και

3) Βασίλης Κεφαλογιάννης σε ποσοστό 1/3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Εκατό χιλιάδες (100.000) δραχμές.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: Πενταετής από 14.3.1988 με αυτοδίκαιη παράταση για μία νέα πενταετία κάθε φορά εάν δεν καταγγελθεί πριν από την εκάστοτε λήξη της.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Ο Μανώλης Μαραζάκης με αναπληρώτρια τη Μαρία Σκουλά.

Ηράκλειο, 23 Ιανουαρίου 2015

Ο διαχειριστής της εταιρείας

Περίληψη Τροποποιητικού Καταστατικού Δικηγορικής Εταιρείας

Με τη με χρονολογία 18.1.2012 τροποποίηση του καταστατικού δικηγορικής εταιρείας με την επωνυμία «Δικηγορική Εταιρεία Σκουλά, Μαραζάκης, Κεφαλογιάννης» τροποποιήθηκε το από 14.3.1988 καταστατικό σύστασης της ανωτέρω εταιρείας και περιληπτικά το περιεχόμενό της τροποποίησης είναι το εξής:

- ΕΠΩΝΥΜΙΑ: «ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΑΖΑΚΗΣ»
- ΕΔΡΑ: Δήμος Ηρακλείου, οδός Μαλικούτη αρ. 15.
- ΣΚΟΠΟΣ: Η από κοινού άσκηση του δικηγορικού
λειτουργήματος.
- ΕΤΑΙΡΟΙ: Οι παρακάτω δικηγόροι διορισμένοι στο
Πρωτοδικείο Ηρακλείου
1) Μανώλης Μαραζάκης σε ποσοστό 50% και
2) Βασίλης Κεφαλογιάννης σε ποσοστό 50%
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 293,47 ευρώ.
- ΔΙΑΡΚΕΙΑ: Πενταετής από 14.3.1988 με αυτοδίκαιη παράταξη
για μία νέα πενταετία κάθε φορά εάν δεν καταγγελλθεί
πριν από την εκάστοτε λήξη της.
- ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Ο Βασίλης Κεφαλογιάννης.

Ηράκλειο, 23 Ιανουαρίου 2015

Ο διαχειριστής της εταιρείας

Περίληψη Καταστατικού Δικηγορικής Εταιρείας

Με το από 23 Φεβρουαρίου 2013 καταστατικό ιδρύθηκε δικηγορική εταιρεία της οποίας το καταστατικό εγκρίθηκε από το Δικηγορικό Σύλλογο Ηρακλείου και το περιεχόμενό του, περιληπτικά, είναι το ακόλουθο:

- ΕΠΩΝΥΜΙΑ:** «ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ – ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ».
- ΕΔΡΑ:** Ο Δήμος Ηρακλείου Κρήτης , οδός 1866, αριθμός 82.
- ΣΚΟΠΟΣ:** Η παροχή με αμοιβή, μέσα στο πλαίσιο της ισχύουσας εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, κάθε μορφής νομικών υπηρεσιών και νομικής υποστήριξης, κ.λπ.
- ΕΤΑΙΡΟΙ:** Απόστολος Ι. Σφακιανάκης, Ελένη Ι. Σωτηροπούλου, Θεονύμφη Α. Σφακιανάκη .
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ:** Το ποσό των 3.000 ευρώ.
- ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ:** Διαχειριστής της Εταιρείας ορίζεται ο Απόστολος Σφακιανάκης και αναπληρωτής διαχειριστής η Ελένη Σωτηροπούλου.
- ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** Η διάρκεια της Εταιρείας είναι αορίστου χρόνου.

Ηράκλειο, 20/01/2015

Ο διαχειριστής της εταιρείας

ΤΟ 26ο ΤΕΥΧΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ “*Ραδάμανθς*”
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΤΟΥ 2015, ΣΕ 250 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
& ΣΕ ΧΑΡΤΙ GARDARAT 115 gr., ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
Μ. & Μ. ΠΑΤΕΡΑΚΗΣ Ο. Ε., ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

